

Yeddinci çağırış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİ İCLASLARININ

PROTOKOLLARI
VƏ
STENOQRAMLARI

Altıncı sessiya
Yaz

58-ci cild

2 fevral 2026-cı il

Milli Məclisin nəşri
Bakı – 2026

Milli Məclis Aparatının
Redaksiya və nəşr işləri şöbəsində
hazırlanmışdır

YEDDİNCİ ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
VI SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 59

Milli Məclisin iclas salonu.
2 fevral 2026-cı il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik etmişdir.

İclasda Milli Məclisin 122 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.03 dəq.)
İştirak edir	120
Yetərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Samir Seyidəhmədli, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında səlahiyyətli nümayəndəsinin müavini.

Bəxtiyar Əsgərov, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Bakı şəhərində daimi nümayəndəliyinin rəhbəri.

Rahib Kərimov, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının Qanunvericilik və hüquq məsələləri şöbəsinin müdiri.

İsmət Səttarov, Azərbaycan Respublikası Audiovizual Şurasının sədri.

Rəşad Fərhad oğlu Rəsullu, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

İlahə Akif qızı Qədimova, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

Salman Musa oğlu Musayev, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

Simran Seyfəddin oğlu Həsənov, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

Həcər xanım Teymur qızı Babayeva, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

Aytən Rauf qızı Babayeva, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. “Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanunu (II səsvermə).

2. “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanununda dəyişiklik edilməsi

barədə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanunu (II səsvermə).

3. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2026-cı il yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planı.

4. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Hesablayıcı komissiyasının yaradılması haqqında.

5. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi İntizam komissiyasının yaradılması haqqında.

6. İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlərinin seçilməsi haqqında.

7. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İordaniya Həşimilər Krallığı Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında Saziş”in təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

8. Beynəlxalq Əmək Təşkilatının “Əməyin Təhlükəsizliyi və Gigiyenasının Təşviq Edilməsinin Əsasları haqqında” 187 nömrəli Konvensiyasının təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

9. “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

10. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

11. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, “Banklar haqqında” və “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

12. “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” və “Onkoloji yardım haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

13. Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində və “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

14. “Büdcə sistemi haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında” və “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

15. “Patent haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

16. “Mülki dövriyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövriyyədən çıxarılmış) əşyaların siyahısı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Rzayev, Razi Nurullayev, Zahid Oruc, Fazil Mustafa, Elnarə Akimova, Rövşən Muradov, Bəhrüz Məhərrəmov, Vüqar Bayramov, Asif Əsgərov, Hikmət Məmmədov

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.12 dəq.)

Lehinə 119

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 119

Nəticə: Qəbul edildi

1. “Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanunu (II səsvermə).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Siyavuş Novruzov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.50 dəq.)

Lehinə 119

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 120

Nəticə: Qəbul edildi

2. “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanunu (II səsvermə).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.52 dəq.)

Lehinə 120

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 121

Nəticə: Qəbul edildi

3. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2026-cı il yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planı.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azay Quliyev, Zahid Oruc, Razi Nurullayev, Qüdrət Həsənquliyev, Əli Məsimli, Bəhruz Məhərrəmov, Kamal Cəfərov, Siyavuş Novruzov, Sahib Aliyev

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.29 dəq.)

Lehinə 119

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 121
Nəticə: Qəbul edildi

4. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Hesablayıcı komissiyasının yaradılması haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.30 dəq.)
Lehinə 121
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 121
Nəticə: Qəbul edildi

5. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi İntizam komissiyasının yaradılması haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.30 dəq.)
Lehinə 119
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 2
İştirak edir 121
Nəticə: Qəbul edildi

6. İctimai Televiziya və Radio Yayım Şirkəti Yayım Şurasının üzvlərinin seçilməsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Polad Bülbüloğlu, Azay Quliyev, Fazil Mustafa, Hikmət Məmmədov

Təklif: Rəşad Fərhad oğlu Rəsullu İctimai Televiziya və Radio Yayım Şirkəti Yayım Şurasının üzvü seçilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.52 dəq.)

Lehinə 111

Əleyhinə 3

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 115

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Salman Musa oğlu Musayev İctimai Televiziya və Radio Yayım Şirkəti Yayım Şurasının üzvü seçilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.52 dəq.)

Lehinə 111

Əleyhinə 2

Bitərəf 1

Səs vermədi 1

İştirak edir 115

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Həcər xanım Teymur qızı Babayeva İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvü seçilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.53 dəq.)

Lehinə 114

Əleyhinə 2

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 117

Nəticə: Qəbul edildi

7. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İordaniya Həşimilər Krallığı Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında Saziş”in təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zaur Şükürov, Rizvan Nəbiyev

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.01 dəq.)

Lehinə 118

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 118

Nəticə: Qəbul edildi

8. Beynəlxalq Əmək Təşkilatının “Əməyin Təhlükəsizliyi və Gigiyenasının Təşviq Edilməsinin Əsasları haqqında” 187 nömrəli Konvensiyasının təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev, Nigar Məmmədova

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.09 dəq.)

Lehinə 117

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 117

Nəticə: Qəbul edildi

9. “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azər Əmiraslanov, Aydın Mirzəzadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.16 dəq.)

Lehinə 115

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi	1
İştirak edir	116
Nəticə: Qəbul edildi	

10. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev, Razi Nurullayev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 15.22 dəq.)
Lehinə	116
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	117
Nəticə: Qəbul edildi	

11. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, “Banklar haqqında” və “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azər Əmiraslanov, Qüdrət Həsənquliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.33 dəq.)

Lehinə 114

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 116

Nəticə: Qəbul edildi

12. “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” və “Onkoloji yardım haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əhliman Əmiraslanov, Razi Nurullayev, Hicran Hüseynova, Elçin Mirzəbəyli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.51 dəq.)

Lehinə 114

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 115

Nəticə: Qəbul edildi

13. Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində və “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında”

Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zaur Şükürov, Kamran Bayramov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.57 dəq.)

Lehinə 114

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 114

Nəticə: Qəbul edildi

14. “Büdcə sistemi haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında” və “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Vüqar Bayramov, Qüdrət Həsənzadə, Vasif Qafarov, Samir Vəliyev, Rəşad Mahmudov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.19 dəq.)

Lehinə 112

Əleyhinə 0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	112
Nəticə: Qəbul edildi	

15. “Patent haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Anar İsgəndərov, Azər Əmiraslanov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.21 dəq.)
Lehinə	114
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–8-ci maddələr qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.22 dəq.)
Lehinə	115
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 9–16-cı maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.22 dəq.)

Lehinə 113

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 113

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 17–24-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.23 dəq.)

Lehinə 112

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 113

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 25–32-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.23 dəq.)

Lehinə 108

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi	2
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 33–40-cı maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.24 dəq.)
Lehinə	113
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	113
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 41–43-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.24 dəq.)
Lehinə	112
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	113
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.24 dəq.)
Lehinə	115
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	1
İştirak edir	116
Nəticə: Qəbul edildi	

16. “Mülki dövriyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövriyyədən çıxarılmış) əşyaların siyahısı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nurlan Həsənov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.26 dəq.)

Lehinə	115
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.26 dəq.)

Lehinə	114
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	115

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri

(saat 16.26 dəq.)

Lehinə 112

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 114

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri

(saat 16.27 dəq.)

Lehinə 115

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 115

Nəticə: Qəbul edildi

Azərbaycan Respublikası

Milli Məclisinin sədri

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

2 fevral 2026-cı il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri

Sahibə Qafarova sədrlik edir

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli qonaqlar, hörmətli media nümayəndələri.

Hörmətli həmkarlar, Milli Məclisin 2026-cı il yaz sessiyasını açıq elan edirəm.

(Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səslənir.)

Hörmətli deputatlar, mən yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə hamınızı təbrik edirəm və sessiya dövründə fəaliyyətimizin səmərəli olmasını arzulayıram.

İndi isə xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçin. Buyurun.

Qeydiyyat

İştirak edir

(saat 11.03 dəq.)

120

Çox sağ olun, yetərsay var.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, Milli Məclis ötən ili uğurla başa vurmuşdur. Öz fəaliyyəti ilə parlament Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin daxili və xarici siyasətini qanunvericilik səviyyəsində dəstəkləmək üçün lazımi tədbirlər görmüşdür. Xatırladım ki, ötən ilin yekunları barədə mən sizə ətraflı məlumat vermişdim.

Hörmətli həmkarlar, qeyd edirəm ki, Milli Məclisin beynəlxalq fəaliyyəti sessiyalar arasındakı dövrdə də davam etmişdir. Deputatlarımız 2 beynəlxalq təşkilatın tədbirlərində iştirak etmişlər. Parlamentin 10 üzvü tərəfindən 6 xarici ölkəyə 18 səfər həyata keçirilmişdir. Ay ərzində 5 ölkənin və 1 beynəlxalq təşkilatın 6 nümayəndə heyəti, ümumən, 44 nəfər xarici qonaq Milli Məclisdə olmuşdur.

Hörmətli deputatlar, Milli Məclis sədrinin başçılığı ilə nümayəndə heyəti yanvarın 25-də və 26-da Bəhreyn Krallığında rəsmi və işgüzar səfərlərdə, yanvarın 27-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində işgüzar səfərdə, yanvarın 28-də isə Oman Sultanlığında rəsmi səfərdə olmuşdur.

Bəhreyn Krallığına rəsmi səfər çərçivəsində Bəhreyn kralı Həməd bin İsa Al Xəlifə, Şura Məclisinin sədri Əli bin Saleh Al Saleh, Nümayəndələr Şurasının sədri Əhməd bin Salman Al-Musalam ilə mənim görüşlərim oldu.

Hörmətli həmkarlar, Azərbaycan Milli Məclisi ilə Bəhreyn Nümayəndələr Şurası arasında Anlaşma Memorandumu imzalandı. Sənədi parlament sədrləri imzaladılar.

Bəhreyn Krallığına işgüzar səfərdə məqsəd Asiya Parlament Assambleyasının yanvarın 26-da keçirilən 16-cı plenar sessiyasında iştirak etmək idi. Sessiyada çıxışında son 2 ilə yaxın dövr ərzində Milli Məclisin Parlament Assambleyasına sədrlik fəaliyyətinin nəticələri barədə məlumat verdim.

Plenar sessiyanın yekununda Manama Bəyannaməsi qəbul edildi. Bəyannamədə Asiya Parlament Assambleyasına uğurlu sədrliyinə, təşkilatın məqsədlərinin reallaşdırılması işində liderliyinə və söylərinə görə Milli Məclisə təşəkkür edilir. Bəyannamədə həmçinin multikulturalizmin, tolerantlığın təşviq olunmasında ölkəmizin ardıcıl və prinsipial söyləri yüksək qiymətləndirilir. Asiya Parlament Assambleyasının 16-cı plenar sessiyasında Assambleyaya sədrlik rəsmi olaraq Bəhreyn Krallığının Nümayəndələr Şurasına təhvil verildi.

Hörmətli həmkarlar, yanvarın 27-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfərdə əsas məqsədlərdən biri Aralıq Dənizi Parlament Assambleyasının Qadın Parlament Forumunun 2-ci sessiyasında iştirak etmək idi. Mən öz çıxışında tədbirin mövzusunun əhəmiyyəti barədə fikirlərimi bölüşdüm. Azərbaycanda gender bərabərliyi sahəsində mövcud olan vəziyyət və müsbət təcrübə haqqında tədbir iştirakçılarına məlumat verdim.

Hörmətli deputatlar, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfər çərçivəsində bu ölkənin Federal Milli Şurasının sədri Saqr Qobaş ilə görüşüm oldu. Görüşdə ölkələrimiz arasında münasibətlərin dinamik və hərtərəfli inkişafından məmnunluq ifadə olundu.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”na layiq

görüldüyünü xatırlatdım. Dövlətimizin başçısının Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin qurucusu mərhum Şeyx Zayed in adını daşıyan belə nüfuzlu mükafata layiq görülməsinin xalqımız tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyini də bildirdim.

Hörmətli həmkarlar, səfərdə məqsədlərdən biri də Aralıq Dənizi Parlament Assambleyasının sədri cənab Cülio Çentemero ilə görüşüb danışıqlar aparmaq idi. Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər nəzərdən keçirildi. Xüsusən Parlament Assambleyasının Büro iclasında Milli Məclisə müşahidəçi statusunun verilməsi ilə bağlı müraciətin təsdiqindən məmnunluğumu da bildirdim. Yekun qərar verildikdən sonra bu statusun parlamentlərarası əlaqələrin inkişafı üçün yeni imkanlar yaradacağına da inamımı ifadə etdim.

Hörmətli deputatlar, yanvarın 28-də və 29-da Oman Sultanlığına rəsmi səfər çərçivəsində bu ölkənin Şura Məclisinin sədri Şeyx Xalid bin Hilal Al Mavali, Dövlət Şurasının sədri Şeyx Əbdülməlik Al Xəlili və xarici işlər naziri Bədr əl-Busaidi ilə görüşlərim oldu. Görüşlərdə Azərbaycanla Oman arasında siyasi və digər münasibətlərin yüksək səviyyədə olmasından, parlamentlər səviyyəsində əlaqələrin dərinləşməsindən məmnunluq ifadə edildi. Azərbaycan Milli Məclisi ilə Oman Şura Məclisi arasında Anlaşma Memorandumunun imzalanması barədə də razılıq əldə edildi. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılmış Qoşulmama Hərəkəti Parlament Şəbəkəsi çərçivəsində əməkdaşlığın əhəmiyyəti vurğulandı.

Hörmətli deputatlar, hesab edirəm, 3 ərəb ölkəsinə rəsmi və işgüzar səfərlər uğurlu oldu və bununla əlaqədar nümayəndə

heyətinin hər bir üzvünə mən öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

Yekun olaraq onu da deməliyəm ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin uzaqgörən xarici siyasəti, dövlətimizin beynəlxalq fəaliyyətinə strateji baxışı Milli Məclisin həyata keçirdiyi parlament diplomatiyasının uğurunun əsas amilidir.

Hörmətli həmkarlar, bu gün ölkəmizdə Gənclər Günü qeyd edilir. Bildiyiniz kimi, möhtərəm cənab Prezidentin sərəncamı ilə bir sıra fəaliyyət sahələrində fərqlənən gənclərin bir qrupuna Prezident mükafatları da verilmişdir. Azərbaycan gəncləri dövlət və cəmiyyət həyatının bütün sahələrində önəmli rol oynayır, ölkəmizin inkişafı, xalqımızın rifahı naminə bütün bilik və bacarıqlarını sərf edirlər. Gənclərimiz 44 günlük Vətən müharibəsində, antiterror əməliyyatında tarixi qələbələrimizin əldə edilməsində müstəsna rol oynamışlar. Mən Gənclər Günü münasibəti ilə bütün Azərbaycan gənclərini ürəkdən təbrik edir, onlara möhkəm can sağlığı və uğurlar arzulayıram.

Hörmətli həmkarlar, indi isə mən yaz sessiyasında görülmək işlər haqqında sizə qısa məlumat vermək istərdim. Əvvəla, qeyd edirəm ki, sessiyanın qanunvericilik işləri planı hazırlanıb və bu gün, bildiyiniz kimi, müzakirə ediləcək. Bu sessiyada biz qanun layihələrini müzakirə və qəbul etməklə yanaşı, Konstitusiyanın tələbinə uyğun olaraq, Nazirlər Kabinetinin hesabatını dinləyəcəyik.

Bundan əlavə, Milli Məclisin iclaslarından birində 2025-ci ilin dövlət büdcəsinin icrası haqqında məsələ müzakirəyə təqdim ediləcək. Sessiyada Hesablama Palatasının, İnsan alverinə qarşı mübarizə üzrə Milli Koordinatorun, İnsan

hüquqları üzrə müvəkkilin (ombudsmanın), bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən müvafiq qurumun və gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının illik hesabat, məlumat və məruzələri də dinlənəcəkdir.

Milli Məclisin beynəlxalq əlaqələrinin inkişafı, parlamentin səlahiyyətləri ilə bağlı olan digər məsələlər də diqqət mərkəzində saxlanılacaq.

Hörmətli deputatlar, əminəm ki, Milli Məclisin yaz sessiyası yüksək səviyyədə keçəcəkdir. Sessiyada sizin hamınıza uğurlar arzulayıram.

İndi isə, gəlin, gündəliyimizə səs verək. Gündəlik sizə paylanıb. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.12 dəq.)
Lehinə	119
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	119
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, gündəlik qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim 30 dəqiqəmiz var. Gündəliyin məsələləri, ya da gündəmdə olan məsələlərlə bağlı kim çıxış etmək istəyirsə, yazıla bilər. 10 nəfər çıxış edəcəkdir. Xahiş edirəm, siyahıda 10 nəfər qalsın. Çıxış edənin 3 dəqiqəsi var. Tahir Rzayev. Buyurun.

Tahir Rzayev. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Hörmətli sədr, hörmətli deputat həmkarlar, 2025-ci il tarixə qovuşsa da, onun Azərbaycan xalqına və dövlətinə bəxş etdiyi töhfələr, unudulmaz günlər qürur doğurur. Dövlətimizin rəhbəri cənab İlham Əliyevin siyasi gedişləri, sülh, əmin-amanlıq, quruculuq amalları iqtisadi inkişafımızı sürətləndirmiş, milli təhlükəsizliyimizi möhkəmləndirmiş, xalqımızın sarsılmaz birliyini təmin etmişdir. Həyata keçirilən dövlət proqramları, mühüm layihələr, beynəlxalq tədbirlər, görüşlər, şəhər və kəndlərimizdə, xüsusi ilə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə görülən tikinti, abadlıq, quruculuq işləri ictimai-siyasi, mədəni həyatımıza yeni bir məna vermişdir. Unudulmaz Vaşinqton görüşü, Ağ Evdə Azərbaycan və Ermənistan arasında əldə olunmuş razılaşma, Azadlığa dəstək aktına 907-ci düzəlişin dayandırılması, Zəngəzur dəhlizinin açılmasına göstərilən cəhdlər, Prezidentimizin sülh çağırışlarının, bəşəriyyətin gələcəyinə yönəldilən əməllərinin yüksək qiymətləndirilməsi keçən ilin unudulmaz səhifələridir.

Cənab İlham Əliyevin sülhə, tolerantlığa, insanlığa, bəşəri dəyərlərə sədaqət nümunəsi bu il özünü bir daha təsdiqlədi. 2026-cı il üçün təsis edilmiş “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın qalibi olan Prezidentimiz Davosda çox böyük hörmətlə və ehtiramla qarşılandı. Sülh Şurasına Azərbaycanın təsisçi üzv dövlət qismində dəvət edilməsi xalqımıza və dövlətimizə göstərilən etimadın ifadəsidir.

Trampla bu dəfəki görüş bir çox ölkə rəhbərlərinin, ictimai-siyasi xadimlərin ölkəmizə diqqətini, Azərbaycan dövlətinin qüdrətini bir daha dünyaya nümayiş etdirdi və rəhbərimizin nəinki Cənubi Qafqazda, eləcə də Yaxın Şərqdə, bütün dünyada

sülhə, əmin-amanlığa, birgə yaşayışa böyük önəm verdiyini təsdiqlədi. Bütün bunlar Azərbaycanın uğurlu gələcəyindən, ictimai-siyasi sabitlikdən, milli mənafeələrimizin qorunmasından, inkişafımızdan və dayanıqlı sülhün formalaşmasından xəbər verir. Azərbaycanın dünyada etibarlı, inkişaf etmiş, sülhsevər bir dövlət kimi tanınması, səsimizin ən mötəbər tribunallardan eşidilməsi qürurvericidir və bu, xalqımızı böyük nailiyyətlərə ruhlandırır.

Əlbəttə ki, bu uğurların qazanılmasında Milli Məclisin fəaliyyəti də xarakterikdir. Sessiyanın başlanması münasibəti ilə mən bütün həmkarlarımı təbrik edirəm, onlara öz işlərində yeni uğurlar arzulayıram. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Tahir müəllim.

Razi Nurullayev. Buyurun.

Razi Nurullayev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, media nümayəndələri. Bu gün yüzlərcə, minlərcə ailə yarımçıq qalan binaların girovuna çevrilib. Səbəb isə açıqdır: bəzi MTK-ların məsuliyyətsizliyi, maliyyə intizamsızlığı və rəhbərliyin hüquqi problemləri. Təəssüf ki, mövcud qanunvericilik vətəndaşı tam qoruya bilmir. Bu sahədə konkret mexanizmlərin yaradılmasına ehtiyac duyuram. Birincisi, MTK-ların maliyyə təminatının həlli üçün mexanizmlər olmalıdır. Tikintiyə başlamazdan əvvəl şirkətin bank zəmanətinin və ya sığorta təminatının təqdim edilməsi nəzərdən keçirilməlidir. Əgər tikinti yarımçıq qalarsa, bina həmin vəsait hesabına tamamlansın.

İkincisi, vətəndaşın pulu qorunmalıdır. Alıcıların ödədiyi vəsait birbaşa MTK-ya deyil, nəzarətli depozit hesablarına da

köçürülə bilər. Pul vəsaiti yalnız tikintinin real mərhələlərinə uyğun olaraq, mərhələli şəkildə açılmalıdır.

Üçüncüsü, MTK rəhbərliyinin şəxsi məsuliyyəti də olmalıdır. Dələduzluğa və ya vəsaitin təyinatdankənar istifadəsinə görə təkcə şirkət deyil, rəhbərlik də müəyyən bir məsuliyyət daşımalıdır. Belə şirkət və şəxslərə uzunmüddətli tikinti qadağaları və ya daha sərt məsuliyyət tətbiq oluna bilər.

Dördüncüsü, dövlət nəzarəti də gücləndirilməlidir. Gərək riskli MTK-ların açıq qara siyahısı yaradılsın.

Beşincisi, zərər çəkmiş vətəndaşlar üçün sürətli hüquqi mexanizm yaradılmalıdır. Tikinti mübahisələri üzrə xüsusi prosedur, müvəqqəti dövlət tamamlayıcı fondu və pulsuz hüquqi yardım da göstərilməlidir. Yəni hazırda bu cür əziyyət çəkən minlərcə vətəndaş var. Mövqeyim isə belədir: “İstədiyini tik, pulunu necə gəldi xərclə, sonra məsuliyyətdən yayın” dövrü də gərək bizim ölkəmizdə bitsin. Burada söhbət bazardan deyil, insan taleyindən gedir. Bu səbəbdən Mülki Məcəlləyə və Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə kompleks dəyişiklik paketi hazırlanmalıdır. Birlikdə qəbul edilərsə, bu, vətəndaşların da xeyrinə olar və bu sahədə problemləri aradan qaldırar. Təşəkkür edirəm, xanım sədr.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Zahid Oruc. Buyurun.

Zahid Oruc. Hörmətli sədr, ilk növbədə təbriklərinizə qoşuluruq. Son 30 ildə Amerika Birləşmiş Ştatlarının heç bir rəhbəri Azərbaycan Prezidentinə indiki qədər açıq rəğbət, güclü dəstək və yüksək tərəfdaşlıq ruhu göstərməyib. Biz yaxşı xatırlayırıq, 36 il əvvəl 20 yanvarı İslam fundamentalistlərinin cəzalandırılması aktı adlandıran, Qorbaçovu Qarabağı

ermənilərə verməyə çağıran, separatizmə maliyyə və siyasi dəstək göstərən amerikalı liderlər olub. Tramp yalnız geosiyasi maraqlara görə deyil, İlham Əliyevin şəxsiyyətinə strateji baxışların ortaqlığına və qlobal layları tərpədən Qarabağ qələbəsinə görə xüsusi rəğbətlə yanaşır. Prezidentin qətiyyətli liderliyi Konqresdə və Senatda anti-Azərbaycan lobbi qruplarının təsirini xeyli azaldıb. ABŞ lideri sosial hesabında 9 ayda 7 dəfə diplomatik platformalarda və 14 dəfə isə siyasi mesajlarında İlham Əliyevə rəğbətini açıq ifadə edir. Onu nümunə adlandıraraq deyir: “Siz güclü lidersiniz, Sizinlə fəxr edirəm”.

Xatırladaq ki, Bayden administrasiyası 44 günlük müharibədən sonra sanksiya təşəbbüsləri, gündəlik media hücumları və Qarabağda xristian dini abidələrinin qorunması adı altında Azərbaycana təzyiqlər edirdi. Bunlar hakimiyyətdə qalsaydılar, ordumuzu Xankəndinə hücumda günahlandırardılar.

Tramp Administrasiyası dövründə ABŞ–Ermənistan münasibətləri rəsmi Bakı əleyhinə yönəlməyib. Bəli, Vaşinqton hərbi qələbəmizi qəbul edir, onun legitimliyini tanıyır. Qərb liderlərinin bir qismi tərəfsiz qalsa da, Prezidentin elçisi Stiv Uitkof qalib, irəliləyən ordunun İrəvana hücum etməməsi əmrini verən İlham Əliyevi müdrik və məsuliyyətli rəhbər nümunəsi adlandırır. 8 avqust – Vaşinqton zirvəsi Kürəkçayla başlanmış bölünmə və məğlubiyyət silsiləsinə son qoyan tək qalibiyyət hadisəsidir. Yanvarın 22-də Davosda ABŞ rəhbərinin Azərbaycanın dövlət başçısı ilə müstəsna görüş təşkil etməsi, Sülh Şurasında ölkəmizin təsisçi üzvlüyü Trampın barış təşəbbüsləri ilə İlham Əliyevin sülh missiyasının birləşməsi

deməkdir, Qarabağ qələbəsinin yeni dünya düzənində ölkəmizə qazandırdığı yeni geosiyasi statusdur.

Sülh Şurası həm də Cənubi Qafqazda mühüm rol oynaya, artıq işləməyə başlayan TRIPP layihəsinin qarantı ola bilər. Keçmiş səfir, USAID-in ştatlı emissarı və ölkəmizə qarşı nifrət kampaniyasının önündə gedən Riçard Kozlariçin işğal partiyasına dəstək tələblərinə rəsmi Vaşinqtonun məhəl qoymaması hakimiyyəti zorla dəyişdirmək istəyənləri dərinədən məyus edir.

Ötən il 27 senatorun Azərbaycan əleyhinə imzaladığı məktubda irəli sürülən ittihamları heç Ermənistan hökuməti qəbul etmir. Ona görə də ABŞ-nin dövlət departamentinə Bakıda məhkəməsi keçirilən 19 şəxsin əməlləri haqqında geniş sənədlər verilə bilər. Nəhayət, Vitse-prezident Ceyms Vensin ölkəmizə gözlənilən səfəri tarixi əhəmiyyətə malikdir. ABŞ ilə birlikdə regionda davamlı barış və təhlükəsizliyə xidmət edən sülh korpusunun yaradılması müharibənin deyil, sülhün ixracına kömək edir. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fazil Mustafa. Buyurun.

Fazil Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, ilk öncə mən gündəlikdə olan bir məsələ ilə bağlı fikrimi bildirmək istəyirəm. Çünki, ola bilər, müzakirələr olmasın. Biz bu gün Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasında dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında Konstitusiya Qanununu qəbul edəcəyik. Burada bir məsələ mənim diqqətimi çəkdi. Biz birinci növbədə qeyd edirik ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Azərbaycan Respublikasının

ayrılmaz tərkib hissəsidir. Sonra da Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət rəmzlərini qeyd edirik.

Məncə, Naxçıvan Muxtar Respublikası və dövlət anlayışlarını, ümumiyyətlə, Konstitusiyada qeyd etməməliyik. Artıq ayrılmaz tərkib hissəsidirsə, orada himni və ya başqa məsələləri xatırlatmaq tamamilə yersizdir. Düşünürəm ki, bu məsələyə diqqət yönəltmək, yaxşı olar. Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət deyə bir tanıtımı, ümumiyyətlə, Konstitusiyadan, gündəlikdən çıxmalıdır. Çünki Azərbaycan artıq yeni reallıqlarda da birbaşa özünü ifadə edir.

İkinci vacib məsələ. İranda baş verən proseslərlə bağlı, ola bilsin ki, Azərbaycan dövlət qurumlarında, xüsusi xidmət orqanlarında kifayət qədər informasiya var, müəyyən dövlət institutlarının bu istiqamətdə atacaqları addımlarla bağlı planlı fəaliyyət gedir. Bəs cəmiyyəti bu prosesə necə hazırlayırıq? Bütün dünya İranda baş verəcək proseslərə hazırlıqlı şəkildə girmək istəyir. Türkiyədən tutmuş hər yerə qədər biz medianı, cəmiyyəti baş verə biləcək hər hansı bir mümkün proqnozlara artıq alışdırmalıyıq, hər hansı qaçqın axınının qarşısında necə davranma biləcəyimizi müvafiq dövlət qurumları vasitəsi ilə izah etməliyik. Çünki vəziyyət olduqca ciddidir və orada baş verən proseslərin Azərbaycan dövləti üçün ciddi bir təhlükə yaratması istisna olunmur.

Üçüncü vacib məsələ. Müvafiq dövlət qurumlarında çox sayda insan ixtisar olunur. Metroda, Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyində, kommunal sahədə ixtisarlar var. Başa düşürəm, indi büdcədə yük ola biləcək müəyyən problemlər həll olunur. Amma bu qədər işsizi biz cəmiyyətə buraxmaqla... Onlara ya iş, ya da müavinət verməliyik. Müavinət verməkdə də müəyyən

məhdudiyyətlərimiz, çətinliyimiz var. Demək, biz bunun yolunu tapmalıyıq. Məsələn, metroda işdən buraxılanlara deyiblər ki, sizi başqa bir şirkətə işə götürəcəklər. Bu insanlar ora gedirlər və onlara deyirlər, bizə elə bir şey deyilməyib, bizdə iş yoxdur. 200-dən artıq insan işsiz qalır və cəmiyyətin bu yükü, bu problemi daşması dövlətimizi çox böyük təhlükələrlə üzləşdirə bilər. Buna diqqət yetirilməsi vacibdir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Elnarə Akimova. Buyurun.

Elnarə Akimova. Təşəkkür edirəm, xanım sədr. Hörmətli həmkarlar və media nümayəndələri, hər birinizi Milli Məclisin yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə təbrik edir, işlərinizdə uğurlar arzulayıram.

Artıq 2026-cı ilin ilk səhifələrini yaşamaqdayıq. Məncə, ilin ilk müjdəsi Prezident İlham Əliyevin yanvarın 14-də imzaladığı “Azərbaycan Mədəniyyəti–2040” Mədəniyyət Konsepsiyası oldu. Ondan əvvəl və sonra imzalanan Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illiyinin və Xaqani Şirvaninin 900 illiyinin keçirilməsi haqqında sərəncamları da həmin mədəniyyət konsepsiyasının yaşarılığına hədəflənmiş strateji məqamlar kimi dəyərləndirə bilərik.

Əslində, xalqın və millətin əbədiliyini təmin edən, onun dövlət quruculuğunun memarı olan görkəmli şəxsiyyətlər həm də mədəni quruculuq sahəsində gerçəkləşdirdikləri böyük amallar, tarixi yaddaş salnamələri ilə eyni vaxtda tarix səhnəsinə daxil olurlar. Möminə Xatun türbəsinin kitabəsində kufi xətlə bu sözlər yazılıb: “Biz gedirik, əsər qalır yadigar”. Amma məncə, quruculuq düşüncəsi, tikib-yaratmaq əzmi ilə yaşayan heç kəs getmir, abidələşib tarixdə qalır, xalqın həyatında, təsəvvüründə,

mədəniyyət və fəlsəfəsində yaşayır. Necə ki Memar Əcəmi Möminə Xatun türbəsini tikməklə təkcə Atabəylər dövrü aristokratiyası barədə təsəvvürləri deyil, həm də dövrün siyasi mənzərəsini tikdiyi abidənin hüsnündə günümüzdə qədər yaşatdı. Hər bir abidə mədəni varlığımızın simvolu kimi yaşayır və tarixi yaddaşımızı yaşadır. İndi çoxları bilir ki, mədəniyyət anlayışı şəhər sözü ilə sinonimdir. Şəhər mədəniyyətin özü deməkdir. Cənab Prezidentin sərəncamı ilə 2026-cı il “Şəhərsalma və Memarlıq İli” elan edildi. Bu işə cari ildə Azərbaycanda quruculuq işlərinin yeni və daha böyük vüsət alacağından soraq verir.

1926-cı ildə Birinci Türkoloji Qurultay günlərində Bakı uzaq ölkələrdən gəlmiş qonaqlarını öz cazibədar arxitekturası ilə valeh etmişdi. Nümayəndələrin elə həmin günlərdə yazdıqları xatirə qeydlərinə, gündəliklərinə istinadən deyə bilərik ki, şəhərimiz onları həm intellektual səviyyəsinə, həm də əsrarəngiz memarlıq xüsusiyyətlərinə görə çəkmişdi. Qurultay Şərq və Qərb memarlığının sintezindən yaranmış nadir İsmailiyyə binasında keçirilmiş, nümayəndələr tariximiz barədə təsəvvür əldə etmək üçün Şirvanşahlar sarayını ziyarət etmiş, Opera teatrında “Leyli və Məcnun” tamaşasına baxmışdılar. Tamaşaya baxan nümayəndələrdən biri, alman türkoloqu Menzel o illərdə yazdığı gündəlik qeydlərində opera haqqında təəssüratdan daha çox opera teatrının binası haqqında təəssüratlarını bölüşmüşdü. “Teatr binası olduqca gözəldir. Şərq üslubunda tikilib” deyər, qeydlər etmişdi. Atəşgah məbədini ziyarət etdiklərini, binaları yastı-yapalaq Qara şəhərə baxdıqlarını da onların gündəliklərindən öyrənirik. Üstündən yüz il keçir, qurultayın 100 illiyini qeyd etmək üçün Bakıya gələnlər bu gün artıq burada

bənzərsiz və modern Alov qüllələrinə şahid olacaq, amma Qara şəhəri deyil, Ağ şəhəri görəcəklər.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Rövşən Muradov. Buyurun.

Rövşən Muradov. Sağ olun. Hörmətli sədr, hörmətli deputatlar, mən də Milli Məclisin yaz sessiyasının başlanması ilə əlaqədar olaraq hər birinizi təbrik edirəm, sizə işlərinizdə müvəffəqiyyətlər arzulayıram.

Fevralın 2-si Azərbaycanda Gənclər Günüdür. Gənclərimiz Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təsis etdiyi bu bayram gününü qalib ölkənin məğrur və qürurlu vətəndaşları kimi böyük ruh yüksəkliyi ilə qeyd edirlər. Bu əlamətdar gün Azərbaycan gənclərinin cəmiyyətdəki roluna verilən yüksək qiymətdir. Ulu Öndər tərəfindən təməli qoyulmuş və bu gün davam etdirilən dövlət gənclər siyasəti Azərbaycanda gənc nəslin mənəviyyatca zənginliyi, vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi, gənclərin hərtərəfli inkişafı və ölkə həyatında fəal iştirakı üçün mühüm zəmin yaradır.

Hazırda Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə gənclər siyasəti keyfiyyətə yeni inkişaf mərhələsini yaşayır. Belə ki, gənclərin mənəvi inkişafı və tərbiyəsi, xarici ölkələrdə təhsili, sosial təminatı və məşğulluğu sahəsində görülən işlər, gənclər təşkilatlarının formalaşması və inkişafı üçün yaradılan şərait və imkan bu sahəyə göstərilən böyük diqqətin nəticəsi kimi qiymətləndirilir.

Eyni zamanda, qeyd olunmalıdır ki, Azərbaycanda gənclərlə bağlı qəbul edilmiş normativ hüquqi sənədlər və dövlət proqramları, həmçinin gənclər siyasətində milli və dövlətçilik maraqlarının prioritet olması 44 günlük Vətən müharibəsində

həlledici rol oynadı və əsas missiyanı da məhz Ali Baş Komandanın prezidentliyi dövründə yetişən gənclər yerinə yetirdilər.

Bu gün dövlət xətti ilə xarici ölkələrin ali məktəblərində təhsil alan gənclərimizin sayı da 1127 nəfər təşkil edir. Onların 232 nəfəri MDB ölkələrinin, o cümlədən 198 nəfəri Rusiyanın payına düşür. Digər ölkələrdə təhsil alan gənclərin sayı isə 895 nəfərdir. Onların da 72-si Çində, 1-i Amerika Birləşmiş Ştatlarında, 4-ü İngiltərədə, 3-ü İspaniyada və Koreyada, 321-i Macarıstanda, 13-ü Rumıniyada, 478-i isə bizə qardaş olan Türkiyədə oxuyurlar.

Ölkəmizdə gənclərin məşğulluğunun təmin olunması da daim diqqət mərkəzindədir. Belə ki, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Heydər Əliyev Fondu tərəfindən gənclərlə bağlı xaricdə və ölkəmizdə həyata keçirilən bütün layihələr yetişməkdə olan nəslin gələcəyinin etibarlı təminatçısı olmaqla yanaşı, həm də ölkəmizin uğurlarının təbliğində və gənclərimizin fəallığının artırılmasında mühüm rol oynayır. Bu ali diqqət və qayğıyı daim öz üzərində hiss edən Azərbaycan gəncliyi isə öz növbəsində ona göstərilən etimadı layiqincə doğrultmaq üçün müstəqil dövlətimizin inkişafı naminə səylə çalışır, öz siyasətində onlara arxalanan Prezident İlham Əliyevin uğurlu daxili və xarici siyasətini dəstəkləyirlər.

Sonda bütün gəncləri bu gün münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirəm, onlara işlərində, fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Bəhrüz Məhərrəmov. Buyurun.

Bəhruz Məhərrəmov. Sağ olun. Hörmətli sədr, əziz həmkarlar, yaz sessiyasında parlamentin fəaliyyətinə uğurlar arzulayır, eyni zamanda, Gənclər Günü münasibəti ilə Azərbaycan gəncliyinə ən xoş arzularımızı çatdırırıq.

Təbii ki, müstəqilliyin ilk dövrlərində gənclər siyasəti barədə danışmağa nə siyasi, nə də iqtisadi durum imkan verməyib. O cümlədən yarıtmaz siyasi idarəetmə, səriştəsiz və xəyanətkar gedişlər 20 mindən artıq Azərbaycan gəncini məğlub olduğumuz bir müharibədə məhvə aparmışdı. Döyüşlərdən sağ çıxan bilən gənclər isə məğlub əsgərlər kimi mənəvi-psixoloji böhran içində idilər. Azərbaycan uşaqlarının və gənclərinin yeddidə bir hissəsi məhrumiyyətlər içində qaçqın düşərgələrində doğulur və çadır şəhərciklərində böyüyürdülər.

Belə bir şəraitdə hakimiyyətə qayıdan Ulu Öndər Heydər Əliyev ilk görüşlərindən birini 1993-cü il sentyabrın 22-də parlamentdə gənclərlə keçirmiş, onları müstəqilliyin dönməzliyinin və əbədiliyinin əsas təminatçısı hesab etdiyini bildirməklə gəncliyə yeni nəfəs vermişdi. Heydər Əliyev irsini layiqincə davam etdirən cənab İlham Əliyevin çoxsaylı kənar təsirlərə baxmayaraq, dövlət gənclər siyasətinə prinsipial yanaşması sayəsində milli ruhlu gənclik yetişdi və bir vaxtlar mənəvi-psixoloji böhran yaşayan Azərbaycan gəncliyi Zəfər nəslinə çevrildi.

Bu gün Azərbaycan gənci bir neçə sadə həqiqəti dərk etməlidir. Birinci, dərk etməlidir ki, kim və hansı ideologiya onu məğlubiyyətə, çadırlara, çörək növbələrinə məhkum etmişdi və hazırda qalib, inkişaf edən nəslə necə çevrilib. Azərbaycan gənci Şimala, Cənuba, Şərqa, Qərbə baxıb dərk etməlidir ki, ölkəsindəki sabit mühit hansı siyasətin nəticəsidir və kim bu

ölkəni rəngli inqilablar dalğasından, Azərbaycanı Liviya, Suriya, Əfqanıstan kimi ölkələrin taleyini yaşamaqdan xilas edib.

Azərbaycan gənci müstəqil olmalıdır, amma eyni zamanda da, başa düşməlidir ki, böyük Zəfərimizdən zərər görmüş güclərin sosial mediada sistemli şəkildə təbliğ etdiyi tezislərə əsaslanan ucuz tənqid heç vaxt müstəqil insan göstəricisi hesab edilə bilməz. İndiki məqamda sosial media qaragüruhuna qoşulan manqurt deyil, yalnız qorxmadan dövlətini və qalibiyyət gətirən liderini müdafiə edə bilən gənc cəsarətli və müstəqil sayıla bilər. Azərbaycan gəncinin haqq səsi, ilk növbədə, milli mənafelərə və özünün real potensialına əsaslanmalıdır. Məsələn, ən azı bir xarici dil bilməyən gəncin öz ana dilinin müdafiəsinə qalxması heç vaxt effektiv və inandırıcı görünə bilməz.

Əlbəttə, bütün dünyada olduğu kimi, Azərbaycan gəncliyinin də problemləri var, lakin dövlətimiz bu problemləri həll etmək iqtidarındadır. Azərbaycan dövləti gənclərin inkişafını təşviq edir, hər il elm, mədəniyyət və innovasiya sahəsində fərqlənən gənclərə Prezident mükafatları verilir, gənclərin təhsil imkanlarının və rəqəmsal bacarıqlarının artırılması, sosial problemlərinin həlli istiqamətində çox ciddi addımlar atılır ki, bu da dövlətin qəti iradəsinin göstəricisidir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Vüqar Bayramov. Buyurun.

Vüqar Bayramov. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, uğurlu səfərlər münasibəti ilə Sizi və nümayəndə heyətini təbrik edirəm. Cənab Prezident tərəfindən irəli sürülmüş strategiyaya uyğun olaraq, Sizin sədrliyinizlə parlament diplomatiyası inkişaf edir və xarici siyasətlə bağlı yeni dövrün

yeni hədəflərinə uyğun olaraq, müəyyənləşdirdiyimiz siyasətə xüsusi töhfə verir.

Hörmətli xanım sədr, 2025-ci ildə və 2026-cı ilin ilk ayında qlobal geosiyasi gərginliyin artmasına, eyni zamanda, dünya iqtisadiyyatında volatilliyin güclənməsinə baxmayaraq, cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə Azərbaycan iqtisadiyyatı 2025-ci ildə artım tempini qoruyub saxladı. 2025-ci ilin iqtisadi yekunlarında diqqət çəkən əsas məqamlardan biri məhz iqtisadi inkişafın qeyri-neft-qaz sektoru hesabına əldə edilməsidir. Belə ki, iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda 1,6 faiz azalma qeyd alınsa belə, iqtisadiyyatın qeyri-neft-qaz sektorunda 2,7 faiz artım qeydə alındı. Bu ondan xəbər verir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatında artım drayveri məhz qeyri-neft-qaz sektorudur. Bu da, təbii ki, cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə iqtisadiyyatın diversifikasiyası ilə bağlı aparılan islahatların nəticəsi kimi xarakterizə olunmalıdır.

Eyni zamanda, sənayedə də qeyri-neft-qaz sektorunun payında, eləcə də iqtisadi artımında ciddi irəliləyişlər qeydə alındı. Belə ki, yalnız 2025-ci ildə Azərbaycan sənayesində qeyri-neft-qaz sektorunda 5,5 faiz artım qeyd alınıb. Bu da birmənalı şəkildə sənayeləşmə və sənayedə qeyri-neft-qaz sektorunun payının artması anlamına gəlir. Bunlar 2026-cı ilin iqtisadi hədəflərinə də təsir göstərməkdədir. Bizim bir müddət öncə təsdiq etdiyimiz və cənab Prezident tərəfindən imzalanmış 2026-cı ilin dövlət büdcəsi sənədinə əsasən bu il qeyri-neft-qaz sektorunun büdcə gəlirlərindəki payı 57 faizə, ÜDM-də qeyri-resurs sektorunun payı 68 faizə qədər yüksələcək. Bu da, təbii ki, iqtisadiyyatın şaxələnməsi ilə bağlı hədəflərə nail olunması anlamına gəlir.

Təbii ki, güclü iqtisadiyyat sosial sahədə yeni addımların atılması üçün də imkanlar yaratdı və cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə 2025-ci ildə reallaşan sonuncu paketə dövlət büdcəsindən əlavə olaraq 1,4 milyard manat vəsaitin ayrılması reallaşdı. Əgər 2024-cü ildə Azərbaycanda orta aylıq əmək haqqı 8,1 faiz artmışdısa, 2025-ci ildə bu rəqəm 9,2 faiz oldu. Bu isə ondan xəbər verir ki, yaxın günlərdə cənab Prezident tərəfindən imzalanacaq sərəncamda bütün növ əmək pensiyalarında artımlar da qeydə alınacaq və bütün növ əmək pensiyalarının 9,2 faiz indeksləşdirilərək artırılacağı gözlənilir. Bu da 1,1 milyon vətəndaşımızın pensiya məbləğlərinin artması anlamına gəlir. Bu baxımdan həm iqtisadi, həm də sosial yekunları və perspektivləri müsbət qiymətləndirmək lazımdır. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Asif Əsgərov. Buyurun.

Asif Əsgərov. Hörmətli millət vəkilləri, media nümayəndələri və qonaqlar. Bu gün gənclər müstəqil Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında xüsusi yeri olan, dövlətçilik ideologiyamızın canlı dayacağına çevrilmiş bir tarixi – 2 Fevral Azərbaycan Gəncləri Gününü böyük qürur hissi ilə qeyd edir. Bu əlamətdar gün təsadüfi bir tarix deyil. Bu tarix gəncliyin ilk dəfə dövlət səviyyəsində siyasi subyekt kimi tanındığı, onun səsinə, mövqeyinə və potensialına inamın rəsmiləşdiyi gündür. Məhz bu baxımdan Azərbaycan gənclər siyasəti regionda və daha geniş coğrafiyada nümunəvi model kimi qəbul olunur.

Bu modelin təməlində böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevin uzaqgörən baxışı dayanırdı. O, çox yaxşı bilirdi ki, yalnız

sərvətlə, resurslarla deyil, insan kapitalı ilə güclü dövlət qurmaq olar. Gənclərə edilən sərmayə, əslində, dövlətin öz gələcəyinə etdiyi sərmayədir. Bu həqiqəti Azərbaycan tarixində ilk dəfə sistemli şəkildə tətbiq edən məhz Ulu Öndər oldu. O, gəncliyi ölkənin strateji inkişafında əsas qüvvə kimi müəyyənləşdirmiş, “Dövlət gənclər siyasəti” anlayışını siyasi leksikona gətirmiş və onu real mexanizmlərlə təmin etmişdir. 1996-cı ildə keçirilmiş Azərbaycan Gənclərinin I Forumu gənclər siyasətinin institusional əsaslarını formalaşdırmış, gəncləri dövlət quruculuğunun fəal iştirakçısına çevirmişdir. Heydər Əliyev gənclərə münasibətdə təsadüfi yanaşmanı deyil, sistemli və davamlı dövlət siyasətini əsas prinsip kimi qəbul etmişdi. O, gəncləri yalnız gələcəyin ümidi deyil, müstəqil dövlətçiliyin bugünkü dayağı kimi qiymətləndirirdi.

Bu gün həmin siyasi iradə Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə daha da güclənmiş, gənclər artıq yalnız dəstəklənən deyil, qərarların icrasında iştirak edən, məsuliyyət daşıyan bir nəsə çevrilmişdir. Dövlət idarəçiliyində, beynəlxalq münasibətlərdə, iqtisadiyyatda, rəqəmsal texnologiyalarda və ictimai həyatda gənclərin fəallığı artıq bir tendensiya deyil, reallıqdır.

Azərbaycan gəncliyi bu reallığı sözlə deyil, əməli ilə sübut edib. Ən ağır sınaq anında – Vətən müharibəsində gənclər bu xalqın genetik yaddaşında olan qəhrəmanlıq ruhunu yenidən dirildilər. Məhz bu gənclik Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpasında həlledici rol oynadı və tariximizin ən şərəfli səhifələrindən birini yazdı.

Eyni zamanda, bu gənclik yalnız döyüş meydanında deyil, elm kürsülərində, idman arenalarında, beynəlxalq tribunlarda da

Azərbaycanın sözünü deyir. Bu gün Azərbaycan gənci qlobal dünyada rəqabət aparmağı bacarır, amma milli dəyərlərindən imtina etmir. Bu, çox nadir və çox qiymətli keyfiyyətdir.

Hörmətli həmkarlar, bu gün Azərbaycan gəncliyi milli maraqları qorumağa qadir, müasir dünyanın çağırışlarına cavab verən, dövlətinə və xalqına sadıq bir nəsildir. Onların bilikləri, enerjisi və təşəbbüskarlığı ölkəmizin gələcək inkişafının əsas təminatıdır. Gənclərdən gözlənti də böyükdür: onlar yalnız bu günü deyil, sabahın yükünü də daşıyacaqlar. Dövlətimiz isə bu yükü bölüşməyə hazırdır və bunu real siyasətlə sübut edir.

İnanırıq ki, gənclərimiz də bu etimadı doğruldacaq, ölkəmizin daha güclü, daha nüfuzlu və daha dayanıqlı olmasına öz paylarını verəcəklər. Bu münasibətlə gənclərimizə göstərilən ardıcıl və davamlı diqqətə görə Prezident cənab İlham Əliyevə, gənclərin mənəvi və sosial inkişafına verdiyi töhfələrə görə Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Bizim sonuncu çıxışımız. Hikmət Məmmədov. Buyurun.

Hikmət Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, mən də yaz sessiyasının işə başlaması münasibəti ilə hər birinizi təbrik edirəm. Bu gün, həmçinin Gənclər Günüdür. Mən bütün Azərbaycan gəncliyini, o cümlədən özünü gənc kimi hiss edən hər kəsi ürəkdən təbrik edirəm. Düz 30 il bundan əvvəl Ulu Öndər Heydər Əliyev gənclərlə görüşdü və bir il sonra sərəncam imzalayaraq özünün gənclər siyasətini institutlaşdırdı. Bir qədər sonra məhz bu siyasətin davamı olaraq Azərbaycan Prezidenti gənclərə xitab edərək dedi: “Əziz gənclər, mən sizə arxalanıram, siz də mənə arxalana bilərsiniz”. Nəticədə biz bu

gün Azərbaycan Prezidentinin “X” platformasında paylaştığı məntiqi nəticəyə gəlib çıxmağı bacardıq.

Azərbaycan Prezidenti yazır ki, biz bu gün haqlı olaraq gənclərlə fəxr edə bilərik. Çünki bu gənclik, Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu gənclər siyasəti, Azərbaycan Prezidentinin yetişdirdiyi gənclik, doğrudan da, özünü tarixdə isbat etdi və tarixi Zəfərimizə imza atdı. Mənə elə gəlir, 30 il bundan sonra da gənclərlə fəxr etməyimiz üçün müəyyən işlər görməliyik ki, Ulu Öndərin gənclər siyasəti institutlaşmış formada davam etsin və cəmiyyətdə, gənclər siyasətindəki o varislik xalqımıza yeni qələbələr qazandırsın.

O dövrün gəncliyindən fərqli olaraq müasir gəncliyin iki paralel cəmiyyəti var. 1990-cı illərin gəncliyinin bir real cəmiyyəti var idi. Bugünkü gəncliyin iki cəmiyyəti var. Virtual cəmiyyət, virtual ictimai münasibətlər və real cəmiyyət, real ictimai münasibətlər. Virtual ictimai münasibətlər bir okeandır. Mənə elə gəlir ki, biz 30 ildən sonra fəxr edəcəyimiz gənc nəslə yetişdirməyimiz üçün onlara bu informasiya okeanında, bu sosial şəbəkə okeanlarında üzməyi öyrətməliyik və bunun üçün maarifləndirmə aparmalıyıq. Ona görə də bu gün Azərbaycan təhsilində həyata keçirilən bu dərin siyasət kontekstində biz bu islahatlarla Azərbaycanın yeni elm və təhsil modelini yaradıırıq. Bu proses çox təqdir olunmalıdır.

Başqa bir məsələyə də əl atmalıyıq. Bu nədir? Gənclərin sosial şəbəkələrdə davranışları ilə bağlı, sosial şəbəkə etikası, sosial şəbəkədə ictimai münasibətlər, oradakı hüquq və hüquq pozuntuları kimi dərslilər hazırlamalıyıq və yuxarı sinif şagirdlərinə tədris etməliyik ki, onlar ictimai məsuliyyəti real cəmiyyətdə hiss etdikləri kimi, virtual məkanda da özlərinin

ictimai məsuliyyətlərini hiss etsinlər. Beləliklə, biz həm onların enerjisinin milli maraqlar istiqamətində doğru səfərbər olunmasına xidmət etmiş olarıq, həm də yüksək maarifləndirmə prosesi həyata keçirmiş olarıq. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, mən hamıya təşəkkür edirəm. Biz gündəliyin məsələlərinə keçirik. Qeyd edirəm ki, bu gün biz 16 məsələni müzakirə etməliyik və gündəliyin ilk iki məsələsi Konstitusiya qanunlarıdır. 1-ci məsələ “Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında” Konstitusiya Qanunudur. Qeyd edirəm ki, məsələ ilə əlaqədar olaraq Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında səlahiyyətli nümayəndəsinin müavini hörmətli Samir Seyidəhmədli, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Bakı şəhərindəki daimi nümayəndəliyinin rəhbəri hörmətli Bəxtiyar Əsgərov, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının Qanunvericilik və hüquq məsələləri şöbəsinin müdiri hörmətli Rəhib Kərimov iclasımızda iştirak edirlər. Mən qonaqlarımızı bir daha salamlayıram.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, Konstitusiya qanunları Milli Məclisdə iki dəfə səsə qoyulur. Biz bu qanuna təqribən 6 ay öncə – iyulun 8-də birinci səsvermədə münasibət bildirmişik. İndi isə biz onun ikinci səsvermə proseduruna keçməliyik. Qeyd edirəm ki, layihəyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən komitənin sədri hörmətli Əli müəllim Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Əli Hüseynli, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Hörmətli deputat həmkarlar, xanım sədr, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, bu gün ancaq səsvermə prosedurudur. Çünki biz Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasına dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında bu Konstitusiyaya qanununu üç oxunuşda müzakirə etmişik. Sadəcə, hörmətli həmkarım Fazil Mustafa bu qanuna istinadən bir məsələyə toxundu və ona münasibət bildirmək istəyirəm.

Hörmətli həmkarlar, xatırlayırsınızsa, bu məsələ müzakirə olunarkən Naxçıvan Muxtar Respublikasını Azərbaycanın Milli Məclisində təmsil edən hörmətli deputat həmkarlarım da bu məsələyə münasibət bildirdilər. Naxçıvanın muxtar respublika statusu, onun Konstitusiyada təsbit olunması – mən bu fikirləri bölüşürəm. İndi də yenidən hansı isə bir diskussiya açmaq fikrimiz yoxdur. Amma, hörmətli sədr, prosedur baxımından da onu xatırlatmaq istəyirəm ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının statusu Azərbaycan Konstitusiyasının, yəni əsas mətnin VIII fəslində ehtiva olunub. Əlbəttə ki, əsas mətnin dəyişdirilməsi, müzakirəsi, əlavələr edilməsi tamamilə fərqli prosedurdur və bu gün o, aktual deyil. Ona görə hörmətli həmkarlardan bu Konstitusiyaya Qanununun olduğu kimi ikinci dəfə səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

İki nəfər yazılıb. Siyavuş Novruzov və Aydın Mirzəzadə. Təkliflər var, səsə qoyaq. Siyavuş müəllim, çıxış etmək istəyirsiniz?

Yerdən. *(Əşidilmir.)*

Sədrlik edən. İki nəfər çıxış üçün yazılıb. Xahiş edirəm, qulaq asaq. Siyavuş müəllim, buyurun.

Siyavuş Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli deputatlar, hörmətli xanım sədr, həm uğurlu səfər münasibəti ilə, həm də sessiyanın başlanması münasibəti ilə mən də təbriklərə qoşuluram. Əli müəllim qeyd etdi, biz bu məsələni müzakirə etmişik və səs vermişik. Amma regionda baş verən hadisələr bu gün vadar edir ki, bu məsələlərə bir daha qayıdaq. Bilirsiniz ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası bu gün 3 dövlətlə həmsərhəddir və o dövlətlərdə baş verən hadisələr istər-istəməz Naxçıvan Muxtar Respublikasına da təsirsiz ötüşmür. O baxımdan mən hesab edirəm ki, biz bu gün burada Naxçıvanın statusu və digər məsələlər barədə deyil, Naxçıvanın müdafiəsi, gələcəkdə orada baş verəcək hadisələr zamanı hansı atılmalı addımlar barədə, nələr edilməlidir deyə, fikir mübadiləsi aparmalıyıq.

Bilirsiniz ki, əsas layihələrdən biri olan Tramp layihəsi Naxçıvan Muxtar Respublikasından keçməklə həyata keçirilir. Bu baxımdan da bu mühüm layihənin reallaşdırılması üçün Naxçıvan Muxtar Respublikasına əlavə dəstək, kömək, həmçinin bu yolların yenilənməsi və Azərbaycanın Türkiyə ilə birbaşa əlaqəsinin qurulması zəruridir. O cümlədən gələcəkdə Ermənistanla gedəcək yolların təmin olunması da məhz Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisindən keçməklə həyata keçiriləcəkdir. O ki qaldı Naxçıvanın statusu ilə bağlı məsələyə, bu, Azərbaycan Respublikası əhalisinin verəcəyi rəydən asılıdır. Yəni qeyd olunduğu kimi, bu, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında da öz əksini tapıbdır. Ona görə də mən hesab edirəm ki, hər dəfə bu məsələni ortaya atmağa ehtiyac yoxdur.

Bu gün dövlət başçısı Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə bağlı sərəncamlar verir, qərarlar qəbul edir. Bilirsiniz, orada səlahiyyətli nümayəndəlikdə də dəyişiklik baş verir. İndi Naxçıvan Muxtar Respublikasının istedadlı, çox bacarıqlı baş naziri orada Prezidentin səlahiyyətli nümayəndəsi kimi fəaliyyət göstərir. Bir çox layihələr var ki, onlar artıq reallaşmağa başlayıbdır. Yeni iş yerlərinin açılması, yaşıl enerji və digər məsələlər...

Bilirsiniz ki, bu gün anti-milli qüvvələr, o cümlədən xaricdə oturan vətən xainləri mətbuatda, internet saytlarında süni intellektdən istifadə etməklə, ayrı-ayrı şəxslərin adından dövlət əleyhinə, millət əleyhinə işlər aparmaqla məşğul olurlar, ayrı kəşfiyyat orqanlarına bilavasitə xidmət göstərilir. Bu gün biz mübarizəmizi onlara qarşı aparmalıyıq. Əhali ilə də mütəmadi görüşüb düzgün informasiyaları onlara izah etməliyik. Mən hesab edirəm, Naxçıvan üçün vacib olan amil bundan ibarət olmalıdır. Təbii ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasından seçilmiş deputatlar mütəmadi orada olurlar və təbliğat işləri aparırlar, insanlarla görüşürlər, onlara müxtəlif yalan məlumatlara qulaq asmamağı tövsiyə edirlər. İnsanlar özləri də bunu başa düşürlər. Hesab edirəm ki, bizim istiqamətimiz bundan ibarət olmalıdır.

Təşəkkür edirəm, qanun layihəsinə səs verəcəyəm. Xahiş edirəm ki, həmkarlarım da bu qanun layihəsinə səs versinlər. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, biz məsələyə münasibət bildirməliyik. Sadəcə, mən xatırladım ki, bu qanun layihəsi 95 səs çoxluğu ilə keçə bilər. Ona görə 95 səs mütləqdir. Xahiş edirəm, diqqətli

olun. Mən indi məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.50 dəq.)
Lehinə	119
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	120
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, Konstitusiya Qanunu qəbul edildi.

Mən iclasımızda bu məsələ ilə bağlı iştirak edən qonaqlarımıza “çox sağ olun” deyirəm və sizi də hörmətlə yola salırlar. Fərid müəllim.

Hörmətli həmkarlar, bizim gündəliyin 2-ci məsələsi “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiya Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Konstitusiya Qanunudur. Qeyd edirəm ki, bu qanun da 6 ay sonra ikinci səsverməyə təqdim edilir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Əli müəllim, mən yenə də Sizə müraciət edirəm. Buyurun, məlumat verin.

Əli Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Bu Konstitusiya Qanununun da hazırda ancaq ikinci səsvermə prosedurudur. Sadəcə, bir daha xatırlatmaq istəyirəm ki, bu Konstitusiya Qanunu ilə artıq səs verib qəbul etdiyimiz Konstitusiya Qanunu arasında üzvi bir bağlantı var. Hörmətli sədr, xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, bu Konstitusiya qanunlarının mahiyyəti ancaq və ancaq Naxçıvan Muxtar Respublikasında idarəçiliyin daha da səmərəli həyata keçirilməsi ilə bağlıdır. Başqa heç bir məqsəd,

status və sair, bu məsələlər qoyulmayıb. Bu Konstitusiya Qanununda da Ali Məclis sədrinin normativ hüquqi aktlar haqqında fərmanlarının bu siyahıdan çıxarılması təklif olunur. Üç oxunuşda qəbul olunub. İndi ikinci prosedurdur. Xahiş edirəm, səsə qoyasınız.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.52 dəq.)
Lehinə	120
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	121
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, bu Konstitusiya Qanunu da qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz növbəti məsələlərə keçirik. Gündəliyin növbəti 4 məsələsi Milli Məclisin qərar layihələridir. Bildiyiniz kimi, hər sessiyanın əvvəlində parlamentin qanunvericilik işləri planı qəbul olunur və parlament öz fəaliyyətini həmin plan əsasında qurur. Gündəliyin 3-cü məsələsi məhz yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planı haqqındadır. Plan sizə paylanıb. Onu da deyim ki, qanunvericilik işləri planı 5 bənddən ibarətdir və müzakirəyə çıxarılır. Çıxış etmək istəyənlər var. Təklif edirəm, çıxışlar 5 dəqiqəyə qədər olsun. Hamı bununla razıdır?

Yerdən. *(Əşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Birinci çıxış edən Azay müəllimdir. Azay Quliyev. Buyurun.

Azay Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörməti xanım sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Mən də fürsətdən istifadə edib, hörmətli xanım sədr, həm yaz sessiyasının işə başlanması, həm də keçən ay xarici ölkələrə etdiyiniz uğurlu səfərlər münasibəti ilə Sizi təbrik etmək istəyirəm. Bütövlükdə, Milli Məclisə yaz sessiyasında uğurlar arzulayıram.

Bu gün 2 fevral – Gənclər Günüdür. Təbii ki, gənclərimizi də unutmaq olmaz. Mən Azərbaycan gənclərinə də öz arzularımı bildirmək istəyirəm. Onların da bu gününü ürəkdən təbrik edirəm.

Hörmətli xanım sədr, yaz sessiyasının gündəliyi ilə bağlı, yəni işlər planı ilə bağlı bir məsələyə toxunmaq istərdim. Biz bu məsələ ətrafında əvvəllər də fikirlərimizi bildirmişik. Söhbət hazırda hamımızı narahat edən informasiya təhlükəsizliyimizlə əlaqədardır. Son vaxtlar rəqəmsal klonlaşdırma və rəqəmsal təhlükəsizliklə bağlı bizi narahat edən məsələlər xeyli artıbdır. Bugünkü təklifi irəli sürməyə məni vadar edən məsələ klonlaşdırma, bu “deepfake” texnologiyasından istifadə edərək yalnış və saxta məlumatların yayılmasıdır. Bu, dövlət rəsmilərinin, xüsusi ilə də cənab Prezidentin, ayrı-ayrı dövlət qurumlarını təmsil edən şəxslərin və millət vəkllərinin adından da edilir. Təbii ki, bu da ictimaiyyətdə çaşqınlıq yaradır. Bəzən görürsən ki, ictimai rəy manipulyasiya olunur. Əlbəttə, bunu edənlərin məqsədi odur ki, bununla Azərbaycanda müəyyən çaxnaşma yaratsınlar, eyni zamanda, Azərbaycanın milli və informasiya təhlükəsizliyinə xələl gətirsinlər.

Bu gün bu məsələlərin bu cür baş alıb getməsində bir neçə səbəb var. Biz bu səbəbləri dəfələrlə burada qeyd etmişik. Onlardan biri ondan ibarətdir ki, məhz Azərbaycanda qanunvericilik səviyyəsində bu cür hallarla bağlı real mübarizə aparmaq üçün mexanizmlər kifayət deyildir. Azərbaycanda rəqəmsal klonlaşdırma ilə, “deepfake”lə, bu məfhumların anlayışı və eyni zamanda, bunlarla əlaqədar konkret hüquqi mexanizmlərlə bağlı məsələlər qanunla tənzimlənmədiyinə görə gəlin, etiraf edək ki, həmin sosial platformalarda onların sahibləri də istədikləri kimi fəaliyyət göstərirlər, çünki heç bir məsuliyyət daşımırlar. Təbii ki, bunların qarşısı alınmalıdır.

Buna görə də mən düşünürəm ki, bizim yaz sessiyasının işləri planına rəqəmsal təhlükəsizlik haqqında bir qanun layihəsinin hazırlanması da daxil edilməlidir. Əlbəttə, qanun layihəsinin adı müxtəlif ola bilər. Amma burada əsas məqamlardan biri bu olmalıdır ki, şəxsin razılığı olmadan onun səsinin, görüntüsünün klonlaşdırılması, davranışının təqlid olunması cinayət hesab olunmalıdır. Bilirsiniz ki, bu təcrübə dünyada da var. Avropa İttifaqı ölkələrində, Böyük Britaniyada hətta bu cür hallara görə 7 ilə qədər həbs cəzası nəzərdə tutulur. Əgər bu, dövlət rəsmilərinə də qarşı edilirsə, mənə belə gəlir ki, daha ağırlaşdırıcı hal kimi qiymətləndirilməlidir.

İkinci məsələ. Bu gün bilirsiniz ki, bir çox ölkələr artıq bunu tətbiq edir. Süni zəka ilə yaradılmış bütün audio-video və vizual materialların məcburi şəkildə etikətlənməsi qanunvericiliyə gətirilməlidir. Yəni açıq şəkildə yazılmalıdır ki, bu materiallar süni zəka vasitəsi ilə hazırlanıbdır. Bu da insanlara süni zəka texnologiyası ilə hazırlanmış “məhsula”, yaxud da real gerçəkliyi əks etdirən hadisəyə fərqli yanaşmaya imkan verir.

Ona görə də bu məsələyə məsuliyyət gətirilərsə, hesab edirəm ki, bu, müəyyən mənada tənzimlənməlidir.

Nəhayət, bu gün biz bəlkə də “deepfake” materiallar qədər təhlükəli olan riskli alqoritmlər haqqında da düşünməliyik. Bizim mütəxəssislər çox yaxşı bilirlər, bu gün alqoritmlər elə tətbiq olunur ki, insanı istiqamətləndirir, ictimai rəyi formalaşdırır. Bəzən insan öz fikirlərindən daha çox həmin alqoritmlərin istiqamətləndirdiyi yönə gedir. Bu da, əlbəttə ki, çox ciddi problemlər yaradır, ictimai rəyi kifayət qədər yönləndirir və manipulyasiya edir. Mənə belə gəlir ki, buna görə də həmin şirkətlərin üzərinə Azərbaycan informasiya məkanında məhz bu riskli alqoritmlərin istifadəsinə qadağan olunması öhdəliyi də qoyulmalıdır. Əlbəttə, qanunvericilikdə digər məsələlər də olmalıdır. Burada dəfələrlə qeyd etmişik. Həmin şirkətlərin qeydiyyat məsələsi, məsuliyyət məsələsi, onlara münasibətdə inzibati və digər tədbirlərin görülməsi ilə bağlı hüquqi mexanizmlərin olması məsələsi də vacib amillərdəndir.

Bütövlükdə, işlər planını, təbii ki, dəstəkləyirəm, səs verəcəyəm. Mən ümid edirəm ki, biz bu məsələlərə diqqət ayıra biləcəyik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Zahid Oruc. Buyurun.

Zahid Oruc. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, 2020-ci ilin sentyabrına qədər Azərbaycan dövlətinə qarşı bir geosiyasi təzyiq silahı var idi: Qarabağın işğalı. Demokratiya və insan hüquqları, ədalətli seçki və media azadlığı tələbləri torpaqlarımızı işğalda saxlamaq, təbii sərvətlərimizi ələ keçirmək üçün siyasi deklarasiyalar kimi istifadə olunurdu.

Xarici siyasətimizə, iqtisadi qərarlarımıza təsir göstərmək üçün dərhal atəşkəs rejimini pozurdular.

Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə qazandığımız Qələbə təkcə düşmən ordularını ərazilərimizdən çıxarmayıb, həm də Azərbaycana qarşı təzyiq silahlarını məhv edib. İndi hərbi meydanda məğlub olanlar informasiya məkanında ölkəmizə qarşı ikinci cəbhə açıblar. Xüsusi ilə də, – biz az öncə hörmətli həmkarımız Azay müəllim dedi, – süni intellekt əsaslı “fake” və “deepfake” əməliyyatları gündəlik rejimdə aparılan hibrid savaşıdır. Məqsəd Qələbəmizi, 8 avqustda Ağ Evdə əldə olunan razılaşmaları, Ermənistanla imzalanacaq sülh müqaviləsini sarsıtmaq, yenidən xalqları düşmən etmək, regionu sümürmək, eləcə də Böyük Orta Asiyanın bir parçasına çevrilən, Yaxın Şərqdə sülhyaradıcı qüvvə kimi çıxış edən, Rusiya–Ukrayna müharibəsindən və İranla qlobal gərginlikdən uğurla qorunan dövləti siyasi yoldan döndərmək istəyidir.

Prezidentin hərbi Qələbəni sülh zəfərinə çevirməsi qlobal müharibə partiyasını narahat edir. Göründüyü kimi, regionda sanksiya və embarqolara məruz qalmayan tək ölkəyə son 100 ildəki kimi Ermənistan vasitəsi ilə təzyiq edə bilmirlər. Ona görə də dövlət başçısına qarşı aparılan böhtan və şər kampaniyası bir şəxsiyyət, lider əleyhinə deyil, dövlətimizi və Qələbəmizi ləkələmək istəyənlərin planlarının tərkib hissəsidir.

Müasir kommunikasiya əsrində süni zəka proqramları terror mediasının texnoloji silahıdır. Hücumlər şəxsi qisas deyil, Natali Luazo, Rafael Qlüksman kimi siyasi lobbicilərin və kəşfiyyat mərkəzlərinin birgə işidir. Lakin sosial media korporasiyaları, “YouTube” və digər platformalar hibrid müharibə cinayətlərinə görə hüquqi məsuliyyət daşıyırlar. Müstəqil dövlətlərin

rəqəmsal suverenliyinə hücum silahlı müharibə ilə eyni əməllərdir.

Diqqət edin, Avropa Birliyi Ermənistana informasiya məkanını və rəqəmsal suverenliyini qorumaq üçün 15 milyon avro ayırır. Əlbəttə, öz pullarıdır, etirazımız yoxdur. Lakin Brüssel administasiyası ayaqlarına və beyinlərinə çip bağlanan, sosial simasını itirmiş ünsürlərin ölkəmizə qarşı informasiya hücumlarına biganə qalmamalıdır. Söyüş və təhqir azadlığı demokratiya deyil.

Azərbaycanın məhkəmə orqanları antikonstitusion çağırışlar yayanlara və milli dəyərləri gözdən salanlara qarşı hüquqi hökmlər çıxarıb, cinayətkarları Almaniya, Fransa və digər ölkələrdən geri istəyir. Biz Avropa Birliyinin hökumət və məhkəmə orqanlarından beynəlxalq konvensiyaların tələblərinə uyğun addım atmalarını gözləyirik. Mətbuat və söz azadlığı terrorçuları qorumaq üçün çətin ola bilməz. Müstəqil dövlətləri linç etməyi dayandırınlar.

Azərbaycan süni intellektin geosiyasi təzyiq silahına çevrilməsinə qarşı qanun qəbul edər, “deepfake”-i cinayət əməli kimi təsvif edər, xaricdən idarə olunan hibrid kampaniyaları milli təhlükəsizliyə təhdid kimi qiymətləndirər, o cümlədən “Meta”, “X”, “TikTok” və digər şirkətlərdən “sil–blokla–izah ver” mexanizmində cavabdehlik istəyə bilər.

Metadata, səs izi, piksel anomaliyasının bu müasir dövr üçün yeni terminlər olmasına baxmayaraq, sosial medianın 7/24 monitorinqi, bot şəbəkələr, koordinasiyalı hücumların xəritəsi, hələ yayılmamış kampaniyanın zərərsizləşdirilməsi bizim üçün yeni texnoloji həllər ola bilər. Ona görə də parlament üzvləri beynəlxalq görüşlərdə sığınacaq verilən dövlətləri, Qaçqınların

statusu haqqında 1951-ci il Konvensiyasının terrorçuları qorumaq üçün immunitet yaratmadığını vurğulaya bilər. Biz Milli Məclisdə yaradılan Xarici müdaxilələrə və hibrid təhlükələrə qarşı komissiyanın fəaliyyətini təqdir edərək, onu genişləndirib türk dövlətləri ilə birlikdə informasiya suverenliyimizi qoruya bilərik.

İkinci təklifimiz cənab Prezidentin Elmlər Akademiyasının 80 illik yubileyində dövlət dili haqqında mühüm çağırışları ilə bağlıdır. Təəssüf ki, çoxəsrlik faciəli tariximiz bizi qonşuları azərbaycanlılar olan dövlətə çevirib. İndi Vətən müharibəsində Qələbədən sonra 50 milyonluq azərbaycanlılar dil birliyindən yeni mədəni-mənəvi və siyasi yüksəliş mərhələsinə keçirlər. Ona görə də dilimizin coğrafiyasını genişləndirməliyik. İngilis dili ABŞ və Britaniyanın dünyada ən böyük yumşaq gücü, mədəni işğal silahıdır. Biz uzun illər məğlubiyyət dili ilə danışmışıq. Kitablarımız, əsərlərimiz, yaradıcılıq nümunələrimiz soyqırımlarından və faciələrdən bəhs edib. Gəlin, indi qalibiyyət dilini, ədəbiyyatını, salnaməsini, simfoniyasını, heykəltəraşlığını, bir sözlə, bunu bütün ideyalara və əsərlərə köçürüb onun ixracını edək.

Prezidentin mesajı odur ki, dövlət dilimizi xarici ölkələrdə məişət səviyyəsindən çıxarıb siyasi hökmran mövqeyə yüksəltmək istəyiriksə, güclü ideyalar, dəyərlər və əsərlər ixrac etməliyik. Bu qəddər.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Razi Nurullayev. Buyurun.

Razi Nurullayev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, media nümayəndələri. Gənclərimizin əmək bazarına çıxışında ciddi və sistemli bir problem mövcuddur. İşəgötürən təcrübə

tələb edir, gənc isə təcrübəni yalnız işləməklə qazana bilər. Bu ziddiyyət illərdir, aradan qaldırılmaz və nəticədə minlərcə gənc ya işsiz qalır, ya da qeyri-rəsmi məşğulluqla məşğul olur. Təşəbbüsüm bu sistem boşluğunun qanunvericilik səviyyəsində doldurulmasına yönəldib. Təklif edirəm ki, ilk dəfə rəsmi əmək müqaviləsi ilə işə qəbul olunan gəncləri işə götürən müəssisələr üçün vergi və sosial sığorta güzəştləri tətbiq edilsin. Bu addım işə götürən üçün əlavə yükü azaldacaq. Gənclər üçün isə real iş imkanları yaradacaq.

Eyni zamanda, dövlət-özəl sektor əməkdaşlığı çərçivəsində ilk iş yeri proqramlarının qanunla təsbit olunmasına gedək. Bu proqramlar, sadəcə, statistik məşğulluq deyil, konkret müddət, real bacarıq və davamlı iş perspektivi üzərində qurulmalıdır. Bu təşəbbüsün məqsədi yalnız gəncləri işlə təmin etmək deyil, həm də gənc kadr potensialını itirməmək, insan kapitalına erkən investisiya qoymaq, qeyri-rəsmi məşğulluğun qarşısını almaq və uzunmüddətli iqtisadi inkişaf üçün sağlam əmək bazarı formalaşdırmaqdır. İnanıram ki, bu yanaşma və qanunlarımıza edilə biləcək dəyişiklik bizim yaz sessiyamızda sosial məsuliyyət ilə iqtisadi səmərəliliyin düzgün balansını yarada bilər və gənclər arasında işsizliyin azalmasına real töhfə verir.

Yaz sessiyası üçün ikinci təklifim isə kəndlərin inkişafı ilə bağlı problemlərlə əlaqədardır. Bunlardan biri torpaq icarəsi və torpaqdan istifadə prosedurlarının mürəkkəbliyi, eləcə də kənd yerlərində fəaliyyət göstərən istehsal və emal müəssisələri üçün stimulların yetərli olmamasıdır. Bu maneələr kənddə istehsalı zəiflədir, investisiya marağını azaldır və nəticədə gənclərin regiondan köçünü sürətləndirir. Təklif edirəm ki, biz torpaq icarəsi və istifadəsi ilə bağlı prosedurları qanunvericilik

səviyyəsində sadələşdirək. Xüsusi ilə kənd yerlərində fəaliyyət göstərən emal müəssisələri üçün vergi və sosial güzəştləri artırmaq. Bu, kənddə əlavə dəyər yaradan istehsalın inkişafına da real stimül vermək imkanındadır. Eyni zamanda, kəndlərin inkişafı haqqında ayrıca bir qanunun qəbuluna ehtiyac olduğunu düşünürəm. Bu gün ölkəmizdə “ağıllı kənd” layihələri həyata keçirilir, müasir infrastruktur yaradılır. Lakin bu təşəbbüslər qanunvericilik səviyyəsində sistemləşdirilməzsə, davamlı və vahid siyasətə çevrilməsi çətin ola bilər. Belə bir qanun kənd təsərrüfatı, emal sənayesi, məşğulluq, sosial infrastruktur və rəqəmsal həlli vahid çərçivədə birləşdirərək kəndlərin uzunmüddətli inkişaf modelini formalaşdırmağa bilər. Məqsədiniz yalnız kənddə istehsalı artırmaq olmamalıdır. Məqsəd kəndi yaşayan, işləyən və gələcək vəd edən məkana çevirmək, gənclərin regionlarda qalmasını təmin etmək və ölkənin ərzaq təhlükəsizliyini daha da gücləndirməkdir.

Təşəkkür edirəm, xanım sədr.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Qüdrət Həsənpuliyev. Buyurun.

Qüdrət Həsənpuliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, həmkarlar, media nümayəndələri. Mən iş planına səs verəcəyəm.

İlk öncə, hörmətli sədr, Sizə dövlətlərarası əməkdaşlığa verdiyiniz töhfələrə görə öz təşəkkürümü bildirirəm. Qeyd etmək istəyirəm ki, bizim qanunvericiliklə Ermənistanla aramızda olan 44 günlük savaş Vətən müharibəsi kimi tanınıb, ona görə də Konstitusiyaya əsasən sülh sazişinin imzalanması üçün Milli Məclisin razılığı lazımdır. Biz bilirik ki, keçən ilin avqust ayında ilk sülh sazişi imzalanıb. Həmçinin sülh sazişi paraflanıb. Buna görə də bu sənədin parlamentdə müzakirə

olumasına ehtiyac var. Təklif edərdim ki, bu, iş planına daxil edilsin.

Həmçinin diqqətinizə çatdırmaq istərdim ki, hazırda Ermənistana Azərbaycan üzərindən yüklər daşınır, Azərbaycan özü Ermənistana yanacaq satır. Məhz Prezidentin sülhə və regional təhlükəsizliyə verdiyi töhfəyə görə o, Birləşmiş Ərəb Əmirliyi tərəfindən nüfuzlu “Zayed İnsan Qardaşlığı mükafatı”na layiq görülüb və bu günlərdə də onun təntənəli təqdimatı mərasimi olacaq.

Əgər Ermənistana yüklər Azərbaycan üzərindən daşınırsa, hesab edirəm ki, Azərbaycandan da Ermənistana, yəni Qazaxdan Ermənistana olan dəmir yolu xəttini, o cümlədən Sədərəkdən Yerevana gedən dəmir yolu xəttini özümüz bərpa edə bilərik. Hazırda Türkiyə ilə Ermənistan arasında da mart ayına qədər yolların açılmasından söhbət gedir. Naxçıvanın sürətli inkişafını təmin etmək üçün Naxçıvana dəmir yolu xətti olmalıdır, dəmir yolu ilə yüklər daşınmalıdır. Biz də Ermənistan üzərindən Naxçıvana yüklər daşıyaq. Ona görə Zəngəzur dəhlizinin, yəni TRIPP layihəsinin həyata keçirilməsi üçün, cənab Prezident də söylədi ki, 3 il vaxt lazımdır.

Bundan başqa, Qarsdan, yəni Türkiyədən Naxçıvana çəkilən dəmir yolu xətti də təqribən elə bu qədər vaxt alacaq. Amma biz Ermənistanla dəmir yolu xəttini qısa bir müddətdə bərpa edə bilərik. Düşünürəm ki, hökumət bu istiqamətdə müəyyən addımlar atmalıdır. Bundan başqa, Azərbaycan Ermənistanda sülh sazişinin imzalanmasına sadıq olan indiki hakimiyyətə öz dəstəyini ifadə edib. Əslində, bu xətlərin açılması, onlara yanacaq satılması imkan verir ki, həm də Ermənistanda yanacağın qiyməti aşağı düşsün. Özü də əhəmiyyətli dərəcədə –

15 faizdən 20 faizə qədər. Əgər belə işlər görülərsə, bizim tələbimizlə Ermənistan gələcəkdə öz konstitusiyasını dəyişəcəyi və orada Azərbaycana ərazi iddiası kimi qəbul olunan müddəaları çıxaracağı ilə bağlı öhdəlik götürərsə, onda biz həmin konstitusiya dəyişikliklərini gözləmədən Ermənistandakı növbəti seçkilərə qədər, yəni bu ilin iyun ayına qədər o sülh sazişini imzalaya bilərik. Bu da, əslində, sülhə və Ermənistanda sülhpərvər qüvvələrin Ermənistan dövlətini və xalqını təmsil etməsinə geniş imkanlar yaradardı. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Əli Məsimli. Buyurun.

Əli Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planını müsbət dəyərləndirirəm. Bir məqamı xüsusi qeyd etmək istəyirəm ki, Dövlət Qulluğu Məcəlləsinin bu plana salınması qanunvericiliyimizdə məcəllələşmənin dairəsinin genişləndirilməsinə çox mühüm töhfə olacaq. Eyni zamanda, bu istiqamətdə imkanlar var ki, xeyli dərəcədə məcəllələşmənin coğrafiyasını genişləndirək.

Biz neftə əsaslanan iqtisadi modeldən qeyri-neft sektorunun üstün inkişafı modelinə keçən zaman qarşımıza qoyduğumuz hədəflərə nail olmanın mühüm şərtlərindən biri sahibkarlığın səmərəli inkişaf etdirilməsidir. Sahibkarlığın səmərəli inkişaf etdirilməsi digər şərtlərlə yanaşı, bu istiqamətdə mükəmməl bir qanunvericilik sənədinin də ortaya qoyulmasını vacib hesab edir. Çünki bu sahədə qanunlar iqtisadi inkişafımızın müxtəlif mərhələlərində qəbul olunur. Ona görə də müxtəlif mərhələlərdə qəbul olunmuş həmin qanunvericilik sənədlərinin əsasında daha mükəmməl bir variantda Azərbaycan Respublikasının

sahibkarlıq məcəlləsinin qəbul edilməsini təklif edirəm. Bu da ümumi işin xeyrinə olacaq. Bu istiqamətdə çox sanballı bir addım atılıb, Rəqabət Məcəlləsi qəbul edilib. Rəqabət Məcəlləsinin qəbul edilməsi ilə Azərbaycanda sahibkarlıq məcəlləsinin birgə fəaliyyəti başqa məcəllələrin qəbul edilməsinin sürətləndirilməsini vacib edir. Bunların içində yeni Vergi Məcəlləsinin, büdcə məcəlləsinin və bank məcəlləsinin qəbul edilməsinin sürətləndirilməsi çox vacibdir.

Eyni zamanda, son illər ölkədə artan qiymətlər fonunda sosial minimumların da real alıcılıq qabiliyyətinin azalması ciddi müzakirə mövzusunə keçib. Bu kontekstdə vacib hesab etdiyim ikinci istiqamət – sosial proseslərin tənzimlənməsinin hüquqi bazasının elmi əsaslarının gücləndirilməsi və bu sahədə ədalətliliyin artırılması vacib əhəmiyyət kəsb edir. Ona görə də sosial minimumlara yenidən baxılması bu gün çox aktualdır. Bu gün qəbul edəcəyimiz bir sənədin kontekstində mən bunu bir balaca izah etmək istəyirdim. Hazırda Azərbaycanda minimum əməkhaqqı 400 manatdır və bu, orta əməkhaqqının 37 faizi səviyyəsindədir. Qoşulduğumuz bir sıra beynəlxalq sənədlərdə, o cümlədən xartiyalarda orta əməkhaqqının ən azı 60 faizi səviyyəsində olması göstərilib. Əgər bizdə bu gün orta əməkhaqqı rəsmi statistikada 1100 manat göstərilirsə, onun 60 faizi 660 manat edir. Bax, bu nöqtəyi-nəzərdən bu gün qəbul etdiyimiz Əmək Məcəlləsinin 155-ci maddəsində minimum əməkhaqqının məbləğinə ildə bir dəfədən az olmayaraq yenidən baxılması məsələsi, hesab edirəm ki, çoxşaxəli bir aktualıq kəsb edir. Bunu niyə qeyd edirəm? Bu, həm aztəminatlıların güzəranının yaxşılaşdırılması, – regionlarda maaş alanların xeyli hissəsi təxminən minimum əməkhaqqı ətrafında maaş alır, –

regionlarda həm də orta əməkhaqqının, eyni zamanda, 1,8 milyon işçinin yarıya qədərinin median əməkhaqqının artırılması, vahid tarif cədvəli üzrə də maaşın artırılması istiqamətində çox sanballı addım olacaq. Bizim də beynəlxalq reytingimizə çox müsbət təsir göstərəcək. Ona görə də bu istiqamətdə addım atmaqla yanaşı, hesab edirik ki, bir sıra digər normativ aktlara da baxacaq. Bu, yaşayış minimumu göstəricisidir.

Hörmətli sədr, bilirsiniz ki, biz bu istiqamətdə “Yaşayış minimumu haqqında” Qanuna dəyişikliklər barəsində qanun layihəsi hazırlayıb təqdim etmişik. Bunun İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq, Əmək və sosial siyasət komitəsinin və Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin birgə layihəsi kimi təqdim edilməsi qanunvericilik və icra hakimiyyəti arasında çox vacib bir dialoqa yol açmış olar. Eyni zamanda, bunun qəbul edilməsi, hesab edirik ki, istehlak səbətinə də yenidən baxılmasını vacib edir. Təkcə onu qeyd etmək vacibdir ki, həmin səbətdə ailədə internetə bir saatlıq vaxt ayırır.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Bəhrüz Məhərrəmov. Buyurun.

Bəhrüz Məhərrəmov. Çox sağ olun. Hörmətli sədr, əziz həmkarlar, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2026-cı il yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planı kifayət qədər uğurlu və dəqiq hazırlanıb. Ümumi konseptual istiqamətlərin mahiyyətinə uyğun olaraq, bir neçə məsələni yüksək diqqətinizə çatdırmaq istərdim.

Hesab edirəm ki, ilk növbədə süni zəka sistemlərinin inkişafı şəraitində yeni münasibətlərin tənzimi istiqamətində müəyyən normativ bazisin təşviqinə ehtiyac var. Əlbəttə, süni zəka texnologiyalarının inkişaf sürəti fonunda münasibətlərin

tənzimlənməsi, bir sessiya daxilində hansısa qanun layihəsinin qəbulu sadə məsələ deyil, lakin, bütövlükdə, bu istiqamətdə konseptual hüquqi bazanın təməlləri atıla bilər, hətta gələcəkdə informasiya hüququ sahəsində məcəllələşdirməyə əsas verən müəyyən addımların atılması mümkündür.

İkincisi, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının, o cümlədən internet informasiya resurslarının inkişafı ənənəvi təhqir və böhtan əməllərini yeni səviyyəyə daşıyıb və mahiyyətə çox ağır nəticələrə gətirib çıxaran situasiya yaranmaqdadır. Təhqirə və böhtana, o cümlədən şəxsi və ailə həyatına müdaxiləyə görə qəbul etdiyimiz ənənəvi normalar (normativ aktlar) və ənənəvi sanksiyalar, cəzalar bu əməllərin informasiya-kommunikasiya texnologiyaları vasitəsi ilə hüdudsuz müstəvidə həyata keçirilməsinə münasibətdə çox yetərsizdir. Ona görə də bu istiqamətdə kifayət qədər konkret addımların atılması çox zəruridir.

Eyni zamanda, Azərbaycan dövlətinin və vətəndaşlarının hüquq və qanuni mənafeələrini hədəf alan bu kimi ləyaqətsiz fəaliyyətlə məşğul olan şəxslərin ölkəyə gətirilməsi məsələsində də addımlar, sözün əsl mənasında, qanunvericilik və praktik səviyyədə radikallaşdırılmalıdır. Əgər cinayətkara öz ərazisində sığınacaq verən dövlət həmin vətəndaşı bizə təhvil vermirsə, həm həmin dövlətə, həm də şəxsə münasibətdə istənilən qəti addımdan çəkinməməliyik.

Görünən odur ki, bəzi dövlətlər açıq formada cinayətkarları və cinayətləri dəstəkləməyi özünün xarici siyasət kursunun bir istiqamətinə və digər dövlətlərə təsir vasitələrindən birinə çeviriblər. Əgər buna beynəlxalq ictimaiyyət susursa, əgər

beynəlxalq hüquq işləmirsə, biz də gücümüzün, potensialımızın imkan verdiyi dildə danışmalıyıq.

Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Kamal Cəfərov. Buyurun.

Kamal Cəfərov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ötən ilin noyabr ayında yeni təyin etdiyi icra başçılarını qəbul edərkən və daha sonra yanvar ayında ilin yekunları ilə bağlı yerli mətbuata açıqlama verərkən onun dövlət qulluğu ilə bağlı səsləndirdiyi fikirlər dövlət idarəçiliyinin prinsiplərini açıq formada bir daha bəyan edir. Birincisi, vəzifə imtiyaz deyil, məsuliyyətdir. İkincisi, vəzifəli şəxslər vətəndaşların yanında olmalı, problemlərini həll etməlidir, hər şeyi mərkəzdən gözləməməli və eyni zamanda, mərkəzdən kiminsə qanunsuz tapşırıqlarını icra etməməlidir. Üçüncüsü isə, heç kimin sığortası yoxdur, yəni vəzifəsinin öhdəsindən gələ bilməyəni nə keçmiş xidmət, nə də heç kim xilas edə bilməyəcək. Korrupsiya cinayəti isə həm də dövlətə xəyanət kimi qiymətləndirilir.

Eyni zamanda, fəxrlə demək olar ki, bu gün dövlət qulluğunda peşəkar, intellektual, vətənpərvər və mənəvi cəhətdən təmiz kadr bazası da formalaşmaqdadır. Bunu şərtləndirən əsas institusional mexanizmlər, misal üçün, ali təhsil müəssisələrinə qəbulun şəffaflığı, dövlət qulluğuna qəbulun obyektiv meyarlar əsasında olmasıdır. Məhz bu təcrübənin əsasında həyata keçirdiyimiz kadr siyasətinin davamı olaraq təklif edirəm, dövlət orqanlarında elə bir institusional sistem formalaşdırmaq lazımdır ki, bir dövlət orqanının ən ucqar kənddə, ən aşağı vəzifədə çalışan əməkdaşı biliyinə, bacarığına,

fəaliyyətində göstərdiyi nailiyyətlərə görə mərkəzi aparatın ən yüksək pillələrinə qədər ucala bilsin. Bəzi dövlət orqanlarında, xüsusi ilə publik hüquqi şəxslərdə daxili insan resurslarının idarə edilməsi mexanizmi var. Ancaq bu, dövlət orqanlarında institusional formada deyil. Misal üçün, Gədəbəydə dövlət qulluğuna başlayan gənc hiss etməlidir, bilməlidir ki, yaxşı işləsə, bir neçə ilə Bakıda və ya hansı isə formada mərkəzi aparatda və ümumilikdə, dövlət qulluğunda yüksək vəzifəyə təyin edilə bilər. Biz bunun qanunvericilik əsaslarını təkmilləşdirməliyik, bu sistemi institusionallaşdırmalıyıq və bu yanaşma dövlətçilik yaddaşının peşəkar özəyinin qurulmasına xidmət edəcək. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Siyavuş Novruzov. Buyurun.

Siyavuş Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, biz də Milli Məclisin 2026-cı il yaz sessiyasının qanunvericilik işlər planına səs verəcəyik. Komitəmizdə müzakirə olunub. Regional məsələlər komitəsi müvafiq sənədləri Milli Məclisin gündəliyinə təqdim edib. Bir neçə məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bunlar cəmiyyətimiz üçün vacib olan məsələlərdir. Birincisi, insanların yerlərə, kəndlərə, şəhərlərə qayıtmasıdır. Hesab edirəm ki, biz bununla bağlı qanunvericilikdə, o cümlədən icrada ciddi addımlar atmalıyıq. İlk növbədə, onlara güzəştli kreditlərin verilməli və sənədləşmə işi xeyli dərəcədə sadələşdirilməlidir ki, insanlar yerlərdə üstünlük təşkil etsinlər, kənd rayonlarında, kəndlərdə güzəştli kreditlərdən bəhrələne bilsinlər. Bunun nəticəsində müəyyən iş yerlərinin açılmasına, sahibkara çevrilməsinə və bununla da kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına dəstək versinlər.

İkinci məsələ ipoteka kreditlərinin verilməsi ilə əlaqədardır. Fevral ayında artıq verilməyə başlanacaq. İşbazlar və mənzil satanlar dərhal evlərin qiymətlərini qaldırırlar. Bilirlər ki, dövlət tərəfindən ipotekaya pul ayrılıbdır, insanlar ipoteka kreditləri ilə evlər alacaq. Mən hesab edirəm, burada da biz kənd rayonlarının üstünlük təşkil etməsinə nəzarət etməliyik ki, orada ipoteka daha çox verilsin. Xüsusi ilə kənddə dərs deyən müəllimlərə güzəştlər tətbiq edilsin ki, onlar ipotekadan istifadə edib mənzillərlə təmin olunsunlar, orada qalıb gələcək nəsillərin yetişdirilməsi üçün təhsillərini davam etdirdinsinlər.

Həmçinin güzəştli mənzillərin tikilməsi məsələsi. Biz Bakının müxtəlif rayonlarında güzəştli mənzillərin tikilməsinin şahidiyik. Bizim böyük şəhərlərimizdə – Gəncədə, Sumqayıtda, Şirvanda, Mingəçevirdə bu cür mənzillərin tikildiyinin şahidiyik. Mən xüsusi ilə sərhəd bölgələrində olan kəndlərimizi nəzərdə tuturam. Dörd bir tərəfdən bizim sərhəddə yerləşən rayonlarımızda güzəştli şərtlərlə mənzillərin tikilməsinə şərait yaratmalıyıq.

Bundan əlavə, orta məktəblərdə təhsillə bağlı bir məsələyə toxunmaq istəyirdim. İmtahanlar həddindən artıq çoxdur. Məktəbdə oxuyan uşaqlar, demək olar ki, ildə 4 dəfə imtahan verirlər. Hər dəfə bu imtahanları verdikcə gərginlik yaşayırlar. Elə olur ki, dərslər kənarda qalır, ancaq o imtahanlara hazırlıq prosesi gedir. Biz hələ də bu məktəblərdə təhsilin hansı formada verilməsi ilə bağlı bir həll yolu tapa bilməmişik. Hesab edirəm, bu məsələyə də Təhsil və elm komitəsində baxılsa, bir dinləmə keçirilsə idi, biz də iştirak edərdik, fikirlərimizi deyərdik. Axı, uşaqları da nəzərə almalıyıq. Bunlar idmanla da məşğul olmalıdırlar. Asudə vaxtlarında nə rəssamlığa, nə musiqiyə, nə

də başqa bir sahəyə vaxt ayırmağa imkan qalır. O baxımdan bu məsələlərə də diqqət yetirilməlidir.

Hesab edirəm ki, qanunvericiliklə bağlı işlər gedir. Milli Məclis keçən dövr ərzində də çox fəal işləyibdir və bu yaz sessiyası dövründə də əhəmiyyətli qanunlar qəbul etməklə xalqımıza, millətimizə, dövlətimizə, dövlətçiliyimizə xidmət göstərəcəkdir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim.

Sahib Alıyev. Bu gün bu məsələ ilə bağlı bizim sonuncu çıxışımızdır. Buyurun.

Sahib Alıyev. Hörmətli xanım sədr, dəyərli həmkarlar, mən Milli Məclisin yaz sessiyasının iş planını dəstəkləyirəm. Eyni zamanda, internet üzərindən Azərbaycana qarşı aparılan hibrid savaşda süni intellektdən də faydalanmağa başladığını, cəmiyyətimizin hazırlıq səviyyəsi elə də yüksək olmayan hissəsini nə cür manipulyasiya obyektinə çevirməyə çalışıldığını görüb bəzi təkliflərimi səsləndirəcəyəm.

Ötən sessiyada da demişdim ki, biz öz qanunvericiliyimizdə süni intellekt faktorunu nəzərə almalıyıq. Bununla bağlı ilkin mərhələdə ayrı-ayrı qanunlara dəyişikliklərə, yaxud da çərçivə sənədinin hazırlanmasına ehtiyac duyulduğunu və burada nələrin nəzərə alınmalı olduğunu bir neçə gün qabaq Mədəniyyət komitəsinin iclasında səsləndirdim. Bunun üzərinə qayıtmayacağam. Amma Davosda təqdim olunan 2026-cı il “Qlobal risklər hesabatı”ndan da görünür ki, dezinformasiya, informasiya manipulyasiyası qlobal risklər arasında yüksək səviyyəli təhlükədir və burada hədəf ölkələrdən birinin də Azərbaycan olduğu vurğulanır. Niyə Azərbaycan, aydındır. Cənab Prezidentin də dediyi kimi, qlobal layları

tərpətdiyimizdən, yəni beynəlxalq konyunkturaya rəğmən, torpaqlarımız üzərində suverenliyimizi təmin edərək qlobal presedent yaratdığımızdan bəlli çevrələr bunu bizə bağışlamaq istəməirlər.

İndi də mədəni və mənəvi sərhədlərimizi hədəfə alır, burada suverenliyimizi sarsıtmaq istəyirlər. Ayrı-ayrı ölkələrin xüsusi xidmət orqanları içində heç bir dəyəri olmayan, – onların ədəbi dildə də adları var, amma mən bu yüksək kürsüdən o sözü işlətmək istəmirəm, ona görə də, belə deyək, – özünü satan sosial şəbəkə ünsürlərini, yaxud da genetik tullantıları da prosesə qoşmaqla milli-mənəvi dəyərlərimizi deqradasiyaya uğratmağa çalışırlar. Prezidentimizə və doğmalarına şər-böhtan atır, onlara qarşı həmin o genetik tullantılardan faydalananların, onları alətə çevirənlərin özlərinin haqq etdikləri təhqiramiz ifadələr işlədirlər.

Cənab İlham Əliyev, sadəcə, dövlət başçısı deyil, millətimizin tarixdə əbədi qalacaq uğur və qələbə rəmzidir. Eyni texnoloji alət vasitəsi ilə eyni narrativin eyni vaxt intervalında peyda olması, alçaq şər-böhtan kampaniyası məhz bununla bağlıdır.

Əgər bir dövlət başqa dövlətin əhalisinə qarşı koordinasiyalı, sistemli dezinformasiya kampaniyası təşkil edirsə, bu, daxili işlərə müdaxilə və beynəlxalq hüquq prinsiplərinin pozulmasıdır. Bu müdaxilənin qarşısını alacaq hüquqi tələbin yaranması üçün isə onun dövlət tərəfindən dəstəkləndiyi, yaxud idarə olunduğu sübut edilməlidir. Ona görə də, fikrimcə, uyğun dövlət qurumlarının, Milli Məclisin, QHT-lərin təmsilçilərindən, eləcə də hüquq ekspertlərindən təşkil olunacaq milli informasiya dayanıqlılığı üzrə koordinasiya şurasının

yaradılmasına ehtiyac var. Milli-mənəvi dəyərləri – dili, tarixi, dini, ailə institutunu, dövlətçilik ənənələrini və ictimai həmrəyliyi təhdid edən koordinasiya dezinformasiya fəaliyyətini neytrallaşdırmaq üçün isə ayrıca xarici informasiya müdaxiləsinin qarşısının alınması haqqında qanuna ehtiyac duyulduğunu düşünürəm.

Hörmətli həmkarlar, öz adı ilə çağırısaq, hazırda dünya rəqəmsal müstəmləkəçilik mərhələsinə qədəm qoyur. Kim süni intellekt qovşağı formalaşdırmazsa, öz datasına və məlumat resurslarına sahib çıxmazsa, milli süni intellekt strategiyası yaratmazsa, nəticədə başqa ölkələrin alqoritmlərindən asılı vəziyyətə düşür. Minlərcə kilometr uzaqda yerləşən dövlətlərdən rəqəmsal asılılığa düşməməyin bu gün faktiki olaraq bir yolu var: torpaqlarımız üzərində olduğu kimi, mədəni, mənəvi və informasiya məkanında da suverenliyi təmin etmək. Yəni gələcəyin müharibələri artıq tanklarla deyil, serverlər və məlumat infrastrukturu üzərindən aparılır və aparılacaq. Hesab edirəm ki, bizim qanunvericilik bazamızda da bu realıq nəzərə alınmalıdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, məsələ ilə bağlı daha çıxış edən yoxdur. Onu da qeyd edirəm ki, bir sıra təkliflər səsəndi və düşünürəm, biz bu məsələlərlə bağlı bir sıra dinləmələr keçirəcəyik. Təbii ki, burada səsələnən fikirlər, təkliflər hamısı nəzərə alınacaq və təhlil olunacaq. Mən bunu komitə sədrlərinin iclasında da müzakirə edəcəyəm. Biz ayrı-ayrı komitələrin sədrləri ilə birlikdə bir sıra dinləmələr keçirəcəyik. Çox sağ olun.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, mən bu qərar layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.29 dəq.)
Lehinə	119
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	121
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qərar qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, 4-cü məsələyə keçirik. Daxili Nizamnamənin 40-cı maddəsinə uyğun olaraq, yaz sessiyasının birinci iclasında Milli Məclisin Hesablayıcı komissiyası yaradılmalıdır. Qeyd edirəm ki, komissiya 1 il müddətinə və 7 üzvdən ibarət tərkibdə seçilir. Qərar layihəsi sizə paylanılıb. Əgər başqa fikir yoxdursa, mən məsələni səsə qoyum. Hamıda var, hamı da razıdır?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun, onda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	121
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	121
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qərar qəbul edildi. Mən komissiyanın üzvlərinə uğurlar arzulayıram.

Bizim növbəti məsələmiz. Daxili Nizamnamənin 41-ci maddəsinə əsasən Milli Məclisin İntizam komissiyasını da yaratmalıyıq. Komissiya 1 il müddətinə və 11 üzvdən ibarət tərkibdə seçilir. Bu məsələ ilə də bağlı qərar layihəsi hamınıza paylanılıb. Ayrı fikir yoxdursa, mən səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	119
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	121
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qərar qəbul edildi. Mən bu komissiyanın da üzvlərinə uğurlar arzulayıram.

Hörmətli həmkarlar, bizim növbəti, 6-cı məsələmiz İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlərinin seçilməsi haqqındadır. Şuranın üzvlüyünə hörmətli namizədlər də buradadırlar. Məsələyə dair məlumat vermək üçün Mədəniyyət komitəsinin sədri hörmətli Polad Bülbüloğlu söz verirəm. Polad müəllim, buyurun.

Polad Bülbüloğlu, *Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri.*

Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, mətbuat və media nümayəndələri. Milli Məclisin bugünkü plenar iclasına təqdim

olunan məsələ ilə bağlı ilk növbədə bildirmək istəyirəm ki, “İctimai Televiziya və Radio Yayımları haqqında” Qanunun 17.4-cü maddəsinə uyğun olaraq, İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkəti Yayım Şurasına Azərbaycan Respublikasının idman federasiyaları, dini konfessiyalar, eləcə də yaradıcılıq təşkilatları tərəfindən irəli sürülmüş namizədlərin səlahiyyət müddəti başa çatdığına görə yeni namizədlərin irəli sürülməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Audiovizual Şurası tərəfindən “Media haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 30 dekabr tarixli Qanununun 47.1.7-ci maddəsinə və “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Qanunun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 5 noyabr tarixli 141 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq, təşkilati tədbirlər görüldü. Bu barədə Milli Məclisin sədri hörmətli Sahibə xanıma Audiovizual Şuranın sədri hörmətli İsmət Səttarov tərəfindən müraciət olunmuşdur. İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkəti Yayım Şurasına Azərbaycan idman federasiyaları, dini konfessiyalar və yaradıcılıq təşkilatları tərəfindən irəli sürülmüş namizədlər arasından, hər təşkilatdan bir nəfər olmaqla 6 il müddətinə təsdiq edilməsi üçün “İctimai Televiziya və Radio Yayımları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 17.2-ci maddəsinə uyğun müvafiq tədbirlərin görülməsi xahiş edilmişdir.

İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkəti Yayım Şurasına təqdim olunan namizədlər haqqında avtobioqrafik məlumatlar ətrafı şəkildə bütün parlament üzvlərinə təqdim edilib. Biz Mədəniyyət komitəsinin 19 yanvar tarixli iclasında bununla bağlı geniş müzakirələr aparmışıq. Təqdim olunan

namizədlərin hər biri layiqli namizəddir və onların adlarını təqdim etmək istərdim.

Azərbaycan idman federasiyaları tərəfindən birinci namizəd Rəşad Fərhad oğlu Rəsullu 2021–2024-cü illər ərzində Azərbaycan Cüdo Federasiyasının baş katibi olub, 2024-cü ildən etibarən isə federasiyanın İcraçı vitse-prezidenti vəzifəsində çalışır. Azərbaycan idman federasiyaları tərəfindən seçilmiş ikinci namizəd İləhə Akif qızı Qədimova 2025-ci ildən bu günə qədər Şahmat üzrə Azərbaycanın Qadınlardan ibarət yığma komandasının kapitanı və Türk Şahmat Assosiasiyasının Baş katibidir.

Sıralama üzrə ikinci qurumdan – dini konfessiyalar tərəfindən də iki namizəd irəli sürülüb. Birinci namizəd Salman Musa oğlu Musayev Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi sədrinin birinci müavinidir. İkinci namizəd Simran Seyfəddin oğlu Həsənov isə hazırda Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi Aparatının rəhbəri vəzifəsində çalışır.

Nəhayət, üçüncü qurum üzrə – yaradıcılıq təşkilatları tərəfindən birinci namizəd Həcər xanım Teymur qızı Babayeva Bəstəkarlar İttifaqının İdarə heyətinin üzvüdür. İkinci namizəd isə – Aytən Rauf qızı Babayeva Azərbaycan Milli Konservatoriyasının dosentidir. Bir daha vurğulayım ki, altı namizədin hər biri haqqında məlumatlar bütün deputatlarımıza təqdim olunub.

Təqdimatımın sonunda hər bir namizədə uğurlar arzulamaqla yanaşı, inanıram ki, öz vəzifələrini məsuliyyətlə və uğurla icra edəcəklər. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Polad müəllim.

Hörmətli həmkarlar, iki nəfər çıxışa yazılıb. Azay Quliyev. Buyurun.

Azay Quliyev. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Bizim İctimai Televiziya ilə bağlı hər dəfə müzakirə açmaq və təklif vermək imkanımız olmur. Bu gün isə bizə belə bir fürsət verilibdir. Mən ilk öncə İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkətinin Yayım Şirkətinə seçiləcək üzvlərə bəri başdan uğurlar arzulayıram və onları təbrik edirəm. İctimai Televiziya ictimai marağı, xalqın mövqeyini və ümummilli maraqları ifadə edir və dövlət büdcəsindən maliyyələşir. Buna görə də İctimai Televiziya digər televiziyalardan fərqlənir. Bununla bağlı da bəzi məqamları diqqətinizə çatdırmaq istərdim.

Ədalət naminə demək lazımdır ki, son illər İctimai Televiziyada çox böyük inkişaf müşahidə olunur. Həm verilişlərin keyfiyyəti, həm də baxımlılıq dərəcəsi kifayət qədər artıbdir. Eyni zamanda, təqdirəlayiq haldır ki, İctimai Televiziyanın həyata keçirdiyi yayımlarda, hazırladığı verilişlərdə sosial həyatımızı əhatə edən, ictimai əhəmiyyət kəsb edən müxtəlif aktual mövzular ekspertlərin iştirakı ilə geniş müzakirə olunur. Əlbəttə, bunlar hamısı təqdirəlayiqdir. Bu verilişlər arasında “Sabaha saxlamayaq”, “Aydınlıq”, “Ötən günlər” kimi verilişləri ayrıca qeyd etmək lazımdır.

Hörmətli həmkarlar, elə məsələlər var ki, onların ətrafında ancaq epizodik müzakirə açmaq kifayət etmir. Onlar daim gündəmdə olmalıdırlar. Məsələn, iki il budan öncə cənab Prezident mətbuata verdiyi müsahibədə bir məsələ qaldırmışdı. Belə ki, torpaqlarımızı azad etdikdən sonra indiyə qədər qarşımızda duran əsas ideya və milli hədəf torpaqlarımızın bütövlüyünü təmin etmək idi. Artıq bunu etmişik. Bundan

sonrakı onilliklərdə Azərbaycan dövlətinin, xalqının qarşısında duran əsas hədəflər və əsas milli ideya nədən ibarət olmalıdır?

Cənab Prezident onu da qeyd etmişdir ki, bununla bağlı mənim konkret mövqeyim və fikirlərim var. Amma istərdim ki, ictimaiyyət tərəfindən də bu məsələ müzakirə olunsun, ayrı-ayrı politoloqlar, fikir adamları, alimlər bu məsələyə münasibət bildirsinslər. Ədalət naminə demək lazımdır ki, bununla bağlı ayrı-ayrı televiziyalarda bir neçə müzakirə keçirildi. Amma mən hesab edirəm ki, bu mövzu daim diqqətdə olmalıdır. İctimai Televiziyanın da həm intellektual, həm də texniki imkanı var ki, bu mövzularla bağlı müzakirələri davam etdirdsin.

Eyni məsələ Azərbaycan dili ilə də bağlıdır. Bununla bağlı da, bilirsiniz ki, dövlət başçısının çıxışı oldu. O, narahatlığını ifadə etdi ki, Azərbaycan dövlətinin, yəni dilimizin, ümumiyyətlə, saflığını qorumaq üçün xeyli işlər görülməlidir. Əlbəttə, bu narahatlığı biz də bölüşürük. Burada bir məsələ var ki, bununla bağlı alimlər, bizim dilçilik institutları və aidiyyəti qurumlar məşğul olmalıdır və olurlar da. Amma yaxşı olardı ki, İctimai Televiziya da bununla bağlı bu sahənin biliciləri ilə, alimləri ilə müəyyən müzakirələr aparılsın.

Bu gün Azərbaycan dilində yad ünsürlər, ya da yad sözlər nədən ibarətdir? Biz bunlardan necə xilas ola bilərik? Bu gün xarici dildə olan sözlər geniş şəkildə yayılmaqdadır. Azərbaycan dilinin leksikonuna da daxil olmaqdadır. Biz bu gün müzakirəmizdə dəfələrlə süni intellekt, “deepfake” sözlərini istifadə etdik. Məsələn, “deepfake”-in Azərbaycan dilində qarşılığı dəqiq necə olmalıdır? Biz bunu ifadə etməliyik? Yaxud da süni intellektmi, yoxsa süni zəkamı deyək? Yəni bu dil məsələsi artıq cilalanmalıdır. İctimai Televiziyanın da imkanı

var ki, müzakirələr aparsın və bir növ maarifləndirmə işini əmin etsin.

Biz gənclərlə bağlı qeyd edirik. Bu gün Azərbaycan gənclərinin qarşısında çox böyük hədəflər var. Amma bu da bir həqiqətdir ki, Azərbaycan gəncləri və yeniyetmələr təkcə məktəb və cəmiyyət tərəfindən, yaxud valideyn tərəfindən böyüdülmür, tərbiyə olunmur. Burada məhz informasiya resurslarının da çox böyük rolu olmalıdır. Düzdür, etiraf etmək lazımdır, bu gün klassik televiziya sosial şəbəkələrlə mübarizədə, yaxud da rəqabətdə, təəssüflər olsun ki, ucuzdurlar. Bu bizdən asılı olmayan məsələlərdir. Ancaq buna baxmayaraq, hesab edirəm ki, bizim televiziya gənc nəslin böyüməsi ilə bağlı... Ümumiyyətlə, məktəb, valideynlərarası münasibətlər, əməkdaşlıq forumları necə olmalıdır? Biz bayaq danışdıq. Bu gün bu rəqəmsal təhlükələrlə bağlı gənclər özlərini necə aparmalıdır? Maarifləndirici tədbirlər, proqramlar hansı formada olmalıdır ki, bizim gənclər buna hazır olsunlar? Mövzular çoxdur.

Bir daha qeyd etmək istəyirəm, İctimai Televiziyanın kifayət qədər intellektual potensialı var. Onların imkanları çatacaq ki, bu və digər formada qaldırdığım məsələlərə münasibət bildirsinlər və bunları nəzərə alsınlar.

Mən bir daha Yayım Şurasının yeni seçiləcək üzvlərinə uğurlar arzulayıram. İTV-nin fəaliyyətini də yüksək qiymətləndirirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fazil Mustafa. Buyurun.

Fazil Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkili, hörmətli media nümayəndələri. Bu gün İctimai

Televiziyanın Yayım Şurasının yeni üzvlərinin seçilməsi ilə bağlı müzakirə apararkən, məncə, yalnız texniki və prosedur məsələlərə deyil, İctimai Televiziyanın, ümumən, televiziya məkanımızın cəmiyyət qarşısındakı strateji məsuliyyətinə də diqqət yetirməyimiz vacibdir. İlk növbədə vurğulamaq istəyirəm ki, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurası sıradan bir televiziya kanalı deyil. İTV-nin ictimai mandat daşıyan, dövlət dilinin, milli mədəniyyətin və vətəndaş zövqünün formalaşmasında xüsusi rol oynayan bir media institutu olduğunu xatırlatmağa ehtiyac var. Bu status ona həm böyük üstünlüklər verir, həm də digər kanallarla müqayisədə daha yüksək məsuliyyət yükləyir.

Ölkə Prezidentinin Azərbaycan dilinin saflığı məsələsinə olan həssaslığını, məncə, burada xatırlatmaq yersizdir, dəfələrlə bu barədə danışmışıq, gündəmə gətirmişik. Bunun, ilk növbədə, həm təbliğinin, həm də orada nəzərdə tutulan tezislərin yerinə yetirilməsinin məsuliyyəti, birinci, dövlət büdcəsindən maliyyələşən AzTV-nin və İTV-nin üzərinə düşməkdədir.

Təəssüflə qeyd etməliyəm ki, bu gün televiziya məkanında, o cümlədən bəzən İTV efirində də Azərbaycan dilinin normalarına riayət məsələsində problemlər müşahidə olunur. Maraqlıdır ki, bu televiziyanın Yayım Şurasının rəhbəri də Azərbaycanın görkəmli dilçisi və ədəbiyyatçısı akademik Teymur Kərimlidir. Məncə, Yayım Şurasını artıq formal bir mahiyyətdən çıxarıb daha çox bu istiqamətdə dövlət siyasətini təbliğ edən bir quruma çevirmək lazımdır. Bu problemlərə misal olaraq nəyi göstərmək olar? Dilin sintaktik və leksik normalarının tez-tez pozulması, şivə və jarqonun bəzən sanki aparıcı dilə çevrilməsi, xarici

dillərdən ölçüsüz və lazımsız təsirlər, aparıcı və ekspert dilinin peşəkarlıq səviyyəsinin aşağı düşməsi və sair məsələlər.

Qeyd edirəm ki, İctimai TV-nin çox uğurlu verilişləri var və bunu təqdirlə qarşılayırıq. Amma əvvəllər orada “Ortaq məxrəc”, “Açıq dərs” kimi çox maraqlı verilişlər var idi, təhsil problemi, dil problemi, elm adamlarının nailiyyətləri müzakirə olunurdu. Məncə, bu verilişlərin başqa formatda və ya əvvəlki kimi də olsa, bərpası olduqca zəruridir.

Televiziya, özəlliklə də, İctimai Televiziya dili, sadəcə, əks etdirmir, belə demək mümkünsə, dili formalaşdırır. Efir dili auditoriyanın gündəlik danışmaq tərzinə, gənc nəslin dil vərdişlərinə, hətta yazı mədəniyyətinə birbaşa təsir göstərir. Buna görə də efirdəki hər söz, hər intonasiya, hər ifadə ictimai məsuliyyət kimi xarakterizə oluna bilər. Bu baxımdan mən hesab edirəm, İctimai Televiziya Yayım Şurasının yeni tərkibi qarşısında bir neçə önəmli vəzifə dayanmalıdır ki, bu vəzifələrin ən azı mədəni məsuliyyət, cavabdehlik dairəsini digər televiziyaalarımıza da şamil etmək olar.

Dil problemini təkcə televiziya ilə məhdudlaşdırmaq olmaz. Siz Dövlət İmtahan Mərkəzinin nəticələrini ciddi təhlil etsəniz, görərsiniz ki, Azərbaycan övladları ən yüksək nəticəni ingilis dilindən göstərirlər, ən aşağı nəticəni isə Azərbaycan dilindən göstərirlər. Mahiyyətə ana dili, doğma dil yaşanaraq öyrənilir, yəni biz uşaqlıqdan qrammatika ilə dil öyrənmirik ki. Amma xarici dil qrammatika üzərindən öyrənilir. Biz yaşanaraq öyrəndiyimiz dili qrammatikaya köçürə bilmirik və onunla uzlaşdırma bilmədiyimizə görə ən böyük problem Azərbaycan dilinin mənimsənilməsindədir.

Televiziya dil siyasəti institusional səviyyədə gücləndirilməlidir. Bu, tövsiyə xarakterli çağırışlardan daha çox, aydın mexanizmlər, daimi monitoring və peşəkar dil redaktəsi sistemi ilə təmin olunmalıdır. Aparıcıların, şərhçilərin və ekspertlərin dil hazırlığına xüsusi önəm verilməlidir. Lazımdırsa, pul xərcləyib onları vaxtaşırı kurslara göndərüb müəyyən dərəcədə daha çox bilikli və hazırlıqlı olmasını təmin etmək vacibdir. İctimai Televiziyanın bu sahədə digər televiziya kanalları üçün örnək olması vacibdir. Çünki İctimai Televiziya AZTV ilə birlikdə model olaraq dilin, etik davranışın və mədəni təqdimatın standartını müəyyənləşdirən platforma sayıla bilər.

Ümid edirəm ki, İctimai Televiziya Yayım Şurasının yeni üzvləri, köhnə üzvləri və Audiovizual Şura başda olmaqla, ümumən, televiziya işinə məsul qurumlar, şəxslər bu məsuliyyəti dərinlən dərk edəcək, Azərbaycan dilinin televiziya məkanında qorunması və inkişafı üçün prinsipial mövqe ortaya qoyacaqlar. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Məsələ ilə bağlı sonuncu çıxış. Hikmət Məmmədov. Buyurun.

Hikmət Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, doğrudan da, İctimai Televiziya və Radio Yayım Şirkəti Yayım Şurasının üzvlərinin təyin olunması vacib bir məsələdir. Nəticə etibarilə bu gün televiziya dilinin, verilişlərin maraq dairəsinin, xüsusi layihələrin cəmiyyətə təqdim olunmasında bu şuranın müəyyən rolu var. Ancaq nəzərə almaq lazımdır ki, İctimai Televiziya digər televiziyalardan fərqli olaraq xüsusi statuslu bir qurumdur. Mənə elə gəlir, bu qurum nizamnaməsində əksini tapan bütün məsələlər də daxil, yəni

cəmiyyətin, siyasi sistemimizin, etnik rəngarəngliyimizin, milli mədəniyyətimizin bütün sahələri üzrə çox maraqlı verilişlər hazırlamağı və təqdim etməyi bacarır. Bununla bərabər, İctimai Televiziya həm də televiziya dilinin və analitik verilişlərin, siyasi maarifləndirmənin rüporlarından biri kimi çıxış edir.

İctimai Televiziyada mənim diqqətimi çəkən çoxsaylı verilişlər var. Məsələn, bunların başında “Diqqət mərkəzi” gəlir. Hər bir cəmiyyətin siyasi şüurunun obyektiv əsaslarda formalaşması üçün bu cür siyasi analitik verilişlərin hazırlanması, təqdim olunması siyasi maariflənməyə xidmət edir. Çünki nəticə etibarilə siyasi maarifləndirmə siyasi şüurun keyfiyyətini təqdim edir. Siyasi şüur isə siyasi məsələlərlə bağlı qərar verərkən aparıcı aktiv şüur kimi çıxış edir, yəni milli şüurun aktiv və təsiredici hissəsidir. Ona görə mən İctimai Televiziyaya, oradakı verilişləri yayımlayanlara təşəkkür edirəm.

Digər bir məsələ mədəniyyətimizin, milli dəyərlərimizin təbliğ olunmasıdır ki, burada da mən bir verilişin adını çəkmək istəyirəm. Bu verilişin adı “Ozan məclisi”dir. Mənə elə gəlir ki, Azərbaycanın milli musiqisinin iki kökü var. Amma dərin qatlara endikdə bu iki kök birləşir. Necə ki bizim iki gözümüz var, amma beyinin strukturuna əsasən nəticə etibarilə hər iki kök, sadəcə, bir sinirdə birləşir. Musiqimizin də iki qolu var: muğam və aşıq sənəti. Bunların hər ikisi nəticə etibarilə eyni mənbədə – qam musiqisində birləşir. Qam musiqisi saraya girdikdən sonra muğamlaşdı, ritm əldə etdi, amma sadə formada isə yenə ozan olaraq qaldı. Ona görə mən düşünürəm ki, bu dəyərlərimizin təbliğ olunmasında da İctimai Televiziya böyük işlər görür.

Dil məsələsinə gəldikdə isə, şübhəsiz ki, hər bir televiziyanın dil siyasəti olmalıdır. Amma nəticə etibarı ilə televiziyanın dil siyasəti dil daşıyıcılarının nitqi ilə tamamlanmadıqda bir şeyə yaramır. Biz tənqid edə bilərik, bundan asan şey yoxdur. Amma gəlin, görək, efirə çıxarılan analitiklərin, musiqişünasların, aparıcıların özlərinin dil daşıyıcısı olaraq keyfiyyətləri nə dərəcədədir və ondan sonra bunu tənqid edək. Bu mənada, düşünürəm ki, bunun üçün də xüsusi forma və maarifləndirmə prosesindən keçməliyik. Mənə elə gəlir ki, dil və dil dəyərlərimizin qorunması baxımından İctimai Televiziya öndə gedən televiziya kanallarımızdan biridir.

Tərkibə gəldikdə isə Yayım Şurasının tərkibini çox diqqətlə dinlədim. Burada İctimai Televiziyanın xüsusi statusunun tələb etdiyi kateqoriyaların hamısı öz əksini tapıbdir. Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi, ondan sonra elmlə məşğul olan sahələrimiz və sair. Ona görə də mən bu yeni tərkibə uğurlar arzulayıram və hesab edirəm ki, İctimai Televiziya cəmiyyətimizin televiziya ekranlarında oynadığı müsbət rol bundan sonra da davam etdirəcəkdir. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hikmət müəllim.

İstəyən hamı çıxış etdi. Biz indi səsverməyə keçə bilərik. Hörmətli həmkarlar, Yayım Şurasının tərkibinə 3 təşkilatın hərəsindən, – Polad müəllim bunu dedi, – 2 nəfər olmaqla 6 nəfərin namizədliyi göstərilmişdir. Biz onların 3 nəfərini seçməliyik. Bilirsiniz ki, əvvəlcə birinci sırada olan namizədlərin adları gedəcək. Əgər təşkilatın göstərdiyi birinci namizəd səs çoxluğu qazanıb seçilsə, digər namizədi səsə qoymağa artıq ehtiyac olmayacaq. Beləliklə, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, indi idman federasiyaları tərəfindən

irəli sürülmüş Rəşad Rəsullunun namizədliyinə münasibət bildirəsiniz. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.52 dəq.)
Lehinə	111
Əleyhinə	3
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə mən Dini konfessiyalar tərəfindən irəli sürülmüş hörmətli Salman Musayevin namizədliyini səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.52 dəq.)
Lehinə	111
Əleyhinə	2
Bitərəf	1
Səs vermədi	1
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, bu namizəd də qəbul edildi.

İndi isə, xahiş edirəm, yaradıcılıq təşkilatları tərəfindən irəli sürülmüş Həcər xanım Babayevanın namizədliyinə münasibət bildirəsiniz. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri (saat 12.53 dəq.)

Lehinə	114
Əleyhinə	2
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	117
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz Yayım Şurasının yeni üzvlərini təbrik edirik və onlara uğurlar arzulayırıq. Mən yeni seçilən üzvlərə tövsiyə edərdim ki, hörmətli deputatlar tərəfindən burada səsləndirilən təkliflərə fikir verəsiniz. Burada bizim çox hörmətli həmkarlarımız var. Əslində, onların hər biri müxtəlif sahələr üzrə ekspertdir. Çox yaxşı olardı ki, bizim deputatlar İctimai Televiziya da o proqramlara tez-tez dəvət olunsunlar. Çünki bizim seçicilərimiz var. Biz çox yaxşı bilirik ki, seçicilərimizi nə maraqlandırır, hansı problemlər var. Buradakı deputatlar cəmiyyətimizlə ən sıx münasibəti olan insanlardır. Ona görə də onlar efirlərə tez-tez dəvət olunsalar, çox yaxşı olar. Çox sağ olun. Sizə uğurlar arzulayırıq.

Xahiş edirik, hörmətlə yola salın.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti iki məsələsi beynəlxalq sənədlərin təsdiq edilməsi ilə bağlıdır. Bildiyiniz kimi, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiya Qanununun tələbinə əsasən bu layihələr bir oxunuşda baxılıb qəbul edilməlidir.

Biz 7-ci məsələyə keçirik. Bu məsələ “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İordaniya Həşimilər Krallığı

Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında Saziş”in təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən komitənin üzvü hörmətli Zaur Şükürova söz vermək istəyirəm. Zaur müəllim, buyurun.

Zaur Şükürov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm. Çox hörmətli xanım sədr, mən də öz növbəmdə ilk olaraq Milli Məclisin yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə Sizi və deputat həmkarlarımızı təbrik edirəm və sessiyanın işinə uğurlar arzulayıram. Hörmətli xanım sədr, həmçinin Sizin rəhbərlik etdiyiniz parlament nümayəndə heyətinin Bəhreyn Krallığına, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə, Oman Sultanlığına uğurlu səfərləri münasibəti ilə təbriklərimi çatdırıram. İnandırıcı ki, bu uğurlu səfərlər, habelə səfərlər zamanı baş tutan görüşlər ölkəmizlə adıçəkilən dövlətlər arasında münasibətlərin inkişafında, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən son dərəcə uğurlu xarici siyasət kursu çərçivəsində Sizin rəhbərliyinizlə Milli Məclisin səmərəli və intensiv parlament diplomatiyası fəaliyyətinin davam etdirilməsinə, beynəlxalq parlament platformalarında əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsinə, milli maraqlarımıza uyğun qərarların qəbul olunmasında davamlılığın təmin edilməsinə əhəmiyyətli töhfə verəcəkdir.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, dəyərli media nümayəndələri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Milli Məclisə

təqdim olunmuş və hazırda müzakirə etdiyimiz qanun layihəsi ilə təsdiqi nəzərdə tutulan “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İordaniya Həşimilər Krallığı Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında saziş” Azərbaycan Respublikası Hökuməti və İordaniya Həşimilər Krallığı Hökuməti arasında Ticarət, İqtisadi və Texniki Əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiyanın 2025-ci il noyabrın 27-də Bakı şəhərində keçirilmiş IV iclası çərçivəsində imzalanmışdır.

Preambula və 22 maddədən ibarət olan razılaşmanın müvafiq maddələrində sazişin əhatə dairəsi, ehtiyac yarandığı təqdirdə qarşılıqlı yardım, o cümlədən könüllü və texniki yardım, partlayıcı maddələr və qurğular, hərbi silahlar və texnika, döyüş sursatı, nüvə, kimyəvi, bioloji və digər kütləvi qırğın silahları, narkotik vasitələr, psixotrop maddələr və ya onların prekursorları, güclü təsirli, zəhərli, radioaktiv maddələr, strateji əhəmiyyətli xammallar, ətraf mühit və əhəlinin sağlamlığı üçün təhlükəli olan mallar və digər həssas malların qanunsuz dövriyyəsi, gömrük hüquqpozmasının törədilməsində iştirak edən şəxslərin müəyyənləşdirilməsi və onlara qarşı hüquqi tədbirlərin görülməsi məqsədi ilə nəzarətli göndərişlərdən istifadə edilməsi, məlumat və sənəd mübadiləsinin həyata keçirilməsi qaydaları, sazişin tətbiqi, mübahisələrin həlli, sazişin qüvvəyə minməsi, müddəti və ləğv edilməsi ilə əlaqədar məsələlər əksini tapmışdır. Qeyd edilməlidir ki, oxşar sazişlər əvvəlki illərdə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı, Mərakeş Krallığı, Monteneqro, Küveyt Dövləti, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Makedoniya, İsrail, Serbiya, Argentina və bir sıra digər dövlətlərlə də imzalanmışdır.

Bu Sazişin qüvvəyə minməsi ölkəmizlə dost və tərəfdaş olan İordaniya arasında gömrük sahəsində əməkdaşlığın inkişafında mühüm rol oynamaqla yanaşı, qarşılıqlı maraq doğuran müxtəlif sahələr üzrə 40-dək ikitərəfli sənədləri ehtiva edən müqavilə-hüquq bazasının genişləndirilməsinə töhfə verəcəkdir.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, sazişin təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsi İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində müzakirə edilmiş və yekdilliklə dəstəklənərək Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilmişdir. Komitəmizin adından hörmətli deputat həmkarlarımdan qanun layihəsini dəstəkləməyi xahiş edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Zaur müəllim.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinə Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsində də baxılıb. Komitənin rəyini bildirmək üçün komitənin üzvü hörmətli Rizvan Nəbiyevə söz verirəm. Buyurun.

Rizvan Nəbiyev, Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin üzvü.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, xarici ölkələrin gömrük xidmətləri ilə inzibati yardım göstərilməsi sahəsində əməkdaşlıq Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən həm çoxtərəfli, həm də ikitərəfli formatda həyata keçirilir.

Ümumilikdə, gömrük işi sahəsində indiyədək 54 ölkə ilə 100-dən artıq ikitərəfli saziş, memorandum və protokol imzalanmışdır. Onlardan 43-ü gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı inzibati yardım məsələlərini əhatə edir. Bu kontekstdə İordaniya Haşimilər Krallığı Hökuməti ilə imzalanmış saziş ilk növbədə iki ölkə arasında gömrük işi

sahəsində hüquqpozmlarla mübarizədə qarşılıqlı dəstəyin artırılmasına və qarşılıqlı inzibati yardımın təmin edilməsinə xidmət edir.

Bir mühüm məqamı da vurğulamaq istərdim. Belə ki, sənəddə həmçinin hərbi təyinatlı texnika, strateji xammallar kimi həssas kateqoriyalara aid malların qanunsuz dövriyyəsinə qarşı məlumat mübadiləsi mexanizmləri müəyyən edilmişdir.

Hörmətli həmkarımız Zaur müəllim sazişlə əlaqəli məsələləri ətraflı şərh etdiyindən mən sazişdən irəli gələn və əlaqəli beynəlxalq fəaliyyətlərin praktik əhəmiyyətini faktlarla çox qısa şəkildə vurğulamaq istərdim: Azərbaycanın mühüm tranzit və logistika mərkəzinə çevrilməsi, artan ticarət və yük axınları ölkəmizin regional və qlobal rolunu gücləndirməkdədir. Bu proses gömrük idarəçiliyinin müasir çağırışlara uyğunlaşdırılmasını zəruri etmişdir. Bu məqsədlə Dövlət Gömrük Komitəsi gömrük inzibatchılığının beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması sahəsində fəal və davamlı fəaliyyət göstərir.

İki fakt. Belə ki, Dövlət Gömrük Komitəsi və Ümumdünya Gömrük Təşkilatı 2024-cü ildə “Gömrük Əməkdaşlıq Fondu”nu təsis etdilər. Məqsəd Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu, yəni Orta Dəhliz üzrə potensialın artırılmasına töhfə verməkdir. Yaxud da Avropa İttifaqının malların tranziti üzrə tətbiq olunan rəqəmsal gömrük sisteminə qoşulması istiqamətində mərhələli fəaliyyət həyata keçirilir.

Hörmətli həmkarlar, İordaniya ilə əməkdaşlığa dair, eyni zamanda, parlament ölçüsündə bir məqamı vurğulamaq istərdim. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının APA-ya sədrliyi dövrünün son saatlarında mühüm komitələrindən birinə, yəni

siyasi komitəyə sədrliyi İordaniya Həşimilər Krallığı öz üzərinə götürdü. Hörmətli Sahibə xanım, bu kontekstdə bir məqama da diqqəti cəlb etmək istəyirəm. Belə ki, Milli Məclisin APA-ya sədrliyi dövründə assambleyanın ali məqsədlərinin səmərəli parlament diplomatiyası vasitəsi ilə irəlilədilməsində Sizin göstərdiyiniz səylərin yüksək qiymətləndirilməsi və bu məqamların iki sənəddə — həm plenar sessiyanın Manama Deklarasiyasında, həm də İcraiyyə Şurasının sənədində əks olunması, hesab edirəm, həm də qalib dövlətimizə göstərilən ehtiramdır. Həmçinin Manama Deklarasiyasında Ermənistan və Azərbaycan arasında paraflanmış sülh sazişinin təqdir olunması, alqışlanması da regionda yaranmış hazırkı gərgin şəraitdə Azərbaycanın sülh təcrübəsinə əsaslanmaqla verilən sülh mesajı idi.

Hörmətli həmkarlar, “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İordaniya Həşimilər Krallığı Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında Saziş”in təsdiq edilməsi haqqında qanun layihəsi Beynəlxalq münasibətlər və Parlamentlərarası əlaqələr komitəsində yekdilliklə dəstəklənərək Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilmişdir. Qanun layihəsinin dəstəklənməsini sizdən xahiş edirik. Diqqətiniz üçün təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 13.01 dəq.)

Lehinə

118

Əleyhinə

0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	118
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz işimizi saat 3-də davam edəcəyik. Sağ olun.

(FASİLƏDƏN SONRA)

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, biz işimizə davam edirik. 8-ci məsələyə keçirik. Beynəlxalq Əmək Təşkilatının “Əməyin Təhlükəsizliyi və Gigiyenasının Təşviq Edilməsinin Əsasları haqqında” 187 nömrəli Konvensiyasının təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsidir. Bu layihəyə Əmək və sosial siyasət komitəsində baxılıb. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin sədri hörmətli Musa müəllim Quliyevə söz verirəm. Musa müəllim, buyurun.

Musa Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkili, mən də öz növbəmdə yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə hər birinizi ürəkdən təbrik edirəm. Parlamentimizin yaz sessiyasında fəaliyyətinə uğurlar arzulayıram.

Hörmətli həmkarlar, Beynəlxalq Əmək Təşkilatının “Əməyin təhlükəsizliyi və gigiyenasının təşviq edilməsinin əsasları haqqında” 187 nömrəli Konvensiyasının təsdiq edilməsi barədə” qanun layihəsinin qəbul edilməsi əməyin gigiyenası və

təhlükəsizliyi sahəsində milli qanunvericiliyin beynəlxalq normalara uyğunlaşdırılması baxımından vacib əhəmiyyət daşıyır.

Bildiyiniz kimi, Beynəlxalq Əmək Təşkilatı əmək və sosial ədalət sahəsində fəaliyyət göstərən BMT-nin ixtisaslaşmış qurumudur. Beynəlxalq Əmək Təşkilatının əsas məqsədi ədalətli əmək şəraiti yaratmaq, işçilərin hüquqlarını qorumaq və layiqli əməyini təmin etməkdir. Azərbaycan 1992-ci ildən Beynəlxalq Əmək Təşkilatının üzvüdür və indiyədək bu təşkilatın 59 konvensiyasını, o cümlədən 10 fundamental konvensiyasından 9-nu ratifikasiya etmiş lider üzv dövlətlərdən biridir.

Beynəlxalq Əmək Təşkilatının 10-cu fundamental konvensiyası bu gün müzakirənizə təqdim olunan “Əməyin təhlükəsizliyi və gigiyenasının təşviq edilməsinin əsasları haqqında” 187 nömrəli Konvensiyasıdır. Konvensiya 2006-cı il mayın 31-də Beynəlxalq Əmək Təşkilatı tərəfindən qəbul edilmişdir. Diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, 2023-cü ildə ratifikasiya etdiyimiz Beynəlxalq Əmək Təşkilatının 155 nömrəli Konvensiyası əməyin təhlükəsizliyi və gigiyenası ilə bağlı ümumi əsasları müəyyən edir, 187 nömrəli Konvensiya isə bu istiqamətdə siyasətlərin həyata keçirilməsini, strategiyaların hazırlanmasını və dövrü olaraq baxılmasını, bu sahədə milli sistemin qurulmasını və təşviqinin əsaslarını təsbit edir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin, Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının və Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar Təşkilatları Milli Konfederasiyasının arasında bağlanmış “2023–2025-ci illər üçün Baş Kollektiv Saziş”inə əsasən qeyd edilən konvensiyanın ratifikasiya

imkanlarının araşdırılması barədə öhdəlik götürülmüşdür. Bununla əlaqədar olaraq Sosial və iqtisadi məsələlər üzrə üçtərəfli komissiyanın tərkibində yaradılmış işçi qrupu tərəfindən konvensiyanın ratifikasiya imkanlarının araşdırılması üzrə geniş təhlillər və müzakirə aparılmış, konvensiyanın müddəalarında nəzərdə tutulan norma və qaydalar Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müqayisə edilərək hazırkı qanun layihəsi hazırlanmışdır. Konvensiya preambula hissəsindən, əsas anlayışlar, məqsəd, milli siyasət, milli sistem, milli proqram və yekun müddəaları ehtiva edən 5 bölmədən və 17 maddədən ibarətdir.

Hörmətli millət vəkilləri, bildirmək istəyirəm ki, qanun layihəsi Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin mütəxəssislərinin və Beynəlxalq Əmək Təşkilatının Azərbaycan təmsilçisinin iştirakı ilə Mili Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin iclasında ətraflı müzakirə edilmişdir. Komitənin mövqeyi bundan ibarətdir ki, Azərbaycan Respublikasının əmək qanunvericiliyi Beynəlxalq Əmək Təşkilatının 187 nömrəli Konvensiyası ilə ziddiyyət təşkil etmir, konvensiyanın Azərbaycan Respublikası tərəfindən ratifikasiyası məqsədə uyğundur və konvensiya ratifikasiya edildikdən sonra Beynəlxalq Əmək Təşkilatı ilə birgə əməkdaşlıq şəraitində Azərbaycan Respublikasının bu sahədə qanunvericiliyi Konvensiyanın tələblərinə uyğun olaraq, daha da təkmilləşdirilə bilər.

Söylənilənləri nəzərə alaraq xahiş edirik ki, təqdimatı nəzərə alınız və qanun layihəsini dəstəkləyəsiniz. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Ətraflı məlumat verdiniz.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinə Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsində də baxılmışdır. Bu gün komitənin rəyini hörmətli Nigar xanım Məmmədova bildirəcək. Nigar xanım, məlumatı Siz bizə verin. Buyurun.

Nigar Məmmədova, Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin üzvü.

Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Azərbaycan Respublikasının Beynəlxalq Əmək Təşkilatının “Əməyin Təhlükəsizliyi və Gigiyenasının Təşviq Edilməsinin Əsasları haqqında” 187 nömrəli Konvensiyasının təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsi və onun ratifikasiyası təkcə milli səviyyədə deyil, eyni zamanda, beynəlxalq miqyasda vacib əhəmiyyət kəsb edən strateji addımdır. Bu addım, ilk növbədə, Azərbaycanın qlobal əmək standartlarına sadiqliyini və insanmərkəzli inkişaf modelini dəstəklədiyini açıq şəkildə nümayiş etdirir. Konvensiyanın əsas məqsədi təhlükəsiz və sağlam əmək mühitinin formalaşdırılması, işlə bağlı risklərin qarşısının alınması və profilaktik mədəniyyətin təşviqidir.

Beynəlxalq prizmadan baxdıqda ratifikasiya bir neçə mühüm üstünlüklər qazandırır. Möhkəm iqtisadi dayaqlara malik olan Azərbaycan, eyni zamanda, sosial ədalətə və insan hüquqlarına hörmət edən ölkə kimi təqdim olunur. Digər tərəfdən, bu, xarici investisiyalar üçün daha cəlbedici mühit yaradır. Təhlükəsiz və sağlam əmək şəraiti olan ölkələr beynəlxalq investorlar üçün daha etibarlı hesab olunur. Bu isə davamlı iqtisadi inkişafa töhfə

verir. Yeri gəlmişkən, cənab Prezidentin Davos İqtisadi Forumunun bu günlərdə keçirilən 56-cı illik toplantısı çərçivəsində nüfuzlu şirkət rəhbərləri ilə görüşü zamanı Azərbaycandakı əlverişli biznes mühitinə marağın şahidi olduq. Aydınadır ki, beynəlxalq investorlar üçün yatırım etdikləri ölkələrdə sabitliklə yanaşı, əmək hüquqlarına dair risklərin əvvəlcədən qiymətləndirilməsi də əsas şərtidir.

Bu xüsusda 187 nömrəli Konvensiyanın təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsi ölkəmizdə investisiya mühitinin proqnozlaşdırıla bilən olduğunu bir daha təsdiqləyir. Burada əsas faktorlardan biri də beynəlxalq əmək bazarında rəqabət qabiliyyətinin artırılmasıdır. Belə ki, qlobal standartlara uyğunlaşma milli işçi qüvvəsinin keyfiyyətini yüksəldir və onun beynəlxalq əmək bazarına integrasiyasını asanlaşdırır. Eyni zamanda, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq imkanları da genişlənmiş olur. Azərbaycan bu konvensiya çərçivəsində texniki yardım, təcrübə mübadiləsi və birgə proqramlarda iştirak etmək imkanlarını da əldə etmiş olacaq.

Nəticə etibarilə 187 nömrəli Konvensiyanın ratifikasiyası Azərbaycanın qlobal əmək ailəsinin məsuliyyətli üzvü kimi mövqeyini möhkəmləndirəcək, insan kapitalının qorunmasına xidmət edəcək, ölkəmizin davamlı inkişaf strategiyasına mühüm töhfə verəcək.

Qeyd edirəm ki, qanun layihəsi müvafiq komitə iclaslarında da geniş müzakirə edilmişdir. Həmkarlarımı qanun layihəsini dəstəkləməyə çağırıram. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nigar xanım.

Çıxışa yazılan yoxdur, ona görə də mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.09 dəq.)
Lehinə	117
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	117
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti qanun layihəsi də bir oxunuşda baxılıb qəbul ediləcək. 9-cu məsələyə keçirik. Bu məsələ “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Komitənin sədri hörmətli Azər Əmiraslanov məlumat verəcək. Azər müəllim, buyurun.

Azər Əmiraslanov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri*.

Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, möhtərəm cənab Prezident tərəfindən Milli Məclisin müzakirəsinə təqdim olunan qanun layihəsi 2015-ci ildə qəbul edilmiş “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsini nəzərdə tutur. Bu dəyişiklik qanunun tətbiqedilmə müddətinin daha 1 il uzadılması ilə bağlıdır. Məlumat üçün bildirmək istərdim ki, qanunun qəbul edildiyi 2015-ci ildən etibarən hər növbəti il bu qanunun tətbiqedilmə müddəti artırılır. Sonuncu dəyişikliyə əsasən 2026-cı il yanvarın 1-dən etibarən bu müddət

baş a çatır və təqdim edilmiş qanun layihəsi ilə həmin müddət 2027-ci il yanvarın 1-nə kimi uzadılır.

Xüsusi olaraq qeyd etmək istərdim ki, təqdim edilən qanun layihəsi sahibkarlıq fəaliyyəti üçün müdaxilələrin, süni maneələrin aradan qaldırılması baxımından olduqca islahatçı və liberal bir təşəbbüsdür. Bu təşəbbüsün fəlsəfəsi həm də ondan ibarətdir ki, sahibkarlıq fəaliyyətinə yoxlama və ya təftiş, araşdırma və ya təhqiqat predmeti, obyekt kimi baxılmamalıdır. Əksinə, özəl iqtisadi fəaliyyət hər bir dövlət qurumunun və məmurun təşviq etməli və dəstək verməli olduğu mühüm sahə kimi qəbul edilməli, diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır.

Prezident İlham Əliyevin təbirincə desək, Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı dövlət siyasəti olduğuna görə sahibkarlara mane olmaq, onların fəaliyyətinə müdaxilə etmək dövlət siyasətinə zidd əməl kimi dəyərləndiriləcəkdir. Hesab edirik ki, bu yanaşma dövlətin sahibkara və sahibkarlığa münasibətdə olduqca aydın və konkret mövqeyini nümayiş etdirir.

Sahibkarlıq subyektlərinin məqsədi təbii olaraq gəlir əldə etməkdən ibarət olsa da, onlar ölkədə iş yerləri yaradır, cəmiyyətdə orta təbəqənin təşəkkülü prosesinə və iqtisadi artıma töhfə verir, vergi və rüsumlar ödəyərək dövlət büdcəsi gəlirlərinin formalaşmasında iştirak edir.

Digər bir tərəfdən də, milli iqtisadiyyatımızın tədricən postneft dövrünə keçid etdiyi, dayanıqlı iqtisadi artımın iqtisadi siyasətin əsas hədəfi kimi çıxış etdiyi indiki mərhələdə biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasına yönəldilmiş bu cür institusional təşəbbüslər ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafı üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Hörmətli həmkarlar, qeyd edilənləri nəzərə alaraq “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin bir oxunuşda qəbul edilməsini məqsədəuyğun hesab edirik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azər müəllim. Aydın müəllim, çıxış etmək istəyirsiniz, buyurun.

Aydın Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm, xanım sədr. İcazə verin, ilk növbədə, 2 Fevral – Gənclər Günü münasibəti ilə Azərbaycan gənclərini təbrik edirəm. Vaxtı ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan gəncləri ilə tarixi görüşündən sonra hər il fevralın 2-də Gənclər Günü'nün qeyd edilməsi Azərbaycan dövlətinin Azərbaycan gənclərinə göstərdiyi böyük diqqət kimi qiymətləndirilə bilər. Azərbaycan gəncliyi bu gün ordu sıralarında əsgər və zabitlərdir, elmdə, təhsildə, səhiyyədədirlər. Azərbaycan gəncləri mədəniyyətin inkişafındadırlar, diplomatiyadırlar. Azərbaycan gəncliyi sahibkarlıqdadır. Azərbaycan gəncliyi bu gün dövlət idarəçiliyindədir. Bu gün gənc nazirlərimiz, gənc icra başçıları, gənc məmurlarımız var ki, etimadı doğruldurlar. Parlamentin özündə biz Nigar xanımın, Günay xanımın, Pərvanə xanımın, hər iki Səbinə xanımın, Şahin müəllimin, Kamalın, Nurlanın – bu gənc deputatların fəaliyyətinin, ümumiyyətlə, gəncliyin Azərbaycan dövlətçiliyinə, cənab Prezidentin Ulu Öndərin tövsiyələrinə bağlılığını bir daha hiss edirik və onlara uğurlar arzulayırıq. Gəncliyimizlə fəxr edirik.

Hörmətli Sahibə xanım, müzakirə etdiyimiz məsələ olduqca vacibdir. Bu, ümumilikdə, Azərbaycan dövlətinin sahibkarlığa münasibətidir. 12 il bundan əvvəl cənab Prezidentimizin

sahibkarlıq sahəsində yoxlamaların dayandırılması barəsində irəli sürdüyü təşəbbüs özünü doğrultdu. Bu, 12 ildə öz təsdiqini tapdı və sahibkar dövlətin ona diqqətini hiss etdi. Sahibkar əsassız yoxlamalardan qorunmağın təşəbbüskarının birbaşa cənab Prezident olduğunu gördü. Artıq Azərbaycan sahibkarı məsuliyyətlə vergi verməyin, kənar müdaxilə olmadan öz işini qurmanın, öz işini genişləndirmənin mümkün olduğunu fərqləndirir və əlbəttə ki, bu öz nəticəsini verir.

Mənim təklifim nədən ibarətdir? Bu təşəbbüslər 12 ildir, gedir. Bəlkə bu, bir sistem halına salınsın? Artıq sahibkarlar qanunvericilik təşəbbüsü ilə 12 ildir, yoxlama olmadan öz fəaliyyətlərini davam etdirirlər. Müəyyən istisnalar olmaq şərti ilə digər hallarda həmin sahələrin müəyyən strukturlar tərəfindən yoxlanmasının dayandırılması məsələsi nəzərdən keçirilsin. Əlbəttə, bu, bir təklifdir. Necə olmasını müvafiq strukturlar bilirlər. Bu təşəbbüsü dəstəkləyirəm və bu təşəbbüs Azərbaycan sahibkarını daha geniş fəaliyyət göstərməyə, dövlətin qayğısı ilə yeni iş yerləri açmasına sövq edəcəkdir.

Layihəyə səs verəcəyəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Daha çıxış edən yoxdur. Mən bu məsələni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.16 dəq.)
Lehinə	115
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	116
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 5 məsələsi birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Güman edirəm ki, birinci oxunuşun tələbləri hamının yadındadır. 10-cu məsələyə keçirik. Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Layihəyə Əmək və sosial siyasət komitəsində baxılmışdır. Musa müəllim, mən yenə də Sizə söz verirəm. Buyurun, məsələ ilə bağlı məlumat verin.

Musa Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, Əmək Məcəlləsinə təklif edilən dəyişiklik minimum əməkhaqqının məbləğinin müəyyən edilməsinin dövriliyini nəzərdə tutur və mütərəqqi əhəmiyyət daşıyır. Mövcud qanunvericiliyə görə, ölkəmizdə əməkhaqqının minimum məbləği Nazirlər Kabinetinin təklifinə əsasən cənab Prezidentin fərmanı ilə müəyyən olunur. Hökumət tərəfindən təkliflər hazırlanarkən ölkənin sosial-iqtisadi vəziyyəti, yaşayış minimumu, əhalinin gəlirləri, inflyasiya, əmək bazarında vəziyyət və sair amillər nəzərə alınır.

İşçilərin minimum yaşayış səviyyəsini təmin edən və bu gün bütün dünyada mühüm sosial siyasət alətlərindən biri olan minimum əməkhaqqının tənzimlənməsi bir çox beynəlxalq qurumların, xüsusən də Beynəlxalq Əmək Təşkilatının həll etdiyi və diqqətdə saxladığı məsələlərdəndir. Bu xüsusda Dünya Bankı Qrupunun “Business Ready” hesabatında qanunvericiliyin minimum əməkhaqqının dövrü yenilənməsinin məcburiliyinin təsbit edilməməsi bal itirən suallar kateqoriyasına şamil edilmişdir. Bu baxımdan, minimum əməkhaqqı məbləğinin müəyyən edilməsində dövriliyin milli qanunvericiliyimizdə nəzərdə tutulmaması Dünya Bankı

Qrupunun Beynəlxalq “İşçi qüvvəsi” reytingində geridə qalmağımıza səbəb olur.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq Əmək Məcəlləsinin 155-ci maddəsinin 6-cı hissəsinə aşağıdakı şəkildə ikinci cümlənin əlavə olunması təklif edilir: “Minimum əməkhaqqının məbləğinə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın təklifləri əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən ildə bir dəfədən az olmayaraq yenidən baxılır”. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, minimum əməkhaqqı ölkə üzrə məcburidir və mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün işəgötürənlərə şamil olunur. Əmək müqaviləsində göstərilən əməkhaqqı minimum əməkhaqqından aşağı ola bilməz. Layihənin qəbulu ölkəmizdə sosial müdafiənin effektiv aləti sayılan minimum əməkhaqqının müəyyənləşdirilməsinin dövriliyini təmin edəcək və sözügedən hesabatda qeyd olunan sualla bağlı ölkənin bal itirilməsinin səbəbləri aradan qaldırılacaqdır.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsi birinci oxunuşda bizim komitədə ətraflı müzakirə olunmuşdur. Konseptual baxımdan birinci oxunuşda plenar iclasa tövsiyə və təqdimatı nəzərə alaraq qanun layihəsini dəstəkləməyinizi xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Musa müəllim.

Müzakirəyə keçirik. Razi Nurullayev. Buyurun.

Razi Nurullayev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, media nümayəndələri. Dünya Bankının “Business Ready” göstəricilərində ölkənin mövqeyini yaxşılaşdırmaq əladır, reytinglərdə yüksək bal toplamaq vacibdir və təbii ki, müsbət yöndə də səs verəcəyəm. Etiraf etməliyik ki, iqtisadiyyatı reyting qurmur. Sadəcə, xarici sərmayədarlarda inam yaradır.

Bu da gözəldir. Mən isə yerli biznes üçün danışmaq istəyirəm. Bu gün əsas problem nədir? Biznes qurmaq istəyən insan ideya tapmaqdan çox sənəd toplamaqla məşğul olur. İcazələr, razılaşmalar, təsdiqlər, müxtəlif qanunların paralel tələbləri. Bunlar sahibkarın enerjisini istehsala deyil, kağız dövryyəsinə sərf etdirir. Biz deyirik, məşğulluq artsın, amma iş yerini dövlət açmır, iş yerini biznes açır. Biznes isə yalnız o yerdə böyüyür ki, mühit sadə, aydın və proqnozlaşdırıla bilən olsun. Əmək münasibətlərində şəffaflıq, sosial müdafiə vacibdir. Amma mexanizm o qədər mürəkkəb olmamalıdır ki, işəgötürən kölgəyə çəkilməyi, ya da ümumiyyətlə, fəaliyyət göstərməməyi daha təhlükəsiz saysın.

Mən hesab edirəm ki, bu cür dəyişikliklər paralel olaraq daha böyük bir hədəfə xidmət etməlidir: biznes sahəsində mürəkkəb sənədləşmə sisteminin köklü şəkildə sadələşdirilməsi. Sahibkar dövlət orqanı ilə mübarizə aparmamalıdır. O, rəqəbatli bazarla mübarizə aparmalıdır. Biz beynəlxalq reytinglərdə bal toplaya bilərik. Amma real nəticə o zaman olacaq ki, ölkədə elə mühit yaradaq, insanlar həvəslə biznesə başlasın, qorxmadan sərmayə qoysun, yeni iş yerləri açsın. İqtisadi inkişaf sənədlərin qalınlığı ilə deyil, işləyən müəssisələrin sayı ilə ölçülür. Əgər biz, doğrudan da, iqtisadiyyatı böyütmək istəyırıksə, prioritet aydındır. Daha az bürokratiya, daha çox fəaliyyət azadlığı. Təşəkkür edirəm, xanım sədr.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri

(saat 15.22 dəq.)

Lehinə

116

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	117
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələyə keçirik. Bu məsələ Vergi Məcəlləsində, “Banklar haqqında” və “Gömrük tarifi haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bu layihəyə də İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılıb. Ona görə, Azər müəllim, xahiş edirəm, məlumat verin.

Azər Əmiraslanov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, birinci oxunuşda müzakirəyə təqdim olunan qanun layihəsi Vergi Məcəlləsinə, “Banklar haqqında” və “Gömrük tarifi haqqında” qanunlara bir sıra dəyişiklikləri nəzərdə tutur. Layihənin əsas məqsədi elektron ticarətin tənzimlənməsi və bu sahədə vergi nəzarətinin gücləndirilməsi, dövlət qurumlarının bank əməliyyatlarının daha sistemli və vahid qaydada həyata keçirilməsi üçün hüquqi mexanizmlərin dəqiqləşdirilməsi, eləcə də ölkəmizdə keçiriləcək beynəlxalq tədbirlərlə bağlı vergi və gömrük məsələlərinin operativ şəkildə həll edilməsi məqsədi daşıyır.

Qanun layihəsi dövlət maliyyəsinin idarə olunması, dövlət sektorunda mərkəzləşdirilmiş nəzarət mexanizminin və uçot sisteminin təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutan dəyişiklikləri əhatə edir. Dövlət qurumlarının uçota alınması, yenidən təşkili, bank hesablarının açılması ilə bağlı məlumatlar elektron qaydada müvafiq orqana təqdim ediləcəkdir. Bu mexanizm

dövlət vəsaitlərinin hərəkətinə nəzarəti gücləndirəcək, şəffaflığı artıracaq, maliyyə intizamını möhkəmləndirəcəkdir. Bu məqsədlə həm Vergi Məcəlləsinə, həm də “Bank fəaliyyəti haqqında” Qanuna dəyişikliklər edilir.

Məlum olduğu kimi, şəhərsalma sahəsində Azərbaycanın uğurlu fəaliyyəti layiqincə qiymətləndirilərək irimiqyaslı qlobal tədbirlərdən hesab edilən Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun On Üçüncü sessiyasının 2026-cı ilin may ayında Bakı şəhərində keçirilməsi qərara alınmışdır. Bu məqsədlə 2023-cü il dekabrın 22-də “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə BMT arasında müvafiq Saziş” imzalanmış və qanunla təsdiq edilmişdir.

Forum çərçivəsində malların təqdim edilməsinə, işlərin görülməsinə və xidmətlərin göstərilməsinə görə qeyri-rezident şəxslərə vergi və gömrük güzəştləri tətbiq edilməlidir. Bütün vergi güzəşt və azadolmaları müvafiq təsdiqedici sənəd əsasında 2025-ci il sentyabrın 1-dən bir il müddətinə tətbiq olunacaqdır.

Qanun layihəsinə əsasən Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklər Azərbaycan bazarında elektron qaydada xidmət göstərən və illik dövriyyəsi 10 min ABŞ dolları ekvivalentini keçən qeyri-rezident şəxslər üçün vergi orqanlarında uçotaalınma və əlavə dəyər vergisi öhdəliyinin yerinə yetirilməsi tələblərini təsbit edir. Dövriyyəsi bu həddə çatmayanlar üçün qeydiyyat könüllü olacaqdır. Eyni zamanda, bəzi xidmətlər – məsələn, hüquq, maliyyə, mühasibat, dizayn, mühəndislik və real vaxt rejimində tədris xidmətləri elektron ticarət xidməti kimi qiymətləndirilməyəcəkdir. Çünki bunlar fərdiləşdirilmiş və birbaşa ünsiyyət əsasında göstərilən xidmətlərdir.

Bu dəyişiklik yerli və xarici şirkətlər arasında bərabər rəqabət şərtlərini təmin edir, yerli sahibkarlarla xarici platformalar

arasında ədalətli vergi rejimi yaradır, büdcə daxilolmalarını artırır. Başqa sözlə desək, Azərbaycanda onlayn xidmət göstərən xarici platformalar artıq yerli şirkətlər kimi vergi öhdəliyi daşıyacaqlar.

Ev sahibi olan ölkə kimi üzərimizə düşən öhdəliklərin icrası məqsədi ilə qeyri-rezident fiziki şəxslərin forum çərçivəsində əldə etdikləri gəlirlər, royalti ödənişləri, qeyri-rezident hüquqi şəxslərin gördüyü işlər və göstərdiyi xidmətlər, forumla bağlı idxal edilən mallar da müvafiq vergilərdən azad ediləcəkdir. Bu, beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsində tətbiq olunan standart praktikadır və tədbirin ölkədə yüksək səviyyədə təşkili üçün şərait yaradır.

Məcəlləyə dəyişikliyə əsasən müvafiq təsdiqedicisi sənəd əsasında müəyyən ediləcək siyahı ilə incəsənət əsərlərinin, kolleksiya əşyalarının və əntiq əşyaların ölkəyə idxalı əlavə dəyər vergisindən azad ediləcəkdir. Əlavə dəyər vergisindən azadolma bu əşyaların idxalçılarının xərclərini optimallaşdıracaq, nəticədə bu sahədə idxalın yüksəlməsinə, mədəniyyət obyektlərinin, muzeylərin eksponatlarla zənginləşdirilməsinə xidmət edəcəkdir. Qeyd etmək lazımdır ki, bir sıra inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsində də bu cür əşyaların idxalından vergilərin tutulmaması praktikası mövcuddur.

Məcəllədə həmçinin il ərzində məhdud sayda nadir, raritet avtonəqliyyat vasitələrinin idxalı ilə bağlı xüsusi qaydalar müəyyən edilir. Bu, sui-istifadə hallarının qarşısını almaq, sistemli uçot yaratmaq məqsədini daşıyır. Raritet avtomobillərin idxalı üzrə ildə şəxs üçün maksimum 1 ədəd, ölkə üzrə maksimum 10 ədəd olmaqla əlavə dəyər vergisindən və aksiz vergilərindən azad edilmə nəzərdə tutulur. Bu pozisiya üzrə

gömrük rüsumundan azad edilmə də tətbiq olunur. Bu məqsədlə “Gömrük tarifi haqqında” Qanuna dəyişiklik edilir. Bu, kommersiya məqsədli deyil, məhdud və nəzarətli şəkildə tətbiq olunacaqdır.

Maddələrin fərqli tarixlərdə qüvvəyə minməsi texniki və institusional uyğunlaşma zərurəti ilə bağlıdır. Məqsəd yeni mexanizmləri tələsik deyil, mərhələli və effektiv şəkildə tətbiq etməkdir.

Hörmətli həmkarlar, qeyd edilənləri nəzərə alaraq qanun layihəsinin birinci oxunuşda müzakirəsini və qəbul edilməsini məqsəduyğun hesab edirik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Azər müəllim.

Qüdrət müəllim yazılıb. Qüdrət Həsənquliyev. Buyurun.

Qüdrət Həsənquliyev. Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar, Vergi Məcəlləsinə edilən əlavə və dəyişikliklərlə bağlı qeyd etmək istəyirəm ki, əlbəttə, şəffaflığın artırılması son dərəcədə önəmlidir. Hazırda dövlətimizin maliyyə vəsaitlərinə böyük ehtiyacı var. Belə bir şəraitdə mən hesab etmirəm ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ümumdünya Şərəhsalma Forumunun Bakıda keçirilməsi ilə əlaqədar olaraq hansı isə şirkəti, yaxud şirkətlər qrupunu gəlir vergilərindən, yaxud mənfəət vergisindən azad etmək doğrudur. Əvvəla, bizim qanunvericiliyə görə, ümumiyyətlə, qanunları digər normativ hüquqi aktlardan fərqləndirən əsas cəhət odur ki, qanunlar dəfələrlə tətbiq üçün nəzərdə tutulur. İndi belə çıxır ki, biz bir tədbirin keçirilməsi ilə bağlı qanuna o düzəlişləri edirik, tədbir başa çatandan sonra təzədən onu qanundan çıxartmalıyıq. Onsuz da 2026-cı ildə ölkəmizdə beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi üçün kifayət qədər böyük məbləğ – 265 milyon manat vəsait ayrılıb. Əgər bu

şirkətlərin daha çox pul qazanması üçün hansı isə imtiyazlar nəzərdə tutmaq istəyiriksə, bunun başqa yollarını tapmaq olardı. Amma qanuna, yəni qanunvericiliyə bu formada yanaşmağı mən düzgün saymıram. Həm də bizə məlumat verilmədi: təqribən hansı malların ölkəyə gətirilməsindən söhbət gedir, vergidən azad olunandan sonra bunun üzərində nəzarət mexanizmi hansı formada təşkil olunacaq ki, lazım olan qədər mallar gətirildi, ya artıq mallar gətirildi? Onlara ödənilməli olan vəsaitdən nə qədər güzəşt edirik? Yəni bu barədə növbəti, ikinci oxunuşda bizə geniş məlumat verilsə, doğru olardı. Amma ümumiyyətlə, mən qanunlara əlavə və düzəlişlərin bu formada edilməsini doğru saymıram və hesab edirəm ki, biz bunu mütləq gələcəkdə nəzərə almalıyıq.

İkinci toxunmaq istədiyim məsələ “Banklar haqqında” Qanundur. Biz 41-ci maddədə bank sirləri barədə danışırıq. Hörmətli sədr, bu günlərdə Baş Prokurorluq tərəfindən də belə məlumat yayıldı ki, kiber talanmaya məruz qalma riskləri böyükdür və insanlar son dərəcədə ehtiyatlı olmalıdır. Amma bu ehtiyatlılıq özünü nədə ifadə edir? Bu barədə ictimaiyyətə geniş məlumat verilmir və çox təəssüf ki, banklar da bu istiqamətdə heç bir addım atmırlar. Mən özüm də bank hesabı açmışam və heç vaxt demirlər ki, siz kiber cinayətkarlığın qurbanı ola bilərsiniz. Bu kimi addımlar atılsın. Hər halda insanlara bank hesabı açanda bukletlər paylana bilər. İndi mətbuatı hamı izləyə bilmir, bir çox adam bu barədə məlumatlıdır. Çox təəssüf ki, o cinayətkarlar adi dələduzlar deyillər, onların içərisində keçmiş hüquq mühafizə orqanlarının əməkdaşları, bank işçiləri var və onlar bank əməliyyatlarını çox dəqiq bilirlər. İnsanları necə aldatmaq olar, o barədə çox məlumatlıdırlar. Bəzi təhlükəsizlik

orqanlarının əməkdaşları da var. Hətta məndə olan məlumatlara görə, hətta bizə dost olan, bizim kömək etdiyimiz ölkələr üzərindən belə bu işlər görülür. Həmin ölkələrin xüsusi xidmət orqanlarının da bu işlərdə əli var. Ona görə də çox sayda vətəndaşımız bu cinayətlərin qurbanı olur. Vətəndaşları aldadırlar.

Bir çox banklar isə öz vəzifələrini, ümumiyyətlə, vicdansızcasına yerinə yetirirlər. Bu yaxınlarda mən bir hadisənin şahidi oldum. Vətəndaşı aldadaaraq bir neçə banka pul ödətdirirlər. Məsələn, bankların biri çox vicdanlı davranaraq həmin vəsaiti xarici ölkəyə dərhal köçürmür, amma o biri isə dərhal köçürür. Halbuki biz “Cinayət yolu ilə əldə olunmuş əmlakın leqallaşdırılması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Qanun qəbul etmişdik və orada qeyd etmişdik ki, əgər 20 min manatdan artıq vəsaitlərlə bağlı əməliyyatlar keçirilsə, maliyyə monitorinqini həyata keçirən müvafiq orqanlar buna nəzarət etməlidirlər. Ona görə də hesab edirəm, biz “Banklar haqqında” Qanuna dəyişiklik etməliyik, bankların üzərinə qanunvericilik qaydasında öhdəlik qoymalıyıq ki, onlar vətəndaşları bu barədə məlumatlandırsınlar və vətəndaş hansı hallarda nə etməlidirsə, ona öncədən bu barədə məlumat verilsin. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim.

Hörmətli həmkarlar, daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Azər müəllim, birinci məsələ ilə bağlı təklif səsləndi. Xahiş edirəm, ikinci oxunuşda bununla bağlı ətraflı məlumat verərsiniz.

Mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.33 dəq.)
Lehinə	114
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	116
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Bizim növbəti məsələmiz 12-ci məsələdir. “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” və “Onkoloji yardım haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Səhiyyə komitəsində baxılıb. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin sədri hörmətli Əhliman Əmiraslanova söz vermək istəyirəm. Əhliman müəllim, buyurun, məsələ ilə bağlı məlumat verin.

Əhliman Əmiraslanov, Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri.

Çox hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, mən də yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə hər birinizi təbrik edirəm. “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” və “Onkoloji yardım haqqında” qanunlara dəyişikliklə bağlı qanun layihəsinin əsas məqsədi onkoloji xəstələrə göstərilən tibbi yardımın dövlət onkoloji tibb müəssisələri və onkoloji profilli xəstəxanalarla, tibb müəssisələri ilə yanaşı, özəl tibb müəssisələrində də həyata keçirilməsidir. Müvafiq qanunvericiliyə əsasən bu gün onkoloji xəstələrə tibbi xidmət dövlət təbəçiliyində olan onkoloji profilli tibb müəssisələrində həyata keçirilir. Bu müəssisələr onkoloji elmi mərkəz, tibb universitetinin onkoloji klinikası və

bölgələrdə fəaliyyət göstərən onkoloji dispanserlərdir. Bu gün iki qanuna təklif olunan dəyişikliklərlə, bu müəssisələrlə yanaşı, özəl tibb müəssisələrində də onkoloji xəstələrə tibbi xidmətin həyata keçirilməsinə icazə veriləcəkdir. Qanun layihəsi səhiyyə komitəsində geniş müzakirə olunaraq Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilmişdir.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsini dəstəkləyəsiniz. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əhliman müəllim.

Yazılanlar var. Razi Nurullayev. Buyurun.

Razi Nurullayev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, media nümayəndələri, bu gün müzakirə etdiyimiz dəyişikliklərin mahiyyəti sadədir. Onkoloji yardım sistemi yalnız dövlət müəssisələri ilə məhdudlaşmamalı, lisenziyalı və tələblərə cavab verən özəl tibb müəssisələri də bu sistemə qoşulmalıdır. Bu, düzgün istiqamətdir, amma hesab edirəm ki, burada əsas məsələ qanunun qəbul olunması deyil, onun necə işləməsidir. Çünki səhiyyədə ən təhlükəli şey kağız üzərində ideal görünən, amma praktikada boşluqlarla dolu olan mexanizmdir. Əgər özəl müəssisələr sistemə qoşulursa, burada 3 əsas mexanizm aydın və sərt olmalıdır.

Birincisi. Lisenziyalaşma formal deyil, real olmalıdır. Avadanlıq var deyə deyil, onkoloji protokollara uyğun işləyə bilən komandalar, laborator baza, reanimasiya imkanı, bacarıqlı həkim heyəti olan müəssisələr buraxılmalıdır. Əks halda biz klinika adını daşıyan, amma real onkoloji yükü daşıya bilməyən strukturlar yarada bilərik. Mən nəyə görə bunu deyirəm, bunun da izahatını verəcəyəm.

İkincisi. Dövlət nəzarəti və vahid standartlar. Xəstə dövlət klinikasında hansı protokolla müalicə alırsa, özəl müəssisədə də eyni klinik qaydalar tətbiq olunmalıdır. Onkologiyada fərdi təcrübə deyil, protokol işləyir, əks halda sistem parçalanar, keyfiyyət fərqi yaranar, zərəri isə xəstə çəkir. Bu nümunəni də deyəcəyəm.

Üçüncüsü. Maliyyə mexanizmi şəffaf olmalıdır. Dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait klinikanın arxasınca deyil, xəstənin arxasınca getməlidir. Yəni məqsəd müəssisəni deyil, xəstəni maliyyələşdirmək olmalıdır. Bu zaman sistem sosial ədaləti qoruyar.

Digər məsələyə keçməzdən qabaq bir izahat vermək istəyirəm. Mən öz ətrafımda bir çox onkoloji xəstələrlə məşğul olmuşam. Klinikalarda, xəstəxanalarda olmuşam. Elə buradan Əhliman müəllimə dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Bilirəm ki, Əhliman müəllimin bu sahədə reklama ehtiyacı yoxdur. Əhliman müəllimə düz yol göstərdiyi üçün bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Mən bunları nə üçün deyirəm? Həssas bir məsələ var. Səhiyyəni bazar modelinə açıırıqsa, paralel olaraq onu reklam bazarından qorumalıyıq. Məsələn, Əhliman müəllimin heç bir reklama ehtiyacı yoxdur və onun üçün də Əhliman müəllim mənə düzgün yol göstərdi. Xəstələrinə də düzgün yol göstərir. Amma bu gün əgər biz bazar modelini, doğrudan da, açıırıqsa və paralel olaraq onu reklam bazarından qorumuruqsa, onda bütün pasiyentlər çox ziyan çəkmiş olacaqlar. Dərmanların və həkimlərin reklamının qadağan olunması prinsipi daha sərt qorunmalıdır. Çünki onkoloji xəstə adi istehlakçı deyil, o, psixoloji cəhətdən ən zəif vəziyyətdə olur. Reklam isə

emosiyaya təsir edir, qorxu da ümid üzərindən qərar formalaşdırır. Bu isə tibbi qərarı elmi əsasdan çıxararaq psixoloji manipulyasiya alətinə çevirir. Həkim brend ola bilməz, həkim etimad, peşəkarlıq və etik məsuliyyət simvoludur. Dərman isə məhsul deyil, həyat ilə bağlı vasitədir. Onların reklam obyektinə çevrilməsi səhiyyəni informasiya yarışına, reyting mübarizəsinə və kommersiya təzyiqinə salır. Bu isə səhv müalicə seçiminə, lazımsız prosedurlara və xəstənin maddi istismarına qədər açıq formada gedə bilər.

Biz özəl sektoru sistemə buraxırıqsa, bu rəqabət reklam üzərində deyil, keyfiyyət üzərində olmalıdır. Ümumiyyətlə, tibb sahəsində dərmanların və həkimlərin reklamının birdəfəlik qadağan olunmasını təklif edirəm. Bu qanun doğru istiqamətdə addımdır. Amma onun gücü mətnində deyil, mexanizmdə olacaq. Güclü nəzarət, vahid standart, şəffaf maliyyə və reklamdən uzaq etik səhiyyə mühiti. Yalnız bu halda bu dəyişiklik, həqiqətən, xəstənin xeyrinə işləyəcək. Təşəkkür edirəm, xanım sədr.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hicran Hüseynova. Buyurun.

Hicran Hüseynova. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Yaz sessiyasının başlanması ilə bağlı mən də başda Siz olmaqla, xanım sədr, bütün həmkarları təbrik edirəm. Qısa olaraq demək istəyirəm ki, Sahibə xanım, Sizin son səfərləriniz Azərbaycan parlamentinin coğrafi əməkdaşlığını xeyli genişləndirir. Xüsusi ilə də ikitərəfli memorandum imzalanmasını, Azərbaycan parlamentinin nüfuzunu çox yüksək dərəcədə qiymətləndirirəm və Sizə bu işdə uğurlar arzulayıram.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli Əhliman müəllim qanunla bağlı çox geniş, ətraflı məruzə etdi. Mövcud qanunvericiliyə təklif olunan əlavə və dəyişiklikləri qiymətləndirirəm və dəstəkləyirəm. Bu, çox aktualdır və əlbəttə ki, buna səs verəcəyəm. Lakin bəzi fikirlərimi də çatdırmaq istərdim. Əfsuslar olsun ki, onkoloji xəstələrin sayı artır. Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi məlumatına görə, 2000-ci ildə tibb müəssisələrində qeydiyyatda olan xəstələrin sayı 21 min 88 nəfər olub, 2024-cü ildə 73 min 875 nəfər olub. 24 il ərzində bu say təxminən 3,5 dəfə artıb. Ən narahatedici məqam isə uşaqlar arasında onkoloji xəstəliklərin çoxalmasıdır. Deməli, 0-13 yaş qrupu üzrə hər 100 min nəfərə 7,1, 14-17 yaş qrupu üzrə isə hər 100 min nəfərə 10,6 uşaq bu xəstəlikdən əziyyət çəkir. Son 14 ildə uşaqlar arasında onkoloji xəstələrin sayı iki dəfə artıb. Bu rəqəmlər rəsmi statistik göstəricilərdir. Əlbəttə ki, bir mərkəz fiziki olaraq bu qədər xəstəyə keyfiyyətli xidmət göstərməkdə çətinlik çəkir. Özəl klinikaların onkoloji xəstələri müalicə etməsi xəstə yükünün paylanması deməkdir. Növbələr azalacaq, insanlar üçün müalicə əlçatan olacaqdır. Bu həm də bu sahədə tibbi resursların artmasına da səbəb olacaq.

Bu dəyişiklik onkoloji xidmətlərin gələcəkdə sığorta zərfinə daxil edilməsi üçün də mühüm hüquqi baza ola bilər. Lakin özəl klinikaların müasir cihazlarla təmin olunmasına, ixtisaslı kadrların hazırlanmasına da çox böyük ehtiyac yaranır. Bu məsələyə də xüsusi diqqət verilməlidir.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Elçin Mirzəbəyli. Buyurun.

Elçin Mirzəbəyli. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsi pasiyentlərin seçim hüququnun genişləndirilməsinə imkan yaradan yanaşma olmaqla bərabər, ölkəmizdə onkoloji yardımın gələcək arxitekturasını dəyişdirən ciddi normativ addım kimi də qəbul olunmalıdır. Bu səbəbdən də birinci oxunuşun tələblərini nəzərə alaraq layihəyə onkoloji xəstələrin real vəziyyəti, səhiyyə sisteminin mövcud imkanları və sosial nəticələr prizmasından yanaşılmasının da zəruri olduğunu düşünürəm.

Təklif olunan dəyişikliklərin mahiyyəti haqqında hörmətli Əhliman müəllim ətraflı məlumat verdi, təfərrüata varmayacağam. Yəni bəlli olduğu kimi, burada artıq lisenziya almış özəl tibb müəssisələrində də onkoloji yardım həyata keçiriləcək. Məlum olduğu kimi, onkoloji xəstələrin sayı artır və rəqəmlər, təəssüflər olsun ki, vahiməlidir. Belə bir şəraitdə dövlət təsisatlarının mövcud imkanlarını da nəzərə alsaq, layihə tamamilə məntiqlidir və yanaşma da bu kontekstdən məntiqli hesab olunmalıdır. Lakin qanunvericiliyin, eyni zamanda, Nazirlər Kabinetinin müəyyənləşdirdiyi qaydalar və ya mövcud müvafiq qurumların izahat xarakterli açıqlamaları çərçivəsində bəzi məqamlara da aydınlıq gətirilməsinə zəruri ehtiyac var.

Prinsip etibarı ilə bəlli deyil ki, Azərbaycanın özəl tibb müəssisələri indiki halda onkoloji xəstələri qəbul etməyə nə dərəcədə hazırdır. Bu sahəyə özəl klinikalar tərəfindən, çox güman ki, xaricdən də mütəxəssislər dəvət olunacaq. Onların sertifikatı necə aparılacaq? Ümumiyyətlə, bu məsələ, qənaətimə görə, təkcə onkoloji xəstəliklər kontekstindən deyil, digər məqamlarda da diqqətdə saxlanılmalıdır. Bizim həkimlər

xaricə gedərkən ciddi sertifikasiya prosesindən keçirlər. Amma xaricdən gələn həkimlər üçün Azərbaycanda eyni tələblər imperativ şəkildə nəzərdə tutulmur. Məlum situasiyalar var. Ölkələrinin tibb sektorunda kimsənin tanımadığı həkimlər Azərbaycanda gurultulu adlarla reklam olunurlar və çox zaman da bu, kifayət qədər ciddi fəsadlara yol açır.

Ölkəmizdə onkoloji xəstəliklərlə bağlı ən böyük problem xəstəliyin müalicədən əvvəl, vaxtında aşkarlanması və düzgün diaqnoz qoyulması mərhələsində başlayır. Regionlarda tibbi xidmətlərin əlçatanlığı, əhalinin səhiyyə sisteminə etimadı, həssas sosial qrupların tibbi xidmətlərə çıxışı da ciddi problem olaraq qalmaqdadır. Bu xüsusda düşünürəm ki, xərçəng xəstəliyinin ilkin mərhələdə aşkarlanmasına imkan verən müayinə proseduralarının da icbari tibbi sığorta paketinə salınması bu istiqamətdə mövcud problemlərin aradan qaldırılmasına da yardım göstərərdi.

Birbaşa konkret layihə ilə əlaqəli olmasa da, təmsil etdiyim Ağsu rayonundakı vəziyyətlə bağlı bir məqama diqqət çəkmək istəyirəm. Ümumi mənzərəyə nəzər salmaq üçün bəzi imkanlar yaradılır. Hazırda rayonun 32 kəndinin 7-də tibb məntəqələrinin əsaslı təmirə, 24-də yenidən tikilməsinə ehtiyac var. Tibb bacılarının evlərdə iynə vurmalarının belə məhdudlaşdırıldığı bir şəraitdə insanlar sıradan bir proseduru həyata keçirmək üçün 30-40 və daha çox kilometrərlə məsafəni qət etmək məcburiyyətində qalırlarsa, o zaman yüksək tibb xidmətlərinin əlçatanlığından necə danışmaq olar? Hazırkı layihənin məntiqindən çıxış etsək, belə anlaşılır ki, kənd və qəsəbələrdəki tibb məntəqələri ilə bağlı problemlərin həlli üçün də özəl sektora üz tutmalıyıq.

Hörmətli həmkarlar, layihənin, təbii ki, tərəfdarıyam və hansı zərurətdən doğduğunu da yaxşı başa düşürəm. Amma bir məqamın da nəzərə alınmasını vacib hesab edirəm. Düşünürəm ki, özəl tibb müəssisələrində onkoloji xəstələrin müayinəsi və müalicəsi üzrə tariflər dövlət tibb müəssisələrində tətbiq olunan tariflərdən yüksək olmamalıdır. Çünki əks halda pasiyentlərin seçim hüquqlarını genişləndirməkdən daha çox, bu hüququn yalnız maddi imkanı olan insanlar üçün əlçatan olmasına imkan yaranacaq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Əhliman müəllim, bir sıra təkliflər və suallar da oldu. Mən düşünürəm, Razi müəllimin, Elçin müəllimin reklamla bağlı dedikləri... Sizin fikriniz var? Söz almaq istəyirsinizmi? Buyurun.

Əhliman Əmiraslanov. Mən qanun layihəsi ilə bağlı çıxış edən deputat həmkarlarıma dərin təşəkkürümü bildirirəm. Hörmətli həmkarlar, qaldırdığınız məsələlərin əksəriyyəti qanun layihəsinin Milli Məclisin Səhiyyə komitəsində çox geniş miqyasda müzakirəsində nəzərdən keçirildi. Doğrudan da, özəl tibb müəssisələrində onkoloji xidmətin həyata keçirilməsi üçün çox ciddi hazırlıq işləri getməlidir. Mən bir mütəxəssis kimi qeyd etmək istəyirəm ki, bu gün Azərbaycanda onkoloji xəstələrə keyfiyyətli tibbi xidmət göstərə biləcək özəl müəssisələrin sayı çox məhduddur və çox azdır. Yəni bizim bu qanunu qəbul etməyimiz o demək deyil ki, bütün özəl tibb müəssisələri onkoloji xəstələrə tibbi yardım göstərəcək. Çox ciddi monitoring aparılacaq. Biz artıq müvafiq icra hakimiyyəti orqanları ilə əlaqə saxlamışıq, söhbətlər aparmışıq. Ciddi monitoringdən sonra hansı özəl tibb müəssisəsinin maddi-

texniki bazası, kadr potensialı onkoloji xəstələrə keyfiyyətli, klinik protokollara uyğun tibbi yardımı həyata keçirməyə imkan verəcəksə, həmin xəstəxanalara lisenziya veriləcək və onlar fəaliyyət göstərəcəklər. Onların hesabatlılığı da dövlət onkoloji tibb müəssisələrinin qarşısında olacaq. Bilirsiniz ki, Onkoloji Elmi Mərkəz, bütövlükdə, ölkədə əhaliyə xidmət göstərən, onkoloji xidmətə cavabdehlik edən bir orqandır. Bütün statistika, hesabatlar il boyu bütün dövlət tibb müəssisələrində olduğu kimi, özəl tibb müəssisələrində də onkoloji xəstəxanalara veriləcəkdir.

Mən tamamilə razıyam ki, bu məsələyə son dərəcədə ciddi yanaşmalıyıq, son dərəcə ciddi monitorinq aparılmalıdır və hansı xəstəxananın, hansı özəl xəstəxananın, klinikanın buna imkanı varsa, yenə təkrar edirəm, o avadanlıqlar... Bilirsiniz ki, onkologiya təkcə cərrahi əməliyyatlarla bitmir, burada radioterapiya, kimyəvi dərman müalicəsi var və bu sahədə mütəxəssisləri olan özəl tibb müəssisələrinə icazə veriləcəkdir. Bu narahatlığı mən şəxsən və bizim Səhiyyə komitəsi də dəfələrlə müzakirə vaxtı vurğuladıq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, məlumat verdiniz. Bəzi məsələlər, düzdür, Siz tərəfdən cavabsız qalır, o da başadüşüləndir. Ancaq mən düşünürəm ki, həmkarlarımız bəzi məsələləri doğru olaraq qaldırırlar. Bu gün və bu saat biz bununla bağlı heç nə deyə bilmərik, ancaq mən düşünürəm ki, gələcək iclaslarda, ya da toplantılarda mütləq buna fikir vermək lazımdır. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, mən xahiş edirəm, qanun layihəsinə birinci oxunuşda münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.51 dəq.)
Lehinə	114
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz 13-cü məsələyə keçirik. Bu məsələ də Gömrük Məcəlləsində, İnzibati Xətlər Məcəlləsində və “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən sözü Zaur müəllimə verirəm. Zaur müəllim, buyurun.

Zaur Şükürov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, dəyərli media nümayəndələri. Layihəsini hazırda müzakirə etdiyimiz qanunla Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində və “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi nəzərdə tutulur və bu dəyişiklik ölkəmizin “Kimberli Prosesinin Sertifikatlaşdırma Sxemi”nə qoşulmasının dəstəklənməsi məqsədi daşıyır. Kimberli Prosesi emal edilməmiş almazların dövriyyəsinə tənzimləyən beynəlxalq ticarət kanallarından “münaqişəli” almazların kənarlaşdırılmasını hədəfləyən və daimi fəaliyyət göstərən beynəlxalq sertifikatlaşdırma sxemi və

dövlətlərarası ticarət rejimidir. Kimberli Prosesinə qoşulma ilə bağlı son qərar konsensus əsasında verilir.

“Emal edilməmiş almaz” anlayışına “Qiymətli metallar və qiymətli daşlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa təklif edilən yeni 1.1.11-ci maddədə aydınlıq gətirilir. Belə ki, emal edilməmiş almazlar işlənməmiş və ya sadəcə, yonulmuş, parçalanmış və ya qırılmış və xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturasının kodları üzrə siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan tərəfindən müəyyən olunan qiymətli daşlardır.

Kimberli Prosesi barədə qısa şəkildə bildirmək istərdim ki, bu əməkdaşlıq platforması 1990-cı illərin sonlarında Afrika qitəsində silahlı münaqişələrin maliyyələşdirilməsində istifadə olunan və “münaqişə almazları” və ya “qanlı almazlar” kimi tanınan emal edilməmiş almazların qeyri-qanuni ticarətinə qarşı beynəlxalq cavab tədbiri kimi formalaşmışdır. Belə ki, 2000-ci ilin may ayında Cənubi Afrikanın Kimberli şəhərində keçirilmiş görüş zamanı maraqlı tərəflərin hökumət nümayəndələri, sənaye sektoru və vətəndaş cəmiyyəti təmsilçiləri bu sahədə qeyri-qanuni ticarətin qarşısının alınması istiqamətində birgə öhdəlik götürmüşlər.

2002-ci ilin noyabr ayında iştirakçılar tərəfindən İsveçrədə keçirilmiş nazirlər səviyyəsində görüş zamanı emal edilməmiş almazların xüsusi sertifikatlar vasitəsi ilə izlənilməsinə nəzərdə tutan Kimberli Prosesi Sertifikatlaşdırma Sistemi qəbul olunmuş və 2003-cü il yanvarın 1-dən sistemin praktiki tətbiqinə başlanmışdır. Nəticədə, dövlətlərin təşəbbüsü və BMT Baş Assambleyasının dəstəyi ilə emal edilməmiş almazların

beynəlxalq ticarətinin monitorinqi və sertifikatlaşdırılması üçün vahid qlobal mexanizm formalaşdırılmışdır.

Hazırda Kimberli Prosesi 60 iştirakçıdan ibarətdir və tərəflər, ümumilikdə, 86 dövləti təmsil edirlər (Avropa İttifaqının üzvü olan dövlətləri Avropa İttifaqı təmsil edir). Dünya üzrə emal edilməmiş almaz istehsalının 99,8 faizi məhz iştirakçı ölkələrin payına düşür. MDB ölkələrindən Qazaxıstan, Qırğızıstan, Ukrayna, Belarus, Rusiya və Ermənistan Kimberli Prosesinin üzvləridir.

“Kimberli Prosesinin Sertifikatlaşdırma Sxemi”nin tələblərinə əsasən hər bir üzv ölkənin emal edilməmiş almazların ixracına və idxalına nəzarəti həyata keçirən səlahiyyətli qurumu müəyyən olunmalı, ölkəyə gətirilən və ölkədən aparılan almazlara nəzarətin həyata keçirilməsi məqsədi ilə səlahiyyətli orqan tərəfindən rəy verilməli, eləcə də ixrac zamanı emal edilməmiş almazlar Kimberli Prosesinin tələblərinə uyğun olan sertifikatla müşayiət olunmalıdır. Eyni zamanda, qanunvericiliyin tələblərinin pozulması hallarının qarşısının alınması məqsədi ilə məsuliyyət tədbirləri müəyyən olunmalıdır.

Kimberli Prosesinin əsas tələblərindən biri üzv dövlətlərin qeyri-üzv dövlətlərlə emal edilməmiş almazların ticarətinin qadağan edilməsidir. Hazırda ölkəmiz Kimberli Prosesinə üzv olmadığı səbəbindən prosesə üzv ölkələrlə emal edilməmiş almaz ticarətinin həyata keçirilməsi mümkün deyil.

Kimberli Prosesinə qoşulmaq məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən “Kimberli Prosesinin Sertifikatlaşdırma Sxemi”nə Azərbaycan Respublikasının qoşulması ilə bağlı tədbirlər haqqında” 2025-ci il 25 fevral tarixli 500 nömrəli Sərəncam imzalanmışdır. Həmin sərəncamda

bu istiqamətdə bir sıra tədbirlərin həyata keçirilməsi, o cümlədən qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, emal edilməmiş almazlara dövlət nəzarəti sahəsindəki fəaliyyətin rəqəmsallaşdırılması, bu sahədə mühafizənin təşkili, müvafiq laboratoriyaların yaradılması və bu kimi digər təşkilati məsələlər nəzərdə tutulmuşdur. Bununla əlaqədar olaraq təqdim edilən qanun layihəsi emal edilməmiş almazın idxalı, ixracı, istifadəsi, dövriyyəsi, uçotu və saxlanması, o cümlədən izlənməsi sahəsində dövlət nəzarəti mexanizminin yaradılmasını, emal edilməmiş almazın ixracı ilə əlaqədar sertifikatın forması və verilməsi qaydasının “Kimberli Prosesinin Sertifikatlaşdırma Sxemi”nin tələblərinə uyğunlaşdırılmasını, emal edilməmiş almazın idxalının yalnız “Kimberli Prosesinin Sertifikatlaşdırma Sxemi”nə üzv dövlətlərdən həyata keçirilməsini, emal edilməmiş almazın idxalı və ixracı ilə bağlı müəyyən olunacaq mexanizmin pozulmasına, yəni müvafiq rəy olmadan idxalın və ixracın həyata keçirilməsinə görə inzibati məsuliyyətlə bağlı məsələləri tənzimləyəcəkdir.

Qanunun qəbul edilməsi ölkəmiz Kimberli Prosesinə qoşulduqdan sonra istehlakçıların hüquqlarının qorunmasına, emal edilməmiş almazın dövriyyəsinə nəzarətin həyata keçirilməsi yolu ilə onlardan alınmış məhsulların keyfiyyətinə nəzarətin həyata keçirilməsinə imkan verməklə yanaşı, qeyri-neft sektorunun inkişafına töhfə verəcəkdir.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, qanun layihəsi İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində birinci oxunuşda müzakirə edilmiş və yekdilliklə dəstəklənərək Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilmişdir. Komitəmizin adından hörmətli deputat həmkarlarımdan qanun layihəsini

birinci oxunuşda dəstəkləməyi xahiş edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Qanun layihəsinə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində də baxılıb. Komitənin rəyini bildirmək üçün komitənin üzvü hörmətli Kamran Bayramova söz verirəm. Buyurun.

Kamran Bayramov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, layihə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılaraq yekdilliklə dəstəklənmişdir, səsə qoyulmasını xahiş edirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, birinci oxunuşda qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.57 dəq.)
Lehinə	114
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	114
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələmiz “Büdcə sistemi haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında” və “Dövlət satınalmaları haqqında” qanunlarda

dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin üzvü hörmətli Vüqar Bayramova söz verirəm. Vüqar müəllim, buyurun.

Vüqar Bayramov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkili, bu gün müzakirəyə təqdim olunan qanun layihəsi dövlət maliyyəsinin idarə edilməsində rəqəmsallaşmanın genişləndirilməsinə, şəffaflığın daha da güclənməsinə və qərarların qəbulunda çevikliyin artırılmasına xidmət edir. Bu baxımdan, kifayət qədər vacib qanun layihəsi dövlət maliyyəsinin idarə edilməsinin daha da təkmilləşdirilməsinə şərait yaradacaq.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2026-cı il 26 yanvar tarixli Fərmanı ilə “Rəqəmsal dövlət maliyyəsi” informasiya sistemi haqqında Əsasnamə təsdiq edilmişdir. Sənədlə informasiya sisteminin fəaliyyətinin hüquqi, təşkilati və texnoloji əsasları müəyyən edilir.

“Rəqəmsal dövlət maliyyəsi” informasiya sisteminin formalaşdırılmasında məqsəd Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətlərinə aid sahələrin, o cümlədən büdcə, vergi, gömrük, dövlət rüsumu, dövlət mülkiyyətində olan payların, eləcə də səhmlərin, nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər və dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslər üzrə dividendlərin və digər büdcə daxilolmalarının, habelə audit, mühasibat uçotu, o cümlədən dövlət maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərinin uçotu, dövlət maliyyə nəzarəti, inzibati cərimələr üzrə daxilolmalara dair

məlumatların təhlili və həmin məlumatların düzgünlüyünə nəzarət, dövlət xəzinədarlığı, dövlət borcu və maliyyə öhdəliklərinin idarə edilməsi sahəsində dövlət idarəetməsinin optimallaşdırılması, analitik təhlillərin aparılması, proqnozların və hesabatların hazırlanması və göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsidir. Göründüyü kimi, “Rəqəmsal dövlət maliyyəsi” informasiya sisteminin yaradılması birmənalı şəkildə məlumatların bölüşdürülməsində və təqdim olunmasında çevikliyin artmasına, eyni zamanda, bu istiqamətdə şəffaflığın daha da gücləndirilməsinə xidmət edəcək.

Həmçinin “Dövlət maliyyəsinin səmərəli idarə edilməsinin təşkili ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 25 avqust tarixli 489 nömrəli Fərmanının 1-ci hissəsində Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətlərinə aid sahələrin səmərəli idarə edilməsi məqsədi ilə “Rəqəmsal dövlət maliyyəsi” informasiya sisteminin yaradılması müəyyənləşdirilmişdir. Həmin fərmanla dövlət orqanlarının, dövlət büdcəsindən maliyyə vəsaiti alan, dövlət mülkiyyətində olan və paylarının, eləcə də səhmlərinin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin, dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərin və digər təşkilatların maliyyə sənədlərinin elektron qaydada mübadiləsinin təmin edilməsi, həmçinin dövlət vəsaiti hesabına mal, iş və eləcə də xidmətlərin satın alınmasının elektron müqavilələr əsasında həyata keçirilməsinin təmin edilməsi və bu müqavilələrin elektron qaydada bağlanılmasının təşkil edilməsi tapşırıq olaraq müəyyənləşdirilmişdir.

Qeyd olunanlardan irəli gələrək müvafiq qanun layihəsi hazırlanmışdır. Bütün bunları nəzərə alaraq qanun layihəsi özündə aşağıdakı dəyişiklikləri ehtiva edir.

1. “Büdcə sistemi haqqında” Qanuna təklif edilən dəyişikliyə əsasən həmin qanunla müəyyən olunmuş müddətlərdə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin göstəricilərinin tərtibi üzrə zəruri olan məlumatların büdcə təşkilatları tərəfindən müvafiq dövlət orqanına təqdim olunması, eləcə də dövlət büdcəsi göstəricilərinin, gəlir və xərc bölgüsünün və digər məlumatların həmin orqan tərəfindən büdcə təşkilatlarına təqdim edilməsi “Rəqəmsal dövlət maliyyəsi” informasiya sistemi vasitəsi ilə həyata keçiriləcəkdir. Büdcə prosesi çərçivəsində sənəd dövriyyəsinin elektronlaşdırılması bu sahədə inzibatchılığın azaldılmasına, müvafiq dövlət orqanının iş yükünün optimallaşdırılmasına, büdcənin tərtibi və icrası prosesinin çevikliyinin artırılmasına xidmət göstərəcəkdir.

“Rəqəmsal dövlət maliyyəsi” sisteminin yaradılması mühasibat uçotu, o cümlədən dövlət maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərinin uçotu, bu sahədəki fəaliyyətlə əlaqədar olaraq “Mühasibat uçotu haqqında” Qanuna da dəyişiklikləri zəruri etmişdir. Təklif olunan dəyişikliklər “e-mühasibat” ifadəsinin “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın informasiya sistemi” ifadəsi ilə əvəz olunmasını özündə ehtiva edir.

Hazırda “e-mühasibat” informasiya sistemində mühasibat uçotunun aparılmasını təmin edən proqram təminatlarının yerləşdirilməsi nəzərdə tutulsa da, təklif olunan qanun layihəsinə əsasən informasiya sisteminin funksionallığı artırılaraq mühasibat uçotunun aparılmasının, həmçinin

maliyyə hesabatlarının, eləcə də birləşdirilmiş maliyyə hesabatlarının tərtib və təqdim edilməsinin “Rəqəmsal dövlət maliyyəsi” informasiya sistemindən ehtiva olunması həyata keçiriləcək.

Son olaraq “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanuna edilən dəyişikliklər satınalma prosedurunun elektronlaşdırılması, eyni zamanda, həmin müqavilələrin elektron qaydada “Rəqəmsal dövlət maliyyəsi” informasiya sistemi vasitəsi ilə təqdim olunmasını özündə ehtiva edir. Bununla bağlı olaraq sözügedən qanuna dəyişikliklər təklif olunmuşdur.

Qanun layihəsi Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində müzakirə edilmiş, yekdilliklə dəstəklənərək plenar iclasa tövsiyə olunmuşdur. O baxımdan hörmətli həmkarlarımızdan qanun layihəsini dəstəkləməyi xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Müzakirəyə keçirik. Qüdrət Həsənquliyev. Buyurun.

Qüdrət Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar, məruzə üçün Vüqar müəllimə təşəkkür edirəm. Bir çox məsələlərə diqqəti yönəltdi və qeyd etdi ki, bəzi dəyişikliklər cənab Prezidentin “Dövlət maliyyəsinin səmərəli idarə edilməsinin təşkili ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Fərmanından irəli gəlir. Əlbəttə, şəffaflığın artırılması istiqamətində atılan bütün addımları təqdir edirəm və bu layihəyə də səs verəcəyəm. Qeyd etmək istəyirəm ki, biz dövlət maliyyəsinə səmərəli istifadəni, doğrudan da, təmin etmək istəyirik və şəffaflığın yaradılması üçün “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunda indiki kimi deyil, daha ciddi və sanballı dəyişikliklər etməliyik. Hamımız bu cəmiyyətdə yaşayırıq və

bilirik ki, bizim çox vicdanlı mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının, dövlət orqanlarının rəhbərləri var və onlar dövlət satınalmaları zamanı vicdanla məsələyə yanaşırlar. Amma eyni zamanda, biz mətbuatda oxuyuruq ki, bir çox hallarda müvafiq dövlət müəssisələrinin, müvafiq mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərləri ilə öncədən razılaşmadan nəinki tenderləri udmaq, hətta heç tenderlərə girmək belə mümkün deyil. Məsələn, özəl bir şirkət bina tikmək üçün torpaq sahəsi alır, əlavə xərcləri var, bununla yanaşı, onun hər kvadratmetr üçün çəkdiyi xərclər... Tutaq ki, dövlət satınalması ilə hər hansı xidmətlər alınıbsa, bu, görülən işlərdən bəzən 4 dəfə, bəzən isə daha ucuz olur. Yaxşı olar, biz müvafiq komitənin iştirakı ilə Milli Məclisdə bir dinləmə keçirək, bu məsələləri aydınlaşdıraraq ki, bu niyə belədir.

Bəzən dövlət müəssisələri pərakəndə satış qiyməti bazarda hamı üçün aydın olan bir malı dəfələrlə baha qiymətə rəsmiləşdirirlər. Bunların qarşısı alınmalıdır və bunun üçün qanunvericilikdə mexanizmlər yaradılmalıdır. Dövlət vəsaitlərinə qənaət üçün bəzən gedib elə yerdən yapışırlar, elə yerdə vəsaitə qənaət etmək istəyirlər, adam, doğrudan da, təəccüb edir. Axı, böyük məbləğdə vəsaitlərin oğurlandığı görülən halda, niyə bunların qarşısının alınması istiqamətində ciddi addımlar atılmır? Bəzən insanlar, həqiqətən də, tenderlərə qatıla bilirlər və udurlar. Udandan sonra əgər razılaşma olmayıbsa, – açıq söyləmək lazımdır, bunu hamı bilməlidir, yəqin ki, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları da bizə qulaq asırlar, dinləyirlər, – həmin şirkətin rəhbərliyinin başına min bir oyun açırlar. Sən bu işi düz görməmişən, bunu təkrar gör, yaxud da ki, keyfiyyətsiz görmüşən, ona görə sənə filan qədər cərimə

yazacağıq, vəsaitlər vaxtlı-vaxtında ödənilmir və sair. Ona görə bu qanunsuzluqların qarşısının alınması üçün, hesab edirəm, zaman gəlib çatıb. Doğrudan da, biz qanunvericiliyə ciddi dəyişikliklər etməliyik və bunun üzərində ciddi işləməliyik. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Vasif Qafarov. Buyurun.

Vasif Qafarov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, son illər Azərbaycan Respublikasında dövlət maliyyəsinin idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi, şəffaflığın və operativliyin artırılması məqsədi ilə ardıcıl və sistemli islahatlar həyata keçirilir. Xüsusi ilə “Büdcə sistemi haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında” və “Dövlət rüsumu haqqında” qanunlara təklif olunan dəyişikliklər dövlət maliyyə intizamının möhkəmləndirilməsinə, rəqəmsallaşmanın genişləndirilməsinə və qərar qəbul etmə proseslərinin çevikliyinin artırılmasına xidmət edir. Satınalma prosedurlarında məlumatların vahid informasiya sistemində dərhal ötürülməsi, müqavilə məlumatlarının operativ şəkildə portala yerləşdirilməsi, nəzarət mexanizmlərinin gücləndirilməsi və elektron imza ilə rəsmiləşdirilmənin geniş tətbiqi dövlət vəsaitindən istifadədə şəffaflığın artırılması baxımından yüksək qiymətləndirilməli və təqdir edilməlidir.

Bununla yanaşı, hesab edirəm ki, yüksək dağlıq və mürəkkəb iqlim şəraitinə malik olan rayonlarda yaranan fəvqəladə və ekstremal hallarda dövlət orqanlarının çevik reaksiya imkanlarını təmin etmək və baş verən fəlakətlərin nəticələrini operativ şəkildə aradan qaldırmaq üçün daha çevik mexanizmlərin yaradılmasına və əlavə tədbirlərin görülməsinə

də ehtiyac var. Məlumat üçün qeyd edirəm ki, 2026-cı il 19-21 yanvar tarixlərində intensiv qar yağması Lerik şəhəri ilə rayonun kəndləri arasında, eyni zamanda, Astara şəhəri ilə rayonun dağlıq ərazidə yerləşən kəndləri arasında əlaqənin tam kəsilməsinə, bir çox kəndlərdə elektrik enerjisinin verilməsində uzunmüddətli fasilələrin yaranmasına səbəb olmuşdur. Yerli qurumların əməkdaşları böyük fədakarlıqla çalışsalar da, texnika çatışmazlığı və operativ maliyyə mexanizmlərinin olmaması problemlərin vaxtında aradan qaldırılmasına imkan verməmişdir. Yolların bağlı olması səbəbindən vəfat edən şəxsin 3 gün sonra basdırılması, hamilələrin xəstəxanaya çatdırıla bilməməsi və digər bu kimi hallar əhalinin haqlı narazılığına səbəb olmuşdur. Qeyd olunanları və qanunvericilikdə aparılan mütərəqqi dəyişikliklərə əsasən təklif edirəm ki, yüksək dağlıq rayonların iqlim xüsusiyyətləri və təbii fəlakət riskləri nəzərə alınaraq, baş verə biləcək belə fəvqəladə halların nəticələrinin operativ şəkildə aradan qaldırılması məqsədi ilə daha çevik mexanizmlər yaradılsın. Qanunvericiliyə edilən dəyişikliklərin ruhuna uyğun olaraq, fəvqəladə hallarla bağlı satınalma və xidmətlərin elektron sistem üzərindən sürətlə rəsmiləşdirilməsi mexanizmlərinin praktikada daha çevik tətbiq edilməsi məsələsinə də baxılsın.

Hesab edirəm ki, belə təbii fəlakətlərin nəticələrini operativ şəkildə aradan qaldırmaq üçün həmin rayonların icra hakimiyyətlərinə dövlət büdcəsindən hər il 40-50 min manat həcmində ehtiyat vəsaitin ayrılması da nəzərdə tutula bilər. Ayrılan bu vəsaitin ekstremal vəziyyətlər zamanı operativ istifadəsi üçün tender və kotirovka prosedurlarından kənar, lakin

sonradan şəffaf hesabatlılıq təmin edilməklə çevik qərarvermə mexanizminin tətbiq edilməsi məqsədəuyğun olardı.

Fövqəladə hallarda vaxt amili həlledici olduğundan mövcud prosedurların sadələşdirilməsi insan həyatı və dövlətin operativliyi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu təkliflərin reallaşdırılması dövlət orqanlarının fəvqəladə hallara hazırlıq səviyyəsini yüksəldəcək və yaranan fəvqəladə və ekstremal hallarda dövlət orqanlarının çevik reaksiya imkanlarını təmin edəcəkdir. Bu da öz növbəsində əhalinin sosial rifahının qorunmasına və dövlətə olan etimadının daha da möhkəmlənməsinə əhəmiyyətli töhfə verəcəkdir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Samir Vəliyev. Buyurun.

Samir Vəliyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, birinci oxunuşda müzakirəyə təqdim edilmiş “Büdcə sistemi haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında” və “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarına dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin strukturu, eyni zamanda, onun məzmunu və aktual çağırışlara adekvatlığı, zənnimcə, həmin qanun layihəsinin qəbul edilməsinin məqsədəuyğunluğu barədə fikir bildirməyə əsas verir. Belə ki, hazırda rəqəmsal həllərin, informasiya texnologiyalarının, o cümlədən makromüstəvidə, iqtisadi sistemlərdə geniş formatda istifadəsi, ilk növbədə, dünya təcrübəsində formalaşmış beynəlxalq miqyaslı bir trend kimi deyil, aktual çağırış kimi qəbul edilməlidir. Çünki sözügedən məsələ iqtisadi proseslərin sürətlənməsinə, eyni zamanda, idarəetmə qərarlarının effektivliyinin yüksəlməsinə xidmət edir.

Təqdirəlayiq haldır ki, son dövrlər respublikamızda dövlət maliyyəsinin idarə edilməsi istiqaməti üzrə həyata keçirilən institusional və sistemli islahatlar makroiqtisadi siyasətin müxtəlif komponentləri üzrə müsbət dinamikanın formalaşmasına köklənmişdir. Bu məqamda qeyd etmək yerinə düşər ki, maliyyə naziri Sahil Babayevin Milli Məclisdə çıxışı zamanı vurğuladığı kimi, informasiya sistemlərinin vahid yanaşma əsasında qurulması və inkişaf etdirilməsi, qarşılıqlı inteqrasiyanın gücləndirilməsi və mərkəzləşdirilmiş idarəetmə mexanizmlərinin tətbiqi maliyyə idarəçiliyində səmərəliliyin, şəffaflığın və operativliyin artırılmasını təmin edəcək. Şübhəsiz ki, dövlət maliyyə resurslarının generasiyası, eləcə də onların xərclənməsi üzrə müvafiq innovativ rəqəmsal qərarların tətbiqi ölkəmizin iqtisadi imkanlarını genişləndirməli, müvafiq dövlət təşkilatlarının inkişaf institutları kimi fəaliyyət göstərmələri üçün münbit platformaların yaradılmasına xidmət etməlidir. Təbii ki, belə olan halda həyata keçirilməli tədbirlər üçün tələb olunan qanunvericilik bazasının hüquqi və normativ əsaslarının təminatı zəruridir. Əminəm ki, qanunvericiliyə təklif edilən dəyişikliklər bu istiqamətdə mühüm addım olmaqla maliyyə vəsaitlərinin dövriyyəsinin effektivliyinin artırılmasına müsbət təsir göstərəcəkdir.

Fikrimcə, təklif edilən dəyişikliklər çərçivəsində büdcə prosesində innovativ yanaşmaların tətbiqi büdcənin formalaşması və icrası ilə bağlı çevikliyin yüksəldilməsinə xidmət etməlidir. Düşünürəm ki, rəqəmsal dövlət maliyyəsi informasiya sistemi mexanizmi iqtisadi çağırışlardan qaynaqlanaraq, bir tərəfdən, dövlət maliyyə resurslarının əmələ

gəlməsi prosesinə, digər tərəfdən isə, dövlət xərclərinin effektivliyinin təmin edilməsinə müvafiq şərait yaratmalıdır.

Hesab edirəm ki, rəqəmsal dövlət maliyyəsi informasiya sisteminin effektiv fəaliyyət göstərməsi iqtisadi artımın əsas təkanverici amillərindən olan investisiyaların kifayət qədər göstəricilərinin daha pozitiv impulsuna öz təsirini göstərmiş olacaqdır.

Çıxışımın yekununda bildirmək istərdim ki, zənnimcə, hər üç dövlət qanunu ilə bağlı təklif edilən və müzakirələrə təqdim olunan dəyişikliklər büdcə daxilolmaları və büdcə xərcləri seqmentləri üzrə potensial imkanların reallaşdırılmasına, maliyyə resurslarının idarə edilməsi ilə bağlı müvafiq hədəf göstəricilərinin əldə olumasına xidmət edəcək və onların qəbul edilməsi məqsədəmüvafiqdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Rəşad Mahmudov. Buyurun.

Rəşad Mahmudov. Çox hörmətli xanım sədr, dəyərli millət vəkilləri, mən də birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsini dəstəkləyirəm. Həmçinin daha əvvəl də dilə gətirdiyimiz “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunla əlaqədar bəzi məsələləri birinci oxunuşun tələblərinə uyğun bir şəkildə dilə gətirmək istəyirəm. Dövlət satınalmaları haqqında mövcud mexanizmlər səhiyyə sistemində, xüsusi ilə də dərman vasitələrinin və tibbi materialların alınmasında bir sıra praktik çətinliklər yaradır. Bu, artıq uzun illərdir, bilinən bir həqiqətdir. Bu çətinliklər birbaşa olaraq xəstələrin vaxtında və keyfiyyətli tibbi yardım almasına ciddi bir şəkildə mənfi təsir göstərir.

Sadəcə, bir məqamı diqqətə çatdırmaq istəyirəm. Dövlətimizin rəhbəri tərəfindən ortaya qoyulmuş siyasətə uyğun bir şəkildə aparılan səhiyyə islahatları sayəsində Azərbaycan səhiyyə büdcəsi son 4 illə müqayisədə 4 dəfə, yəni 400 faiz artıb, 800 milyon manatdan 3,5 milyarda gəlib çatıb. Amma tibbin hər nə qədər yenilikləri və tibbi reallıqlar ortaya qoyulsa da, xəyalını belə etməkdə çətinlik çəkdiyimiz xəstəliklərlə mübarizədə ciddi işlər görülsə də, cəmiyyətlə tibb müəssisələri arasında, səhiyyə sistemi arasında hələ də narazılıq olur. Qiymət artımına xərclənən, dövlət tərəfindən ortaya qoyulmuş vəsaitin gücünə ekvivalent deyil, bunu hamımız bilirik. Burada, əslində, hər birimiz düşünməliyik ki, problem haradadır.

Bu problemlərdən biri də, – bu sistemin içərisində fəaliyyət göstərən bir insan kimi qeyd edirəm, – bu sahədə olan hər bir insanı narahat edən “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanundur. Əlbəttə ki, biz bu qanunun lazım olmadığından bəhs etmirik. Sadəcə, qanunun bəzi hissələri var ki, səhiyyə sektorunda birmənalı olaraq ciddi problemlər yaradır. İnanın ki, bu problemlər kiçik olsa idi, dilə gətirilməzdi.

Birinci. Qiymət meyarından üstünlük təşkil edən bir hadisə olduğuna görə tenderlərdə ən aşağı qiymət meyarı çox vaxt keyfiyyət, klinik effektivlik və uzunmüddətli nəticələr hesabına üstün tutulur. Nəticədə tibbi praktikada istifadəsi məhdudd, bəzən isə əlavə risklər yaradan məhsullar seçmək məcburiyyətində qalırsınız. Siz deyə bilərsiniz ki, bir-iki dənə dərmanla nə olacaq ki? Elə deyil. İnanın, dövlət strukturları bir il içərisində on minlərcə albuminin sifarişini verdiyi zaman... Sadəcə, o sahədə olan insan bilir ki, hansı ölkədən gələn albuminlə bağlı şok hadisələr ortaya qoyulub. Amma biz bunu sübut edə bilmirik.

Bunun istifadəsinin xəstəxanalar üçün gətirə biləcəyi sıxıntını bəzən maliyyə qurumlarına çatdırmaq mümkün olmur. Bu, sadəcə, ölkəmiz üçün deyil, dünyanın hər yerində belə idi. Ona görə də tibbin xüsusiyyətlərini və spesifikliyini nəzərə alaraq, xüsusən “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunda bu sahə üzrə xüsusi rahatlamalara və bəzi xüsusi yanaşmalara ehtiyac olub. Bunu qardaş Türkiyə ilə yanaşı, Avropanın bütün ölkələri tətbiq edir.

Eləcə də təcili tibbi ehtiyaclara çevik cavabın mümkün olmaması kimi problemlərdən danışmışdıq. Klinik alternativlərin məhdudlaşdırılması, təchizatın davamlılığını gətirən çətinliklər də problem yaradır.

Xanım sədr, bu, əslində, şikayət etmək deyil. Bu gün cənab Prezident tərəfindən həyata keçirilmiş səhiyyə islahatları çox effektiv bir şəkildə reallaşdırılır. Problemlərə, sadəcə, öz pəncərələrindən deyil, qarşılıqlı pəncərələrdən baxılaraq ortaq yolların seçilməsi bəlkə də ölkəmizdə həyata keçirilən səhiyyə islahatlarının effektivinin daha da artırılmasına kömək edəcəkdir. Bu baxımdan, “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunla bağlı müzakirə zamanı da səhiyyə sektorunun spesifik xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasının, keyfiyyət və klinik fayda meyarlarının gücləndirilməsinin, eləcə də təcili və həyati vacib tibbi ehtiyaclar üçün daha çevik mexanizmlərin yaradılmasının olduqca vacib olduğunu dilə gətirirəm. Bütün millət vəkillərini bir daha var olan qanun layihəsini birinci oxunuşda dəstəkləməyə çağırıram. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Rəşad müəllim.

Hörmətli həmkarlar, indi isə biz qanun layihəsinin səsverməsinə keçəcəyik. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.19 dəq.)
Lehinə	112
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	112
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim gündəliyimizdə 2 məsələ qalır. Bu məsələlər ikinci oxunuşda olan qanun layihələridir. 15-ci məsələyə keçirik. “Patent haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Elm və təhsil komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin sədri hörmətli Anar İsgəndərova söz verirəm. Anar müəllim, buyurun.

Anar İsgəndərov, *Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri.*

Hörmətli xanım sədr, Elm və təhsil komitəsi qanun layihəsinin səsə qoyulmasını xahiş edir.

Sədrlik edən. İkinci oxunuşdur, heç bir dəyişiklik olmayıbdir. Mən elə başa düşdüm, Anar müəllim.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində də baxılmışdır. Azər müəllim, özünüz məlumat verəcəksiniz. Buyurun.

Azər Əmiraslanov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi qanun layihəsi ilə bağlı birinci oxunuşda geniş, ətraflı rəy bildirmişdir. Qanun layihəsi patent qanunvericiliyimizin

konseptual olaraq yenilənməsini və burada mövcud rəqlamentin və prosedurların təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutur. Layihənin ikinci oxunuşda da dəstəklənməsini məqsəduyğun hesab edirik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşdur, ona görə də qanun layihəsini əvvəl əsas kimi qəbul etməliyik. Xahiş edirəm, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.21 dəq.)
Lehinə	114
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Müzakirəyə keçirik. Heç kim yazılmayıb. Ona görə də mən səsvermə proseduruna keçirəm. Hörmətli həmkarlar, bilirsiniz ki, ikinci oxunuşda biz əvvəlcə maddələr üzrə münasibət bildirməliyik. Bu qanun layihəsində 43 maddə var. Mən əvvəlcə onları 8-8, sonra isə qalan maddələri birgə səsə qoyacağam. Xahiş edirəm, ilk 8 maddəyə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.22 dəq.)
Lehinə	115
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

Maddələr qəbul edildi, çox sağ olun.

İndi isə növbəti 8 maddəni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.22 dəq.)
Lehinə	113
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	113
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, bunlar da qəbul edildi.

İndi isə xahiş edirəm, növbəti 8 maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.23 dəq.)
Lehinə	112
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	113
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə növbəti 8 maddədən ibarət olan qrupa səs verin.

Buyurun.

Səsvermənin nəticələri (saat 16.23 dəq.)

Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi.

Növbəti 8 maddəyə də münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri (saat 16.24 dəq.)

Lehinə	113
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	113
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun. Bunlar da qəbul edildi.

Biz 40 maddəyə səs verdik, 3 maddə qalır, mən onları da bir yerdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri (saat 16.24 dəq.)

Lehinə	112
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1

İştirak edir

113

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi mən qanun layihəsini bütövlükdə səsə qoyuram.
Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 16.24 dəq.)

Lehinə 115

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 116

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz sonuncu məsələyə çatdıq. Bu məsələ “Mülki dövriyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövriyyədən çıxarılmış) əşyaların siyahısı haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılmışdır. Komitənin üzvü hörmətli Nurlan Həsənov bizə məlumat verəcək. Buyurun, Nurlan müəllim.

Nurlan Həsənov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Birinci oxunuş zamanı layihə barədə geniş məlumat verilmişdir. Layihənin mətnində heç bir dəyişiklik yoxdur. Olduğu kimi səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, biz qanun layihəsini əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.26 dəq.)
Lehinə	115
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

Qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Səsverməyə keçirik. Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsi 2 maddədən ibarətdir. Xahiş edirəm, 1-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.26 dəq.)
Lehinə	114
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

1-ci maddə qəbul edildi.

2-ci maddəni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri (saat 16.26 dəq.)

Lehinə	112
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	114
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu maddə də qəbul edildi. Çox sağ olun.

İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri (saat 16.27 dəq.)

Lehinə	115
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	115
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim iclasımız başa çatdı. Mən hamıya təşəkkür edirəm. Növbəti iclasın vaxtı sizə deyiləcək. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

2 fevral 2026-cı il

Bədəl Bədəlov. Davosda keçirilən Dünya İqtisadi Forumu çərçivəsində dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin “Euronews” televiziyasına verdiyi müsahibə müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində baş verən fundamental dəyişiklikləri ortaya qoyur. Müsahibədə səsləndirilən fikirlər göstərir ki, dünya artıq klassik beynəlxalq hüquq mexanizmlərinin dominant olduğu mərhələdən çıxaraq yeni, daha mürəkkəb və ziddiyyətli bir mərhələyə daxil olub. Bu mərhələdə dövlətlərin davranışlarını müəyyən edən əsas amil çox zaman hüquqi normalar deyil, real güc balansı və milli potensialdır.

Beynəlxalq hüquq normaları artıq dünya ictimaiyyətinin bütün üzvləri üçün mütləq və dəyişməz davranış çərçivəsi kimi qəbul edilmir. Məhz bu realıq strateji yanaşmanın əsasını təşkil edir. Qarşıya qoyulan məqsəd milli maraqlara uyğun konkret nəticələr əldə etməkdən ibarət olub və bütün addımlar beynəlxalq hüquqa tam riayət edilməklə atılıb. Prezident İlham Əliyevin sözügedən müsahibəsində siyasi inkişafdan tutmuş suverenliyin və ərazi bütövlüyünün bərpasına qədər görülmən bütün işlərin beynəlxalq hüquq və ümumbəşəri dəyərlərlə uzlaşdığı diqqətə çatdırılıb.

Azərbaycan Prezidentinin müsahibəsində beynəlxalq münasibətlərin yeni eraya qədəm qoyduğu vurğulanıb. Bu erada prosesləri artıq qanunun aliliyi deyil, “güç qaydası” müəyyənləşdirir. Dünyanın müxtəlif regionlarında müşahidə edilən münaqişələr, davam edən müharibələr və qeyri-sabitlik bu tendensiyanın real təzahürüdür. Belə bir şəraitdə hər bir dövlətin öz strategiyasını və siyasətini real potensialına uyğun

qurması mütləq zərurətə çevrilir. Xüsusilə regional müstəvidə etibarlı münasibətlərin formalaşdırılması, paralel olaraq global miqyasda çoxşaxəli əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması əsas prioritet kimi dəyərləndirilir.

Prezident İlham Əliyevin “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”na layiq görülməsi müsahibədə qeyd olunan məqamlardan biridir. Bu mükafat 30 ildən artıq davam edən qanlı münaqişələrdən, müharibə və qarşıdurmalardan sonra Qafqazda sülhün bərqərar edilməsi istiqamətində göstərilən səylərə verilən yüksək beynəlxalq qiymət kimi təqdim olunub. Region yeni inkişaf mərhələsinə daxil olur və artıq bir neçə aydır ki, sülh şəraitində yaşayırıq. Bu, müstəqillik tarixində ilk dəfə yaşanan, həm psixoloji, həm də strateji baxımdan mühüm imkanlar açan bir mərhələdir.

Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin keyfiyyətə yeni mərhələyə keçməsi müsahibənin əsas mövzularından biri olub. Uzun illər düşmənçilik və qarşıdurma üzərində qurulan münasibətlər tədricən əməkdaşlıq müstəvisinə transformasiya olunub. Ermənistan istiqamətində yüklərin daşınmasına tətbiq edilən bütün məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması, eləcə də bu ölkənin ciddi şəkildə asılı olduğu əsas malların, xüsusi ilə neft məhsullarının təchizatına başlanması regional iqtisadi əməkdaşlığın real nümunəsi kimi təqdim edilib. Bu proses bütün tərəflər üçün faydalıdır, əsas məqsəd Qafqazda müvəqqəti deyil, əbədi sülhə nail olmaqdır.

Prezident İlham Əliyev müsahibəsində daxili təhlükəsizlik məsələlərinə toxunaraq bildirib ki, ölkə daxilində potensial risklər mövcud deyil. Mövcud risklər, əsasən, xarici mənbələrdən qaynaqlanır, bu səbəbdən qonşuluqda sabitliyin

qorunması və regional mühitin proqnozlaşdırıla bilən olması strateji əhəmiyyət daşıyır. Regionda sülh, sabitlik və təhlükəsizlik istənilən dövlət üçün ən böyük sərvət kimi qiymətləndirilir. İşğal və müharibə təcrübəsi yaşamış bir cəmiyyət üçün sülh dəyəri ölçüyəgəlməzdir.

Enerji bazarları ilə bağlı qiymətləndirmələr müsahibədə qeyd olunan məsələlərdən biridir. Neftin qiymətinin hazırda sabit səviyyədə qalması və bu səviyyənin məqbul hesab olunması qlobal bazarların nisbətən balanslı vəziyyətdə olduğunu göstərir. Dünyanın müxtəlif bölgələrində baş verən gərginliklərin qiymətlərə ciddi təsir etməməsi hasilatçı və istehlakçı ölkələr üçün gələcəyi planlaşdırmaq baxımından mühüm üstünlük yaradır. Prezident İlham Əliyev enerji təhlükəsizliyi kontekstində vurğulayıb ki, Azərbaycan Cənubi Qafqazda neft və qaz ixrac edən yeganə dövlətdir. Regionun digər ölkələri uzun illərdir, bu enerji resurslarını məhz ölkəmizdən idxal edir. Avropa və Avropa İttifaqı ilə enerji əməkdaşlığının genişlənməsi, 16 ölkəyə təbii qaz ixracı və onların 10-nun Avropa İttifaqının üzvü olması bu əməkdaşlığın strateji miqyasını nümayiş etdirir. Boru kəməri qazının coğrafi əhatəsinə görə dünya üzrə birinci yeri tutması ölkəmizin enerji siyasətinin mühüm göstəricisidir. Təbii resurslar, müasir nəqliyyat infrastrukturunu və boru kəmərləri Avropa bazarı üçün etibarlı tərəfdaş obrazını gücləndirir.

Dövlətimizin başçısı Avropa Parlamentinin davamlı tənqidlərinə münasibət məsələsində isə açıq və prinsipial mövqe sərgiləyib. Artıq bu qurumun qərəzli mövqeyinə reaksiya verilməməsi şüurlu siyasi seçimdir. Bu yanaşma müstəqil siyasəti qəbul edə bilməyən xüsusi lobbi qruplarının fəaliyyəti

ilə izah edilir. Avropa Komissiyası ilə əməkdaşlıq davam etdirilir, lakin Avropa Parlamenti və Avropa Şurasının Parlament Assambleyası ilə əlaqələr uzun müddətdir, dayandırılıb. Xüsusi ilə Ağ Evdə sülh müqaviləsinin paraflandığı bir vaxtda Avropa Parlamentinin ittihamlarının ziddiyyətli və əsassız olduğu məlumdur.

Ümumilikdə, Davosdan verilən bu müsahibə qlobal güc balansının dəyişdiyi bir dövrdə milli maraqlara söykənən, pragmatik və balanslı siyasətin real nəticələr verdiyini nümayiş etdirən konseptual baxış kimi dəyərləndirilir.

Müasir dövrdə hər bir dövlətin inkişaf səviyyəsi artıq yalnız iqtisadi göstəricilər, təbii resurslar və maliyyə imkanları ilə ölçülmür. Əsas meyar insan kapitalının keyfiyyəti, cəmiyyətin intellektual potensialı və yeni biliklərə açıq düşüncə mühitidir. Elmə, texnologiyaya və innovasiyaya əsaslanan çağdaş dünyada rəqabət qabiliyyətini müəyyən edən başlıca faktor məhz savadlı və təşəbbüskar gənclərdir. Cəmiyyətin sosial dinamizmi, yaradıcılıq mühiti və yeniliklərə uyğunlaşma bacarığı gənc nəslin fəallığı ilə formalaşır. Bu səbəbdən gənclərə diqqət və qayğı göstərmək sırf sosial məsələ deyil, dövlətin uzunmüddətli inkişaf strategiyasının ayrılmaz hissəsidir. Sağlam, yüksək bilik və mənəvi dəyərlərə malik, vətəninə bağlı və məsuliyyətli gənclərin yetişdirilməsi məqsədyönlü və ardıcıl siyasət tələb edir.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin “Bizim xalqımızın gələcəyi gənclərdir” tezi gənclərə münasibətdə strateji baxışı müəyyənləşdirib. Bu yanaşmaya əsasən gənclər cəmiyyətdə

sosial-iqtisadi tərəqqinin əsas hərəkətverici qüvvəsi kimi qəbul olunub. Dövlət quruculuğunun bütün mərhələlərində onların bilik və enerjisindən istifadə edilməsi prioritet istiqamətə çevrilib, gənclər idarəetmə proseslərinə, ictimai həyata və mühüm qərarların icrasına fəal şəkildə cəlb ediləblər.

Gənclərlə işin sistemli şəkildə təşkili istiqamətində ilk mühüm addımlardan biri 1994-cü ildə Gənclər və İdman Nazirliyinin yaradılması oldu. Bu qurumun təsis edilməsi gənclərlə bağlı fəaliyyətin vahid dövlət mexanizmi əsasında həyata keçirilməsinə şərait yaratdı. Ardınca 1996-cı ildə keçirilən Azərbaycan Gənclərinin I Forumunda gənclərin fikir və təşəbbüslərinin birbaşa şəkildə dinlənilməsi, onların dövlət quruculuğunda iştirakının təmin olunması baxımından mühüm platformaya çevrildi və yeni nəslin ictimai-siyasi fəallığını artırdı.

Tarixi qərarlardan biri isə Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1997-ci il 1 fevral tarixli Sərəncamı ilə fevralın 2-sinin Gənclər Günü elan edilməsi oldu. Bu addım postsovet məkanında ilk təşəbbüs kimi gənclərə verilən yüksək dəyərin təcəssümünə çevrildi və dövlətin gənclərə strateji tərəfdaş kimi yanaşdığını nümayiş etdirdi. Təsədüfi deyil ki, 1999-cu ildə BMT tərəfindən 12 avqust Beynəlxalq Gənclər Günü təsis edildi. Bu fakt həyata keçirilən siyasətin beynəlxalq səviyyədə də müsbət qiymətləndirildiyini və qabaqcıl təcrübə kimi qəbul olunduğunu göstərdi.

Ulu Öndərin hakimiyyəti dövründə gənclər siyasətinin hüquqi əsasları “Dövlət gənclər siyasəti haqqında” Fərmanla və qəbul edilmiş qanunlarla daha da möhkəmləndirildi. Bu sənədlər gənclərin hüquq və vəzifələrini, sosial müdafiə mexanizmlərini,

dövlət dəstəyinin istiqamətlərini aydın şəkildə müəyyənləşdirdi. İstedadlı gənclərin aşkar olunması və stimullaşdırılması məqsədi ilə “Qızıl kitab” təsis edildi, xüsusi təqaüdlər verildi, yüksək nəticə göstərən tələbələr mükafatlandırıldı. Həmin dövrdə xarici ölkələrə tələbə göndərilməsi ənənəsinin bərpası isə mühüm addım oldu və 2003-cü ildə 3000-dən artıq gənc dünyanın nüfuzlu universitetlərində təhsil alırdı. Bu amillər gələcək peşəkar kadr ehtiyatının formalaşmasında xüsusi rol oynadı.

2003-cü ildən etibarən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə gənclər siyasəti daha geniş miqyas alaraq yeni təşəbbüslərlə zənginləşdirildi. 2007-ci ilin “Gənclər İli” elan olunması bu sahədə aparılan işlərin keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu göstərdi. Bölgələrdə yaradılan Gənclər evi sosial xidmət müəssisələri gənclərin asudə vaxtının səmərəli təşkili, onların yaradıcılıq və intellektual inkişafı üçün əlverişli mühit formalaşdırdı, sosial layihələrə cəlb olunmasına imkan verdi.

2011-ci ildə Gənclər Fondunun təsis olunması isə gənclərin təşəbbüs və ideyalarının real layihələrə çevrilməsi üçün maliyyə mexanizmi yaratdı. Fondun dəstəyi ilə yüzlərcə sosial, elmi, mədəni və innovativ layihə həyata keçirildi. Daha sonra fəaliyyətə başlayan Gənclərin İnkişaf və Karyera mərkəzləri minlərcə gəncin peşəkar bacarıqlarının artırılmasına, məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsinə və əmək bazarına inteqrasiyasına mühüm töhfə verdi. “Yüksəliş” müsabiqəsi isə idarəçilik potensialı olan gənclərin üzə çıxarılması və onların karyera inkişafının stimullaşdırılması baxımından effektiv platformaya çevrildi.

Könüllülük hərəkətinin geniş vüsət alması da diqqətəlayiqdir. 2020-ci ilin “Könüllülər İli” elan edilməsi minlərcə gəncin sosial

layihələrə qoşulmasına, ictimai həmrəyliyin möhkəmlənməsinə və vətəndaş məsuliyyətinin artmasına səbəb oldu. Bu proses gəncləri cəmiyyətin fəal iştirakçılarına çevirməklə onların sosial təcrübəsini və təşkilatçılıq bacarıqlarını gücləndirdi.

Təhsil sahəsində həyata keçirilən proqramlar isə insan kapitalının inkişafında xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Xaricdə təhsil layihələri çərçivəsində 5000-dən artıq gəncin dünyanın aparıcı ali məktəblərində oxuması müasir bilik və təcrübənin ölkəyə gətirilməsinə şərait yaradıb. 2022–2028-ci illər üzrə proqramın icrası isə hər il yüzlərcə tələbənin xaricdə təhsil almasını təmin etməklə rəqabətədavamlı və yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasına xidmət edir. Bu amillər gələcəyə yönəlmiş strateji sərmayə kimi dəyərləndirilir.

Gənclərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi də xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Tarixi yaddaşın qorunması, milli-mənəvi dəyərlərin aşılınması və dövlətçilik ideyalarının təbliği nəticəsində gənclərdə yüksək məsuliyyət hissi formalaşmışdır. Vətən müharibəsi dövründə ön cəbhədə qəhrəmanlıq göstərənlərin böyük hissəsinin gənclər olması bu siyasətin real nəticəsi kimi tarixə yazıldı. Onlar yalnız döyüş meydanında deyil, informasiya sahəsində də fəal mübarizə apararaq milli maraqları qətiyyətlə müdafiə ediblər.

İdman sahəsində yaradılmış müasir infrastruktur da sağlam və güclü nəslin formalaşmasına mühüm töhfə verir. Ölkə üzrə inşa edilmiş onlarca olimpiya kompleksi, beynəlxalq yarışlar və idman proqramları gənclərin fiziki inkişafını stimullaşdırır, onların dünya arenasında uğur qazanmasına şərait yaradır. Qazanılan minlərcə medal bu diqqət və qayğının real nəticəsidir.

Bütün addımlar göstərir ki, gənclər siyasəti kompleks və məqsədyönlü inkişaf modelinə çevrilib. Təhsil, innovasiya, məşğulluq, vətənpərvərlik və sosial fəallığın vahid sistemdə birləşdirilməsi dayanıqlı gələcəyin əsasını formalaşdırır. Azərbaycan gəncliyi savadlı, təşəbbüskar və müasir düşüncəli nəsil kimi formalaşib. Onların əldə etdiyi nailiyyətlər həyata keçirilən dövlət siyasətinin real bəhrəsidir. Məhz bu gənclik sabahın daha güclü, daha müasir və daha qüdrətli cəmiyyətinin qurucusuna çevriləcəkdir.

Fatma Yıldırım. Bu gün Azərbaycan gəncliyi ölkəmizin inkişafında və dövlətimizin gələcəyinin qurulmasında mühüm rol oynayır. Müstəqil Azərbaycanda gənclər siyasətinin əsası Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub və hazırda möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ardıcıl və məqsədyönlü şəkildə davam etdirilir. Dövlətin gənclərə yanaşması sistemlidir və uzunmüddətli strateji hədəflərə əsaslanır.

Bu gün gənclərimizin təhsilə çıxışı, peşə bacarıqlarının artırılması, məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi, könüllülük fəaliyyəti, startap və innovasiya təşəbbüslərinin dəstəklənməsi istiqamətində mühüm proqramlar həyata keçirilir. Xüsusi ilə regionlarda yaşayan gənclər üçün yaradılan imkanlar sosial balansın qorunmasına və bərabər inkişafın təmin olunmasına xidmət edir. Aparılan gənclər siyasətinin əsas məqsədi gənclərin cəmiyyətə inteqrasiyasını gücləndirmək, onların intellektual və vətəndaş potensialını dövlətin inkişafına yönəltməkdir. Qeyd etmək istəyirəm ki, gənclərlə bağlı bütün tədbirlər və proqramlar mövcud qanunvericiliyə əsasən həyata

keçirilir və bu sahədə hüquqi mexanizmlərin daim təkmilləşdirilməsi Milli Məclisin diqqət mərkəzindədir.

Xüsusi ilə vurğulamaq lazımdır ki, gənclərin vətənpərvərlik ruhunda formalaşdırılması dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. 44 günlük Vətən müharibəsi bir daha göstərdi ki, Azərbaycan gəncliyi dövlətinə, xalqına və Ali Baş Komandana sadıqlığını real əməlləri ilə sübut edib. Bugün formalaşan gənc nəsil artıq qalib ölkənin gəncliyidir və üzərinə düşən məsuliyyəti aydın şəkildə dərk edir.

Çıxışımın sonunda mən 2 fevral – Gənclər Günü münasibəti ilə bütün Azərbaycan gənclərini ürəkdən təbrik edir, onlara sağlamlıq, uğurlar və ölkəmizin inkişafı naminə daim fəal olmağı arzulayıram.

Xanlar Fətiyev. Tarix sübut edir ki, hər bir dövlətin və ya cəmiyyətin sabahı müxtəlif sosial-iqtisadi amillərlə bərabər, gənc nəslin inkişaf səviyyəsi ilə sıx bağlıdır. Bu gün sağlam, o cümlədən milli-mənəvi dəyərlərə sdaqət ruhunda formalaşan gənclik etibarlı gələcəyə və güclü təməllərə söykənən cəmiyyət deməkdir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi və cənab Prezident İlham Əliyevin uğurla həyata keçirdiyi gənclər siyasəti göstərir ki, bu realıq Azərbaycanda düzgün dəyərləndirilir, gənclərlə bağlı çağırışlar uğurla həyata vəsiqə alır.

Qeyd etmək lazımdır ki, xalqımızın Ulu Öndəri Heydər Əliyev respublikamıza rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə gənclərlə bağlı məsələləri xüsusi diqqət mərkəzində saxlamışdır. Vaxtı ilə gənclərin oxumaq üçün keçmiş ittifaqın nüfuzlu ali məktəblərinə göndərilməsi, Bakıda C.Naxçıvanski adına hərbi təmayüllü məktəbin açılması Heydər Əliyevin gənc nəslin

inkişafına və Azərbaycanın gələcəyinə hesablanmış fəaliyyətinin göstəricisi idi.

1993-cü ildə respublikamıza rəhbərliyə başladıqdan sonra da Ulu Öndərin həyata keçirdiyi ilk tədbirlərdən biri gənclər sahəsində yeni dövlət siyasətinin müəyyən olunması, gənclərlə iş sahəsində əvvəlki hakimiyyətlərin buraxdıqları kobud səhvlərin nəticələrinin aradan qaldırılması oldu. Heydər Əliyevin 1993-cü ilin sentyabrında gənclərlə görüş keçirməsi, 1994-cü ilin iyul ayında Gənclər və İdman Nazirliyinin yaradılması göstərir ki, Ulu Öndər gənclərlə iş məsələlərini xüsusi diqqət mərkəzində saxlayır. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1996-cı il fevralın 2-də Azərbaycan Gənclərinin I Forumunun keçirilməsi respublikamızın siyasi-ictimai tarixində yadda qalan hadisə oldu. Ulu Öndərin 1997-ci il fevralın 1-də imzaladığı Sərəncama əsasən Azərbaycan Gənclərinin I Forumunun keçirildiyi tarix – fevral ayının 2-si Azərbaycan Gəncləri Günü elan edildi. Həmin vaxtdan etibarən MDB məkanında və Şərqi Avropa ölkələri arasında ilk dəfə olaraq Azərbaycanda gənclər gününün təntənəli şəkildə qeyd edilməsinə başlanılıb.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi dövlət gənclər siyasətinin göstəricisi kimi gəncliyin sağlam ruhda formalaşması istiqamətində ardıcıl və sistemli tədbirlər həyata keçirildi, bu sahədə mükəmməl hüquqi baza yaradıldı. O cümlədən gənclər məsul vəzifələrdə irəli çəkildilər, onların cəmiyyət həyatının bütün sahələrində fəal iştirakı üçün imkanlar yaradıldı. Bu siyasətin nəticəsi kimi idmançılarımız da beynəlxalq yarışlarda uğurlara imza atdılar.

Heydər Əliyev siyasi kursunun davamçısı kimi cənab Prezident İlham Əliyev də öz fəaliyyətində gənclərlə bağlı

məsələləri xüsusi diqqət mərkəzində saxlayır. Ötən 22 ilin reallıqları, görülən işlər göstərir ki, Prezident İlham Əliyev gənclər siyasətini yeni keyfiyyət mərhələsinə yüksəldib. Mühüm məqamlardan biri də budur ki, dövlət gənclər siyasəti sürətlə dəyişən və inkişaf edən bir şəraitdə ən müasir çağırışları özündə ehtiva edir. Ötən dövrdə həyata keçirilən tədbirlərə nəzər salsaq, dövlət gənclər siyasətinin nə qədər zəngin, əhatəli və çoxməzmunlu olduğunu görə bilərik. Belə ki, gənclər sahəsində, habelə gənclərin xaricdə təhsili ilə bağlı ardıcıl şəkildə dövlət proqramlarının qəbul edilməsi, 2007-ci ilin “Gənclər İli” elan olunması, “2015–2025-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin İnkişaf Strategiyası”nın həyata keçirilməsi, gənc ailələrin sosial qayğılarının həlli ilə bağlı tədbirlərin görülməsi, şəhər və rayonlarda Gənclər evinin yaradılması, Gənclər üçün Prezident Mükafatının təsis edilməsi, Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondunun təsis olunması, gənc kadrların irəli çəkilməsi siyasətinin təcəssümü olan “Yüksəliş” müsabiqəsinin keçirilməsi dövlət gənclər siyasətinin nə qədər əhatəli olduğunu göstərir. Bütün bunların nəticəsi kimi gənclərin təhsilində, məşğulluqlarının təmin olunmasında, bütövlükdə, gəncliyin özünü təsdiq etməsində pozitiv dəyişikliklər baş verib.

Azərbaycan gəncliyi həm də vətənpərvərdir, dövlətə və dövlətçiliyə sıx bağlıdır. Biz bunun ən böyük nümunəsini 44 günlük Vətən müharibəsində gördük. Ordumuzun şəxsi heyəti ilə yanaşı, könüllü şəkildə müharibəyə getmək üçün müraciət edənlərin mütləq əksəriyyəti məhz gənclər idilər. Bu gənclər heç Qarabağı görməmişdilər, lakin dövlətimizin gənclər siyasəti və milli-mənəvi dəyərlərə son dərəcə bağlılıq onları vətənpərvərlik ruhunda formalaşdırmışdı. Bu mənada Vətən müharibəsi və

antiterror tədbirləri gənclərimizin ən yüksək milli keyfiyyətlərin daşıyıcısı olduqlarını nümayiş etdirdi. Onlar torpaqlarımızın azadlığı yolunda qəhrəmanlıqlar göstərdilər, dastanlar yazdılar, şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. Bu barədə Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Gəncləri Gününün 25 illiyinə həsr olunmuş Gənclər Forumunda xüsusi vurğulayıb: “Vətən uğrunda, torpaq uğrunda qabağa gedənlərin əksəriyyəti gənclər idi. Bu, hər birimiz üçün qürur mənbəyidir. Çünki elə bir gənc nəsil yetişdi ki, hətta Qarabağı görməyən, o acı tarixi görməyən gənclər Qarabağ uğrunda, Vətən uğrunda, milli ləyaqət uğrunda ölümə gedirdilər və şəhid oldular, qazi oldular və müzəffər Ordumuzun şöhrətini yüksəklərə qaldırdılar”. 2 fevral Azərbaycan Gəncləri Günündə biz şəhid gənclərimizi də ehtiramla anır, onlara rəhmət diləyirik.

Vətən müharibəsi dövründə gənclərimiz sosial şəbəkələrdə də çox fəal oldular. Əsasən, gənclərdən ibarət sosial şəbəkə istifadəçiləri şəbəkələrdə üstünlüyü əldə edərək, həqiqətlərlə bağlı paylaşılan məlumatların təsirliliyinə nail oldular.

1996-cı il fevralın 2-də keçirilən Azərbaycan Gənclərinin I Forumunda Ulu Öndər Heydər Əliyev demişdi: “Hər bir Azərbaycan gənci hər şeydən çox, hər şeydən artıq müstəqil Azərbaycanın bu günü, gələcəyi haqqında düşünməlidir”.

Məlumdur ki, özünü müxalifət hesab edən, lakin sivil müxalifətçilikdən uzaq olan, əslində isə, öz əməlləri ilə dövlətə və xalqa müxalif olan antimilli qruplaşmalar öz məkrli fəaliyyətlərinə zaman-zaman gəncləri də alət etməyə çalışıblar. O cümlədən Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi mövcudluğunu və inkişafını istəməyən antiazərbaycan dairələr respublikamıza qarşı apardıqları qarayaxma kampaniyalarında gənclərdən də istifadə etmək üçün müxtəlif cəhdlər göstəriblər. Lakin bütün

hallarda onların gəncliyin potensialından Azərbaycan dövlətinə qarşı istifadə etmək niyyətləri iflasa uğrayıb. Gənclərimiz hər zaman dövlətə və xalqa sədaqət nümayiş etdirməklə yanaşı, həm özünü müxalifətçi hesab edən qaragüruhçu qruplaşmanın, həm də antiazərbaycan şəbəkənin əməllərinin ifşa edilməsində fəallıq göstəriblər, onlara qarşı mübarizənin önündə gediblər. Bütün bunlar ondan xəbər verir ki, gənclər öz fəaliyyətlərində Ulu Öndərin tövsiyyələrini rəhbər tutur və hər zaman cənab Prezident İlham Əliyevin ətrafında sıx səfərbərdirlər.

Xalqımızın Ulu Öndəri Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu gənclər siyasətinin möhtərəm Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müasir dövrün tələblərinə uyğun davam etdirilməsi gənclərin hərtərəfli fəaliyyətinə və inkişafına geniş imkanlar yaradıb. Bütün bunları layiqincə dəyərləndirən gənclərimiz isə onlara göstərilən etimadı öz əməlləri ilə uğurla doğruldurlar.

Kamal Cəfərov. Soyuq müharibə bitdikdən sonra qərbdə, xüsusən Avropada belə bir geosiyasi nəzəriyyə formalaşdı ki, tarixin sonu çatıb, milli maraqları qorumağın ən yaxşı yolu “dəyərlər” yaratmaqdır. Yəni əsas ideya o idi ki, bütün ölkələr neo-liberal dəyərləri tətbiq etsə, dünya daha təhlükəsiz olar, bir-biri ilə ticarət edib zənginləşər. Hətta Avropa İttifaqı özünü hərbi güc deyil, normativ güc kimi təqdim edirdi. Biz başqalarına silahla deyil, “cəlbədici dəyərlər”, insan hüquqları, ekologiya, qanunun aliliyi təsir edirik.

Bəs indi nə oldu? Avropa İttifaqı niyə özünə düşmən elan etdiyi Rusiyanın əsas müttəfiqi Hindistanla böyük ticarət sazişi imzaladı? Bəs İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı özünü QHT kimi aparan Kanada niyə Çinlə strateji tərəfdaşlıq haqqında

müqavilə imzalandı? Dəyərlər nağılı bitdi, dünya siyasəti normativ gücdən geosiyasi maraqlara, realizmə qayıtdı.

Bəziləri bunu ABŞ-ın yeni geosiyasi yanaşması ilə əlaqələndirir. Ancaq elə son 30 ildə “dəyərlər” müstəqilliyini yeni elan etmiş, onların diktəsi ilə oturub durmayan dövlətlərə qarşı təzyiq aləti kimi istifadə olunurdu, ancaq güclü və zəngin dövlətlərə münasibətdə maraqlar həmişə dəyərləri üstələyib.

Bütün bu prosesləri və gizli həqiqətləri vaxtında soyuqqanlı və strateji formada düzgün qiymətləndirən Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev Azərbaycan üçün emosional “sevilən dövlət” obrazını deyil, pragmatik “əvəzolunmaz tərəfdaş” statusunu hədəfləyərək məqsədinə nail oldu. Bu gün Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyi və sağ qalması üçün qarant dövlətə çevirilib.

Bu gün Azərbaycan nadir ölkələrdəndir ki, həm ABŞ-la, həm Vaşinqtonla ciddi qarşıdurmada olan Çinlə, həm də Çinlə rəqabət aparan Avropa İttifaqı ilə, o cümlədən qardaş Türkiyə və qonşu Rusiya ilə strateji əməkdaşlıq əlaqələrinə malikdir. Adətən qlobal nəhənglər toqquşanda kiçik dövlətlər əzilir. Lakin İlham Əliyev bu düsturu tərsinə çevirdi. Bakı öz suverenliyini kağız parçasına çevrilmiş beynəlxalq sənədlərlə deyil, dəyişdirilməsi mümkün olmayan reallıqlarla – daxili sabitlik, iqtisadi müstəqillik, boru kəmərləri, logistika mərkəzləri və “Yaşıl Enerji” kabelləri ilə təmin etdi. Ən böyük mesaj odur ki, indi böyük güclər bizim müstəqil seçimlərimizə, əməkdaşlıq formatımıza hörmətlə yanaşmaq məcburiyyətindədirlər.

Kamaləddin Qafarov. Məlum olduğu kimi, Ulu Öndərimiz Heydər Əliyev tərəfindən hələ 1997-ci il fevralın 1-də imzalanmış Sərəncama əsasən fevralın 2-si Azərbaycan

Gəncləri Günü elan edilib. Həmin vaxtdan etibarən MDB məkanında və Şərqi Avropa ölkələri arasında ilk dəfə olaraq Azərbaycanda gənclər günü təntənəli şəkildə qeyd edilməyə başlanıb. Azərbaycan gənclərə yönəlik siyasətində bir çox ölkələri, o cümlədən beynəlxalq ictimaiyyəti qabaqlayıb.

1997-ci ildə Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən Azərbaycanda gənclər günü təsis edildikdən xeyli sonra Gənclərin İşləri üzrə Nazirlərin Ümumdünya Konfransının (1998-ci il 8-12 avqust) tövsiyəsi əsasında BMT Baş Məclisinin 1999-cu il 17 dekabr tarixli Qətnaməsi ilə 12 avqust – Beynəlxalq Gənclər Günü elan edilib.

Azərbaycanı gənclər ölkəsi, gəncləri isə Azərbaycanın gələcəyi adlandıran Ulu Öndər gənc nəsə qayğısını əsirgəməyib. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıdışı ilə gənc nəsə diqqətin göstərilməsi dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrildi. Ulu Öndər Heydər Əliyev 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra təhsilimizin ötən əsrin 70-80-ci illərində mövcud olmuş bir çox ənənələri kimi, xarici ölkələrə tələbələrin göndərilməsi ənənəsi də davam və inkişaf etdirildi. 2003-cü ildə dünyanın inkişaf etmiş 40-a yaxın ölkəsində 160-a qədər ixtisas üzrə 3000-dən artıq azərbaycanlı gənc təhsil alırdı. Təkcə Türkiyədə dövlət hesabına təhsil alan 700 azərbaycanlı tələbənin hər birinə təqaüd verilməsi üçün ildə 2,4 milyard manat vəsait ayrılmışdı. İstedadlı gənclərin təhsilə marağını daha da artırmaq və dəstəkləmək üçün Ulu Öndər ali məktəblərə qəbul imtahanlarından ən yüksək bal toplamış abituriyentlərlə şəxsən görüşüb. Onlara “Prezident təqaüdü”nün verilməsi barədə qərarı dahi şəxsiyyətin təhsilə diqqətinin daha bir nümunəsidir.

2002-ci il aprelin 9-da gənclərlə iş sahəsini daha da təkmilləşdirmək məqsədi ilə “Gənclər siyasəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Bu qanun Azərbaycan Respublikasında gənclər siyasətinin məqsədlərini, prinsiplərini, istiqamətlərini, təşkilati-hüquqi əsaslarını müəyyən edir və bu sahədə yaranan münasibətləri tənzimləyir.

Azərbaycan gənclərinin vətənə sdaqət ruhunda tərbiyə edilməsi məsələsi Ulu Öndər Heydər Əliyevin azərbaycançılıq ideologiyasının mühüm istiqamətlərindən biridir. O, daim vurğulayırdı: “Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi daimidir, əbədidir, dönməzdir, sarsılmazdır. Hər bir gənc Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini möhkəmləndirmək, inkişaf etdirmək, yaşatmaq üçün çalışmalıdır və öz xidmətlərini göstərməlidir”.

Heydər Əliyev siyasi irsinin layiqli davamçısı olan Prezident İlham Əliyevin gənclərin potensialının gerçəkləşməsinə, onların vətənpərvər, savadlı kadr kimi yetişməsinə, gənc ailələrin sosial təminatına yönələn tədbirləri dövlətin uzaqgörən siyasətinin göstəricisi kimi qiymətləndirilməlidir. Mütəmadi olaraq təkmilləşdirilən gənclər siyasəti gənc nəslin ictimai-siyasi həyatdakı rolunun artmasına, ölkənin aparıcı qüvvəsinə çevrilməsinə, bütövlükdə, yaradıcı gəncliyin formalaşmasına şərait yaradıb.

Prezident İlham Əliyevin sözügedən mühüm təşəbbüsü gənclərin ölkənin ictimai-siyasi və mədəni həyatında fəallığının daha da yüksəlməsinə səbəb olmuşdur. 2007-ci ilin “Gənclər İli” elan olunmasına dair tədbirlər planı təsdiq edilmiş, o cümlədən respublikanın şəhər və rayonlarında Gənclər evinin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə 2011-ci il 19 dekabr tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Gənclər Fondu yaradılmışdır. Fondun qarşısında gənclər siyasəti ilə bağlı elm, təhsil, mədəniyyət və digər sosial sahələrə yönəlmiş ictimai və sosial əhəmiyyətli, o cümlədən beynəlxalq səviyyədə həyata keçirilən layihə və proqramları qrant şəklində maliyyələşdirmək məqsədi qoyulub. 2018-ci ildə fond yenidən təşkil edilərək Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu adlandırılmışdır.

Rəşadətli Azərbaycan Ordusunun sıralarında vətən uğrunda mətanətlə vuruşan qəhrəman gənclərimiz öz adlarını xalqımızın Zəfər salnaməsinə, ən yeni tarixinə qızıl hərflərlə yazdılar. Onların rəşadəti sayəsində əldə olunan şanlı Zəfər ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa etdi, xalqımız otuz illik həsrətdən sonra tarixi torpaqlarımıza qovuşdu. Müstəqillik dövründə yetişən gənclər, vətənpərvərlik ruhunda yetişən gənclər bu tarixi hadisəni, tarixi müjdəni Azərbaycan xalqına bəxş etdilər.

Vətən müharibəsində gənclərin rolu həlledici olmuşdur. Vətən müharibəsində iştirak etmiş hər bir igid gəncinə Azərbaycan xalqı minnətdardır. Bu da Ulu Öndərin gənc nəslə Azərbaycanın uğurlu sabahı naminə səfərbər edən siyasətinin nəticəsi idi. Vətən uğrunda, torpaq uğrunda qabağa gedənlərin əksəriyyəti gənclər idi.

Bu gün hər birimiz fəxr edirik ki, müzəffər Ali Baş Komandanın qətiyyəti və uzaqgörən rəhbərliyi, rəşadətli Azərbaycan Ordusunun peşəkarlığı və qələbə əzmi, xalqımızın mətanəti sayəsində torpaqlarımız işğaldan azad edilib. Azad edilən torpaqlarımızda görüləcək quruculuq-abadlıq işlərində, doğma diyarımızın yenidən çiçəklənməsində gənclərimizin də

iştirakı vacib əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan gənclərinin ölkə həyatında yüksək fəallığı, vətənpərvərliyi, dövlətə və vətənə bağlılığı gənclərimizin bu prosesdə də fəal iştirak edəcəklərini deməyə güclü əsas yaradır.

Könül Nurullayeva. Bu gün müstəqil Azərbaycan dövlətinin gələcəyini formalaşdıran ən mühüm qüvvə — gənclərimiz haqqında danışırıq. Ulu Öndər Heydər Əliyevin “Hər bir Azərbaycan gənci hər şeydən çox müstəqil Azərbaycanın bu günü və gələcəyi haqqında düşünməlidir” fikri bu gün də öz aktuallığını qoruyur və gənclər siyasətimizin ideoloji əsasını təşkil edir.

1993-cü ildən etibarən gənclərə dövlət səviyyəsində xüsusi diqqətin göstərilməsi təsadüfi deyil. Azərbaycan gəncliyinin vətənpərvərlik, milli-mənəvi dəyərlər və azərbaycançılıq ideologiyası əsasında formalaşması dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindəndir. Son onilliklərdə yetişən gənc nəsil öz həyat yolunu müstəqil Azərbaycan Respublikasının gələcəyi ilə eyniləşdirir.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən gənclər siyasəti gənclərin potensialının üzə çıxarılmasına, onların savadlı, vətənpərvər kadrlar kimi formalaşmasına, sosial rifahının yaxşılaşdırılmasına yönəlib. Dövlətin gənclərə göstərdiyi dəstək nəticəsində bu gün Azərbaycan gəncliyi özünə, gücünə və istedadına inanır.

Xüsusi ilə vurğulamaq lazımdır ki, sosial müdafiəyə ehtiyacı olan və risk qrupunda olan gənclərin cəmiyyətə integrasiyası, məşğulluğunun təmin edilməsi, yaradıcılıq potensialının inkişafı istiqamətində mühüm addımlar atılır. Gənclərin mənəvi-əxlaqi

təربiyəsi, sağlamlığı, fiziki inkişafı və ictimai-siyasi fəallığı daim diqqət mərkəzində saxlanılır.

2020-ci ildə Vətən müharibəsində qazanılan tarixi Zəfər bir daha sübut etdi ki, sağlam düşüncəli və vətəninə bağlı gənclik dövlətin əsas dayağıdır. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında məhz müstəqillik dövründə yetişən gənclər döyüş meydanında qəhrəmanlıq göstərərək tarixi ədaləti bərpa etdilər.

Bu gün Azərbaycan gənci yalnız döyüş meydanında deyil, elm, təhsil, idman və beynəlxalq arenalarda da ölkəmizi layiqincə təmsil edir. Gənc idmançılarımızın qələbələri, ölkəmizdə yaradılmış Olimpiya İdman Kompleksləri Azərbaycanın güclü idman dövləti kimi mövqeyini möhkəmləndirir.

Əminliklə deyə bilərik ki, gənclər dövlətimizin bu günü və sabahıdır. Onların bilik və bacarıqlarının inkişafı, cəmiyyətin aparıcı qüvvəsinə çevrilməsi Azərbaycanın davamlı inkişafının əsas təminatıdır.

Bu əlamətdar gün münasibəti ilə bütün Azərbaycan gənclərini təbrik edir, onlara möhkəm iradə, sağlam düşüncə və Vətənə sədaqət arzulayıram.

Malik Həsənov. Bu gün gələcəyimiz olan gənclərimizin günüdür. 2 Fevral – Azərbaycan Gəncləri Günü həm dövlətimizin gənclər siyasətinin uğurlarının, həm də gənclərimizin onlara göstərilən etimadı necə doğrultduqlarının təqdimatıdır. Keçilən yola qısa baxış gənclərimizin böyük yol keçdiyini, 1993-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışından sonra daim diqqət və qayğısı ilə əhatə olunduqlarını təsdiqləyir. Bu diqqət və qayğı

gənclərdə özünə, öz gücünə, istedadına və bacarığına inamı artırdı. Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1997-ci ildə imzaladığı Fərmana əsasən Azərbaycan Gənclərinin I Forumunun keçirildiyi tarix – 2 fevral Azərbaycan gəncləri günü elan edildi. Həmin vaxtdan etibarən MDB məkanında və Şərqi Avropa ölkələri arasında ilk dəfə olaraq Azərbaycanda Gənclər Günü təntənəli şəkildə qeyd edilməyə başlanıb. Müxtəlif dövlət orqanlarının gənclərlə iş sahəsindəki fəaliyyətini əlaqələndirmək məqsədi ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1994-cü ildə imzaladığı fərman əsasında Gənclər və İdman Nazirliyi yaradıldı. Ulu Öndərin gənclərlə bağlı imzaladığı bir çox sənədlər respublikanın ictimai-siyasi həyatında gənclərin daha fəal iştirakı üçün şərait yaratmış, gənclər siyasətinin məqsəd, prinsip və istiqamətlərini, habelə təşkilati-hüquqi əsaslarını müəyyən etmişdir. Ümummilli Liderin 1999-cu ildə imzaladığı “Dövlət gənclər siyasəti haqqında” Fərmanla gənclərin inkişafı üçün daha əlverişli şərait yaradıldı. Həmin sənədə əsasən Azərbaycanda dövlət gənclər siyasətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər planı təsdiq edilmiş, Gənclər və İdman Nazirliyinin nəzdində Gənclərin Problemləri üzrə Elmi Araşdırmalar Mərkəzi yaradılmışdır. 2002-ci ildə isə gənclər siyasətinin mahiyyətini əks etdirən qanun qəbul edildi. “Gənclər siyasəti haqqında” Qanun ölkəmizdə gənclər siyasətinin məqsədlərini, prinsiplərini, istiqamətlərini, təşkilati-hüquqi əsaslarını müəyyən edir və bu sahədə yaranan münasibətləri tənzimləyir. Ulu Öndər tərəfindən təməli qoyulmuş və bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən dövlət gənclər siyasəti gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi,

onların hərtərəfli inkişafı və ölkə həyatında fəal iştirakı üçün mühüm zəmin yaradır.

Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev gənclərin potensial imkanlarından maksimum istifadə etməyi qarşıya mühüm vəzifə kimi qoydu və gəncliyin hərtərəfli inkişafını təmin etmək üçün fərman və sərəncamlar imzalayır, müxtəlif sahələri əhatə edən dövlət proqramlarını təsdiqləyir: Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2007-ci il ölkəmizdə “Gənclər İli” elan edildi. Dövlətimizin başçısının sözügedən mühüm təşəbbüsü gənclərin ölkənin ictimai-siyasi və mədəni həyatında fəallığının daha da yüksəlməsinə səbəb oldu. Bu sərəncamla 2007-ci ilin “Gənclər İli” elan olunmasına dair tədbirlər planı təsdiq edildi, o cümlədən respublikanın şəhər və rayonlarında Gənclər evinin yaradılması nəzərdə tutuldu. Paytaxt Bakıda və bölgələrdə fəaliyyət göstərən Gənclər evi gənclərin vətənpərvər ruhda formalaşdırılması və onların sosiallaşmasında mühüm rola malikdirlər. Gənc nəslin milli mənlük şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi bu cür dövlət təsisatlarının prioritet vəzifəsidir. Gənclər arasında vətənpərvərlik işinin gücləndirilməsi, onların ahəngdar inkişafı və asudə vaxtının təşkili, gənclərə hüquqi və informasiya yardımlarının göstərilməsi məqsədi ilə yaradılan Gənclər evi sosial xidmət müəssisələri şəbəkəsi genişlənməkdədir.

Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə 2011-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Gənclər Fondu yaradıldı. Fondun qarşısında gənclər siyasəti ilə bağı elm, təhsil, mədəniyyət və digər sosial sahələrə yönəlmiş ictimai və sosial əhəmiyyətli, o cümlədən beynəlxalq səviyyədə həyata keçirilən layihə və proqramları qrant şəklində maliyyələşdirmək

məqsədi qoyulub. 2018-ci ildə fond yenidən təşkil edilərək Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu adlandırıldı. Gənclərimizin inkişafında Heydər Əliyev Fondunun töhfələri də böyükdür. Fond gənclərin təhsili, elmi, mədəni və sosial inkişafı üçün mühüm layihələr həyata keçirir.

Müasir dövrdə elmin və texnologiyanın inkişafı gənclərimizin qarşısında mühüm vəzifələr qoyur: Dövlət başçısı İlham Əliyev “2015–2025-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin İnkişaf Strategiyası”nı təsdiq etdi. Gənclərlə bağlı bütün məsələlərin geniş əhatə olunduğu bu mühüm sənədin məqsədi Azərbaycanda gənclər siyasətinin daha səmərəli həyata keçirilməsinə nail olmaq, cəmiyyətin bütün sahələrində gənclərin fəal iştirakına şərait yaratmaq, onların yaradıcı və innovativ potensialının üzə çıxarılmasını dəstəkləmək, gənclərin təhsil və məşğulluq məsələlərinə diqqəti artırmaq, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından səmərəli istifadə etmək, ölkədə könüllülük hərəkatını inkişaf etdirmək idi. Onu da qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyevin sərəncamları ilə təsdiqlənən “2007–2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsil üzrə Dövlət Proqramı” və “2022–2026-cı illərdə gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair Dövlət Proqramı” gənclərin xaricdə təhsilinə geniş imkanlar yaradıb. Azərbaycan gəncləri hər zaman yeniliyə, təkmilləşməyə böyük önəm verirlər.

Böyük qürur hissi ilə bildirirəm ki, bu gün hər birimiz Azərbaycan gəncinin vətənpərvərliyindən, torpaq sevgisindən bəhs edirik. Rəşadətli Azərbaycan Ordusunun sıralarındakı qəhrəman gənclərimiz öz adlarını xalqımızın müasir tarixinə

qızıl hərflərlə yazdılar. Məhz onların rəşadəti sayəsində əldə olunan bu şanlı Zəfər ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa etdi, xalqımız otuz illik həsrətdən sonra tarixi torpaqlarımıza qovuşdu. Qarabağımız və Şərqi Zəngəzurumuz cənnətə çevrilir. Artıq Şuşa, Xankəndi, Xocalı, Füzuli, Laçın, Cəbrayıl, Kəlbəcər, Ağdam şəhərləri genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri fonunda sakinlərinə qovuşub. Təbii ki, bu, son deyil. Soydaşlarımız mərhələ-mərhələ doğma yurd-yuvalarına qayıdılar. İşğaldan azad edilmiş torpaqlarımız çal-çağırılı günlərini yaşayır. Azərbaycan gəncləri bu gün bayramlarını xoş ovqatda, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam təmin olunmasının sevincini yaşayaraq qeyd edirlər. Suverenliyimizin tam bərpası ilə qalib Azərbaycan yeni dövrə qədəm qoyub. Yeni dövrün çağırışları gənclərimizin də məsuliyyətini artırır. Onlar yaradılan imkanlardan səmərəli istifadə edərək qarşıya qoyulan vəzifələri yüksək səviyyədə yerinə yetirməyə səy göstərilər. Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi: “Biz haqlı olaraq gənclərimizlə fəxr edə bilərik”.

Mehrriban Vəliyeva. Prezident İlham Əliyevin Qeyri-Neft Strategiyası: Sumqayıtın Sənaye İntibahı. Prezident cənab İlham Əliyevin 2026-cı il yanvarın 27-də Sumqayıt şəhərinə səfəri Azərbaycanın iqtisadi şaxələndirmə siyasətinin növbəti parlaq mərhələsi kimi yadda qaldı. Bu səfər çərçivəsində Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında həyata keçirilən açılışlar və təməlqoyma mərasimləri ölkəmizin qeyri-neft sənayesindəki liderliyini bir daha təsdiq etdi.

1. Sənaye potensialının genişləndirilməsi: Yeni istehsal ocaqları.

Cənab Prezidentin iştirakı ilə istifadəyə verilən və təməli qoyulan müəssisələr ölkə iqtisadiyyatı üçün üç mühüm istiqaməti hədəfləyir:

İdxalın əvəzlənməsi: “Bakı Karton və Qutu Fabriki” və güzgü vərəqələri zavodu daxili bazarın ehtiyaclarını yerli istehsal hesabına ödəyəcək.

İxrac potensialının artırılması: İstehsal olunan polipropilen və laminatlı kisələr Azərbaycanın kimya sənayesi məhsullarının xarici bazarlara çıxışını sürətləndirəcək.

Dərin emal zənciri: Xammalın, sadəcə, satışı deyil, onun yüksək texnologiyalı son məhsula çevrilməsi (“Value Added”) ölkəyə daxil olan valyuta axınını artıracaq.

2. Sosial-iqtisadi təsir: Məşğulluq və rifah.

Sumqayıtdakı bu sənaye sıçrayışı təkcə rəqəmlərdə deyil, həm də insanların gündəlik həyatında özünü göstərir.

Yeni iş yerləri: Yeni müəssisələr Sumqayıt və ətraf region sakinləri üçün yüzlərcə daimi iş yeri deməkdir.

Sosial sabitlik: Məşğulluğun artması birbaşa sosial rifahın yüksəlməsinə və regionun iqtisadi aktivliyinin güclənməsinə xidmət edir.

3. Gənclər və sənaye: Gələcəyə baxış.

Bu gün 2 fevral – Gənclər Günüdür. Sumqayıt həm də “gənclər şəhəri” kimi tanınır. Bu kontekstdə aşağıdakı məsələlərin prioritetləşdirilməsini məqsədəmüvafiq hesab edirəm:

Dual təhsil modeli: Peşə təhsili müəssisələri ilə sənaye nəhəngləri arasında birbaşa əlaqələrin qurulması gənclərin “istehsalatdan ayrılmadan” öyrənməsinə şərait yaradacaq.

İnnovativ gənclik: Sənaye parklarında gənclər üçün startap zonalarının və texnoloji laboratoriyaların genişləndirilməsi onları gələcəyin mühəndisləri kimi yetişdirəcəkdir. Nəticə olaraq Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən bu strategiya Azərbaycanın postneft dövrünə hazır, rəqabətqabiliyyətli və dayanıqlı dövlət olduğunu sübut edir. Sumqayıt artıq təkcə keçmişin sənaye mərkəzi deyil, həm də dördüncü sənaye inqilabının (Industry 4.0) tələblərinə cavab verən modern bir mərkəzdir. Bu əlamətdar gündə bütün Azərbaycan gənclərini təbrik edir, onlara dövlətimizin tərəqqisi naminə fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram.

Səbinə Xasayeva. 2 fevral – Gənclər Günü xalqımızın gələcəyinə və dövlətimizin sabahına böyük ümid bəslənən gənclərimizə göstərilən yüksək diqqət və qayğının rəmzidir. Bu əlamətdar gün gəncliyin ölkənin ictimai-siyasi və sosial-iqtisadi inkişafında aparıcı qüvvə kimi dəyərləndirildiyini bir daha nümayiş etdirir. 1996-cı ildə keçirilən Azərbaycan gənclərinin ilk forumu gənclər hərəkətinin formalaşmasında mühüm dönüş nöqtəsi olmuş, onun məntiqi davamı kimi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin sərəncamı ilə 2 fevralın Gənclər Günü elan edilməsi gənclərə göstərilən böyük etimadın bariz ifadəsinə çevrilmişdir. Ulu Öndərin rəhbərliyi dövründə gənclər siyasəti prioritet istiqamət kimi müəyyənləşdirilərək savadlı, dövlətçilik düşüncəli və vətənpərvər gənc nəslin yetişdirilməsinə xüsusi önəm verilmişdir.

Bu uğurlu xətt bu gün də möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən ardıcılıqla davam etdirilir. Dövlətimizin gənclər siyasəti müasir tələblərə uyğun təkmilləşdirilir, gənclərin imkanlarının genişlənməsi üçün yeni mexanizmlər

formalaşdırılır. Gənclərin ictimai fəallığını və təşəbbüslərini dəstəkləyən proqram və layihələr dövlətin gənc nəsle verdiyi yüksək dəyərin bariz göstəricisidir.

Nəticə etibarı ilə Azərbaycan bu gün həm milli dəyərlərə sadıq, həm də müasir dünyanın çağırışlarına uyğun düşünən güclü gəncliyə sahibdir. 44 günlük Vətən müharibəsində gənclərimizin göstərdiyi qəhrəmanlıq və sarsılmaz iradə bir daha sübut etdi ki, gənclərimiz dövlətimizin ən möhkəm dayağıdır. Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə qazanılan şanlı Qələbədə onların xüsusi payı var və bu gün biz gənclərimizlə böyük qürur duyuruq.

Bu gün gənclərimizin qarşısında daha geniş üfüqlər və məsuliyyətli hədəflər dayanır. Təhsilindən və peşəsindən asılı olmayaraq, hər bir gəncin əsas məqsədi bilikli, təşəbbüskar, qanunlara hörmət edən, milli kimliyinə bağlı, dövlətinə və xalqına sədaqətli layiqli vətəndaş kimi formalaşmaq olmalıdır. Əminik ki, dövlətin göstərdiyi etimad və dəstəyə layiq şəkildə Azərbaycan gəncliyi bundan sonra da ölkəmizin inkişafında aparıcı rol oynayacaq, milli maraqlarımızı daim uca tutaraq yeni nailiyyətlərə imza atacaqdır.

Ülvi Quliyev. Nüfuzlu “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın Prezident İlham Əliyevə təqdim olunması cənab Prezidentin sülh naminə qəbul etdiyi cəsarətli və ədalətli qərarlarına verilən yüksək qiymətdir. Bu mükafatı başqalarından fərqləndirən və ona xüsusi status verən məqamlardan biri onunla bağlıdır ki, həmin mükafat Müsəlman Ağsaqqalları Şurasının Sədri, Əl-Əzhər Şərifin şeyxi, böyük imam Əhməd Məhəmməd Əhməd Əl Tayyib və mərhum Roma Papası Fransisk tərəfindən imzalanmış sənəd əsasında təsis olunub və Birləşmiş Ərəb

Əmirliklərinin qurucusu, sabiq prezidenti Şeyx Zayed bin Sultan Al Nəhyanın humanitar irsini və dəyərlərini təşviq edir.

Müsəlman Ağsaqqalları Şurasının Sədri, professor Əhməd Əl-Tayyibin və Roma Papası XIV Leonun fevralın 4-də mükafatın laureatlarına ünvanladıkları təbrik məktubu da olduqca dərin mənə kəsb edir. Tarixi Qələbəmizdən ötən 5 ildə cəmiyyətimiz dəfələrlə şahidi olub ki, ümumbəşəri dəyərləri təşviq etmək əvəzinə, bəzi beynəlxalq təşkilatlarda sivilizasiyalar və dinlərarası dialoqa xələl gətirən bölücü fikirlər səsləndirilir, onların əsasında ədalətsiz qətnamələr qəbul edilir. AŞPA-da və Avropa Parlamentində Azərbaycana qarşı qəbul olunan qərəzli qətnamələrin müzakirəsi zamanı dini təəssübkeşlik, demokratiya və insan haqları pərdəsi altında hansı cahil fikirlərin səsləndirildiyini də dəfələrlə eşitmişik. Bu o deməkdir ki, hətta XXI əsrdə dialoq əvəzinə bölücülüüyü, anlaşma əvəzinə nifrəti təşviq edən siyasətçilər dünyada bu gün də az deyil.

İki nüfuzlu din xadiminin laureatlara təbrik məktubu həm də bu baxımdan olduqca əhəmiyyətliyədir. Onların verdiyi mesaj bundan ibarətdir ki, sivilizasiyalar və dinlər arasına təfriqə salan cılız və cahil fikir daşıyıcılarına yalnız dialoqun, anlaşmanın, sülhün və qarşılıqlı etimad mühitinin təşviq olunması ilə qalib gəlmək mümkündür. Prezident İlham Əliyevin bu ali mükafata layiq görülməsi onun həm də bu istiqamətdə göstərdiyi səylərə verilən ali qiymətdir.

Artıq çoxlarına sirr deyil ki, multikulturalizm və tolerantlıq ölkəmizdə yalnız dövlət siyasəti deyil, həm də xalqımızın əsrlərə söykənən oturuşmuş həyat tərzidir. Elə bu səbəbdən Prezident İlham Əliyevin sülh gündəliyinin təşəbbüskarı olması, işğalçı

ölkəyə müharibədən dərhal sonra sülh təklif etməsi, əslində, təəccüb doğurmamalıdır. Azərbaycan Prezidentinin bu təşəbbüsü iki xalqın və bütövlükdə, regionun əmin-aman gələcəyi ilə yanaşı, daha geniş coğrafiyada sülhün və dinc birgəyaşayışın təşviqinə xidmət edir.

Cənab Prezidentin bu nüfuzlu mükafata layiq görülməsi dövlətimiz adına, Azərbaycan vətəndaşları olaraq hər birimiz üçün olduqca qürurvericidir. Tarix növbəti dəfə sübut edir ki, istənilən ölkə tarixi-mədəni irsi, dövlətçilik ənənələri, mənəvi dəyərləri və uğurları ilə yanaşı, həm də lideri ilə tanınır. Xüsusi ilə indiki qarmaqarışıq, gücün dominantlıq etdiyi dünyada bu gerçəklik özünü daha qabarıq şəkildə büruzə verir.

MÜNDƏRİCAT

2 fevral 2026-cı il 3

Edilməmiş çıxışların mətnləri 139

Yeddinci çağırış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİ İCLASLARININ

PROTOKOLLARI
VƏ
STENOQRAMLARI

Altıncı sessiya
Yaz

58-ci cild

2 fevral 2026-cı il

Buraxılışına məsul
Hafiz Babayev

“Çaşıoğlu Elm-İstehsalat” MMC-nin mətbəəsində çap olunub.
Bakı, M.Müşviq küçəsi, 2A.
Format 60x84 1/16. Çap vərəqi 10,5. Sifariş . Tiraj 150.